

Strategia Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	3
Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Smętowo Graniczne	4
Analiza strategiczna (SWOT) gminy Smętowo Graniczne	25
Wizja rozwoju gminy Smętowo Graniczne w perspektywie 2030 roku	28
Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 oraz oczekiwane efekty realizacji	29
LUDZIE	31
PRZESTRZEŃ	42
GOSPODARKA	47
Inwestycje kluczowe w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych	51
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Smętowo Graniczne wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	57
Uwarunkowania i Prawo wodne a Strategia Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne na do roku 2030	57
Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy	60
Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	69
Obszary strategicznej interwencji	73
Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań.....	73
Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu	78
System realizacji Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030	81
System wdrażania	81
Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	85
Ewaluacja trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji Strategii.....	91
Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu	92
Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030.....	100
Spis rysunków, wykresów i tabel	101

Wprowadzenie

Dokument powstał na zlecenie Urzędu Gminy Smętowo Graniczne. Jego głównymi autorami są eksperci i konsultanci FRDL oraz interesariusze lokalni, którzy brali udział w procesie planowania strategicznego. Serdeczne podziękowania dla wszystkich zaangażowanych w proces opracowania niniejszej strategii.

Wnioski z diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy Smętowo Graniczne

Analiza danych dotyczących najważniejszych aspektów funkcjonowania gminy Smętowo Graniczne pozwala na stwierdzenie, że jest to jednostka niewyróżniająca się wśród gmin powiatu starogardzkiego, a wielu aspektach jest porównywalna z setkami gmin wiejskich w całym kraju. Gmina Smętowo Graniczne jest gminą o charakterze rolniczym, na jej terenie nie funkcjonują duże podmioty gospodarcze i przemysłowe. Poza dominującą funkcją rolnictwa (sektor niewielkich indywidualnych gospodarstw rolnych) gmina rozwija także funkcje handlowo-usługowe. Nasilające się w kraju problemy demograficzne zaznaczają się również na terenie gminy, choć ich natężenie jest mniejsze. Ze względu na walory krajobrazowe i relatywnie czyste środowisko gmina posiada pewien potencjał rekreacyjno-turystyczny, ale brakuje odpowiedniej infrastruktury oraz obiektów noclegowych i turystycznych. Ze względu na odległość od większych ośrodków miejskich (Starogard Gdański, Tczew) gmina Smętowo Graniczne raczej nie zachęci mieszkańców tych miast do osiedlenia się, a zatem nie przekształci się w „sypialnię” dużego miasta. Ma to zarówno pozytywne (stabilność tkanki społecznej), jak i negatywne (wyludnianie się, uboższy rynek pracy, zagrożenie bezrobociem) konsekwencje dla rozwoju gminy.

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Smętowo Graniczne w powiecie starogardzkim

Źródło danych: https://pl.wikipedia.org/wiki/Powiat_starogardzki

Wskaźniki statystyczne dla gminy Smętowo Graniczne są przedstawiane na tle kraju, województwa pomorskiego, powiatu starogardzkiego, a w niektórych przypadkach także na tle gmin sąsiadujących: Osiek w powiecie starogardzkim, Morzeszczyn w powiecie tczewskim oraz Nowe w powiecie świeckim w woj. kujawsko-pomorskim.

Rysunek 2. Gmina Smętowo Graniczne na tle województwa z oznaczeniem powiatu i gmin uwzględnionych w porównaniach oraz kluczowych ośrodków miejskich

Źródło danych: opracowanie własne

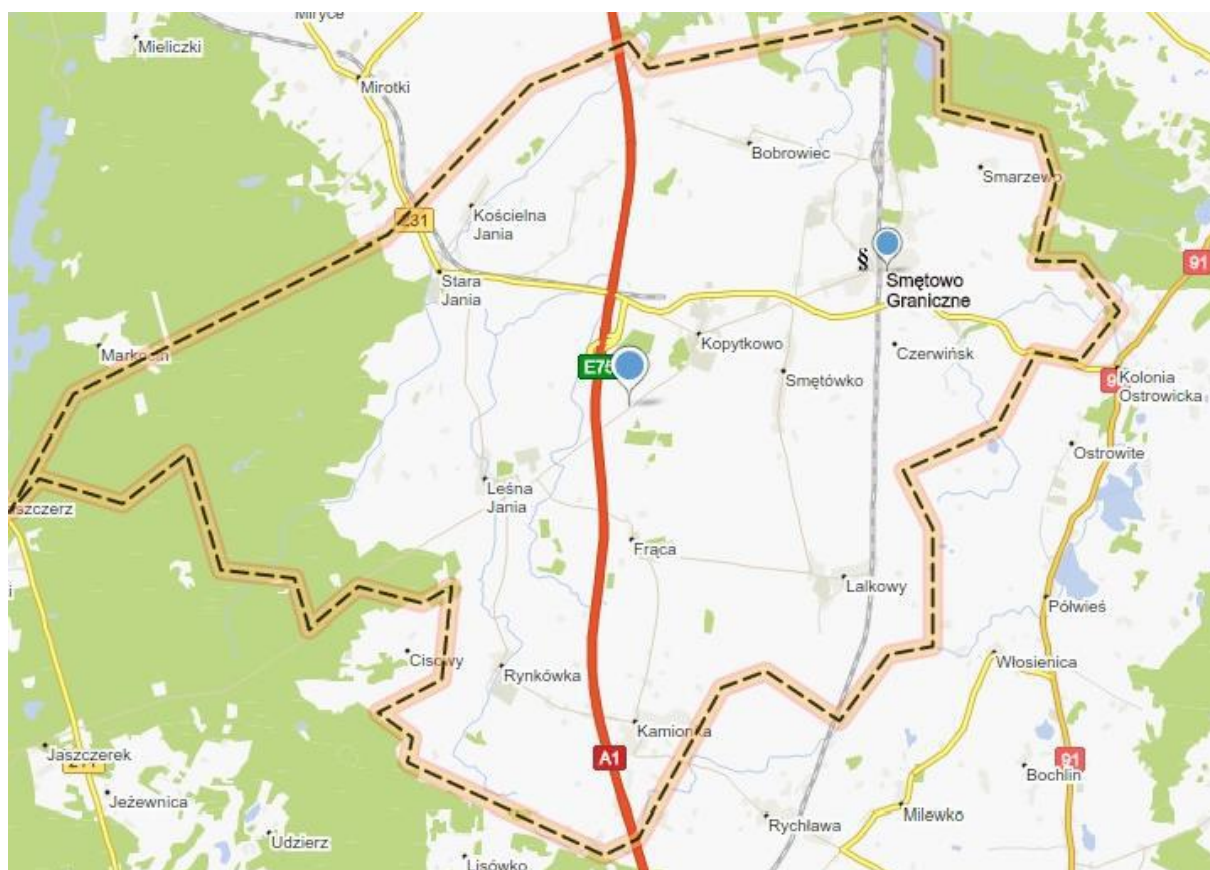
Najistotniejsze czynniki wpływające na rozwój gminy

a) geograficzne (położenie gminy)

Gmina Smętowo Graniczne położona jest w odległości ok. 80 km od Gdańska (siedziby władz administracji państwowej i samorządowej województwa pomorskiego), ok. 38 km od Starogardu Gdańskiego (siedziby władz powiatu starogardzkiego) i ok. 52 km od Tczewa. Gmina posiada dobrze rozwiniętą sieć dróg, odpowiadającą strukturze zagospodarowania przestrzennego wewnątrz gminy i jej powiązaniom zewnętrznym. Długość dróg publicznych w gminie to ogółem 102,1 km (w tym drogi gminne 66,5 km). Drogi gminne są remontowane i modernizowane w ramach posiadanych środków własnych i zewnętrznych, co przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa w ruchu drogowym oraz wpływa na poprawę środowiska przyrodniczego. Przez teren gminy z północy na południe przebiega autostrada A1, stanowiąca część VI Transeuropejskiego Korytarza Transportowego Gdynia – Katowice – Żylina (Słowacja) z jedynym na terenie powiatu starogardzkiego węzłem w miejscowości Kopytkowo. Główną osią transportową wschód-zachód jest droga wojewódzka nr 231 Skórcz – Kolonia Ostrowicka, która umożliwia bezpośrednie połączenie z powiatem tczewskim i drogą krajową nr 91 na wschodzie oraz gminą Skórcz na zachodzie. Drogi powiatowe i gminne stanowią łączniki

z drogami wyższego rzędu. Na terenie gminy funkcjonuje także infrastruktura kolejowa, zapewniająca połączenia z Trójmiastem. Aktualnie Smętowo Graniczne jest węzłem kolejowym, gdzie krzyżują się linie 131 Chorzów Batory – Tczew oraz 238 Opalenie Tczewskie – Smętowo (wyłączona z eksploatacji). Linia 131 w obrębie stacji jest magistralą o znaczeniu państwowym, dwutorową, zelektryfikowaną i normalnotorową, natomiast linia 238 jest jednotorowa, normalnotorowa i nieelektryfikowana. Na terenie Gminy Smętowo Graniczne funkcjonuje transport w zakresie dowozów i odwozów uczniów spełniających obowiązek szkolny. Ponadto transport publiczny jest prowadzony przez przewoźników prywatnych i PKS w Starogardzie Gdańskim, a od lutego 2020 r. działa linia autobusowa Nowe – Smętowo Graniczne – Nowe zorganizowana ze środków Funduszu Rozwoju Przewozów Autobusowych. Dostępność komunikacyjną gminy można określić jako zadowalającą, szczególnie od poniedziałku do piątku i w dniach nauki szkolnej. W pozostałe dni możliwość korzystania z transportu publicznego jest znacznie ograniczona.

Rysunek 3. Schemat połączeń drogowych na obszarze gminy Smętowo Graniczne

Źródło danych: [https://mapa.targeo.pl/gmina Smętowo Graniczne](https://mapa.targeo.pl/gmina%20Sm%C4%99towo%20Graniczne)

Na obszarze gminy przeważają gleby brunatne właściwe i brunatne wylugowane, charakteryzujące się dużą i bardzo dużą żyznością, co można uznać za jej duży potencjał. W ogólnej powierzchni gruntów ornych znaczący udział (ok. 90%) stanowią gleby II, III i IV klasy bonitacyjnej. Pod względem sposobu użytkowania ok. 74% powierzchni gminy stanowią użytki rolne, a ok. 19% zajmują lasy i grunty leśne. W produkcji roślinnej dominuje uprawa zbóż, roślin okopowych, głównie ziemniaków, oraz roślin pastewnych, a w produkcji zwierzęcej - hodowla trzody chlewnej. Dodatkowym atutem jest niska podatność gruntów na erozję, a także brak zagrożeń powodzią. W latach 2019-2020 uprawy kukurydzy, krzewów owocowych i roślin strączkowych dotknęła susza.

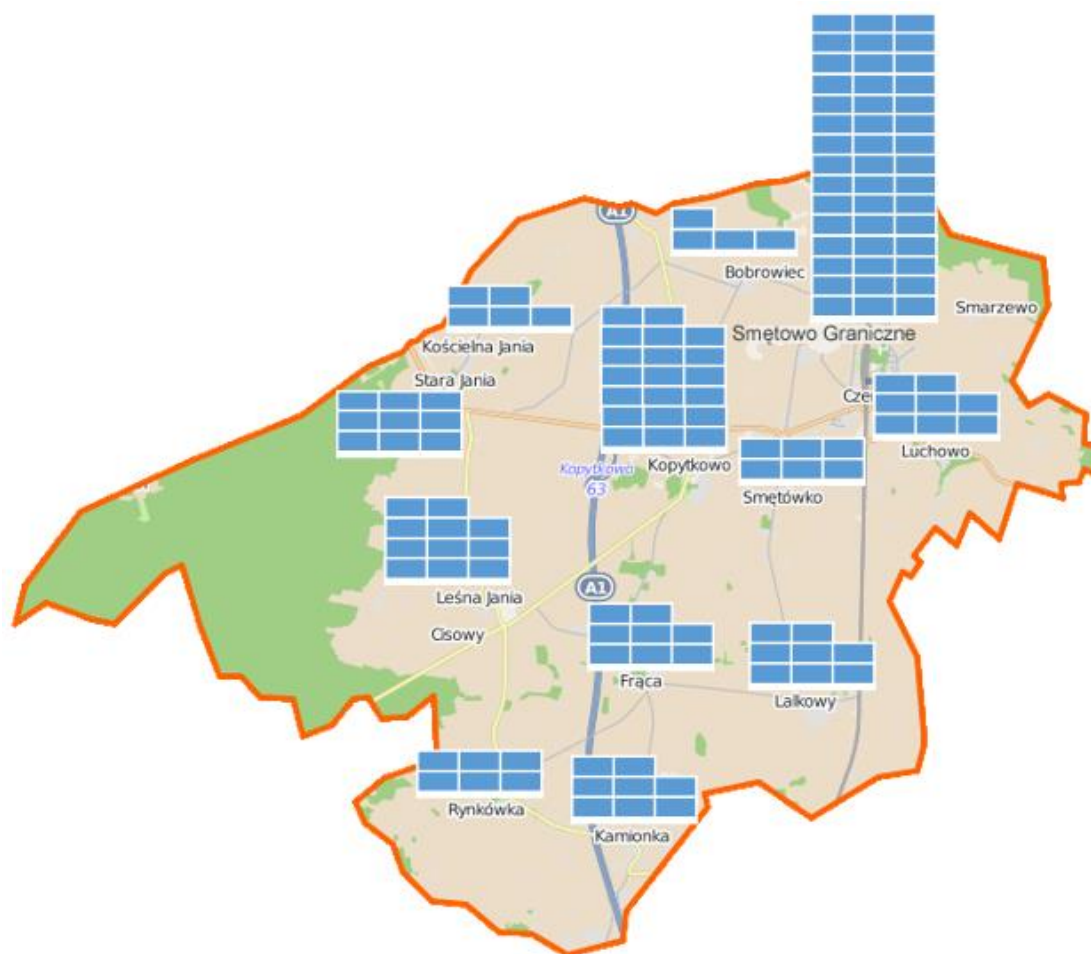
Na koniec 2020 roku miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmowały 4,4% powierzchni gminy. Dla obszarów niemających planów miejscowych przy spełnieniu określonych w ustawie wymogów wydawane są decyzje o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego lub decyzje o warunkach zabudowy. Inwestowanie na terenach niezabudowanych, położonych z dala od dróg oraz istniejącego lub projektowanego uzbrojenia inżynierskiego, jest praktycznie niemożliwe. Istniejące faktycznie sąsiedztwo działki, dla której wnioskowana jest lokalizacja inwestycji, przesądza także o możliwości lokowania konkretnych funkcji czy formy zabudowy (gabaryty, cechy, parametry). Brak planów miejscowych powoduje, że gmina nie zapewnia przygotowanych prawnie terenów dla rozwoju nowych funkcji, w tym zwłaszcza dla mieszkalnictwa, turystyki, rekreacji oraz dla działalności gospodarczej. Ruch budowlany należy ocenić jako niewielki, przeważają drobne prywatne realizacje głównie budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego, zagrodowego oraz sporadycznie związanego z działalnością gospodarczą.

Konsekwencje: • dobra dostępność komunikacyjna – rozwinięta sieć dróg wojewódzkich, powiatowych i gminnych; • dobre połączenia z dużymi ośrodkami miejskimi; • ograniczenie kursów komunikacji publicznej do dni roboczych i dni nauki szkolnej, • potencjał gminy w zakresie produkcji rolnej, w tym ekologicznej; • brak zagrożenia powodziowego; • brak zagrożenia erozją gruntów; • niewielkie pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.	Wyzwania: • dostosowanie transportu publicznego do potrzeb mieszkańców; • dalsze remonty i modernizacje dróg, w tym dróg dojazdowych do pól; • podniesienie atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej poprzez intensyfikację prac planistycznych; • promocja produkcji rolniczej; • utworzenie giełdy produktów rolnych.
--	---

b) wynikające z procesów demograficznych

Gmina Smętowo Graniczne ma 5 171 mieszkańców, z czego 49,4% stanowią kobiety, a 50,6% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców zmniejszyła się stosunkowo nieznacznie, bo o 0,8%, jednak w ostatnich latach proces ten uległ przyspieszeniu. W 2019 roku zarejestrowano 29 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 84 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy -55. W tym samym roku 0 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowanie za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -1.

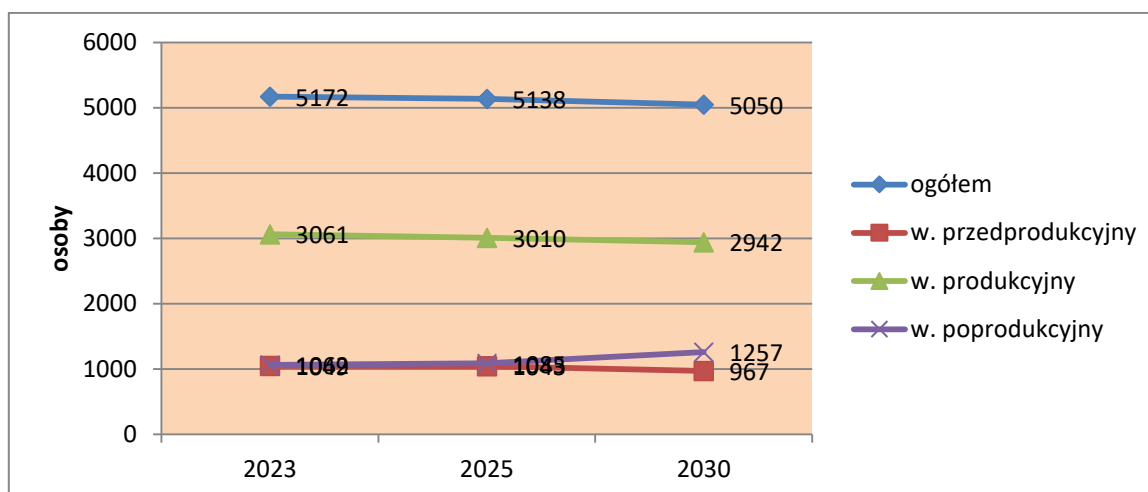
Rysunek 4. Liczba gospodarstw domowych w podziale na sołectwa (jedna kratka = 10 gospodarstw)

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych GUS

Analiza procesów demograficznych zachodzących w Polsce w ostatnich kilku latach pokazuje że kraj się wyludnia, a prognozy demograficzne są wręcz alarmistyczne. Na tle kraju województwo pomorskie prezentuje się korzystnie, mimo zauważalnych negatywnych tendencji. Podobnie jest z gminą Smętowo Graniczne – co prawda od 2002 roku liczba ludności spadła o 0.8%, a prognoza ludności do roku 2030 przewiduje jej dalszy spadek, jednak podstawowe wskaźniki demograficzne są dla gminy w dalszym ciągu korzystne. Średni wiek mieszkańców jest nieznacznie niższy od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski. Gmina Smętowo Graniczne ma dodatni przyrost naturalny, a współczynnik dynamiki demograficznej jest większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju. Saldo migracji wewnętrznych jest niekorzystne i wynosi -55. Należy mieć na uwadze, że rzeczywista liczba mieszkańców może odbiegać od danych sporządzanych na podstawie list meldunkowych. Wynika to z niedopełnienia obowiązku meldunkowego przez część mieszkańców oraz z długotrwałych pobyków za granicą. Od 2017 roku najwięcej mieszkańców ubyło w Kopytkowie (63 osoby), Łalkowych (30 osób), Smętowie Granicznym (29 osób) i w Leśnej Jani (20 osób).

Wykres 1. Prognoza ludności gminy Smętowo Graniczne do roku 2030

Źródło danych: GUS

Gmina Smętowo Graniczne charakteryzuje się relatywnie korzystną strukturą demograficzną. W porównaniu do sąsiednich gmin powiatu starogardzkiego posiada jeden z wyższych odsetków ludności w wieku przedprodukcyjnym (19,8% w 2019 roku) oraz niski udział osób w wieku poprodukcyjnym (18,4%). Wskaźniki obciążenia demograficznego są korzystne zarówno na tle kraju, jak i sąsiednich gmin, jednak liczba osób w wieku poprodukcyjnym rośnie kosztem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. Na podstawie analiz można prognozować, że w najbliższych latach liczba osób w wieku poprodukcyjnym będzie sukcesywnie wzrastać. Fakt ten powinien znaleźć odzwierciedlenie w planowaniu odpowiednio dostosowanych usług publicznych.

Jednym z czynników mogących pośrednio łagodzić niekorzystne zjawiska demograficzne jest atrakcyjność osadnicza – skłonność do osiedlania się na terenie danej jednostki. Jeśli za miernik przyjąć liczbę wybudowanych mieszkań, gmina Smętowo Graniczne wypada niekorzystnie – w 2020 roku w gminie Smętowo Graniczne oddano do użytku 8 mieszkań. Na każdy 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,55 nowych lokali. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Taki stan rzeczy może być następstwem braku atrakcyjnych miejsc pracy na terenie gminy.

Konsekwencje:

- relatywnie korzystna struktura wieku mieszkańców gminy, szczególnie na tle województwa i kraju;
- powolne wyludnianie się gminy, głównie w następstwie ujemnego salda migracji;
- systematyczny wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i wynikające z tego konsekwencje społeczne i gospodarcze;
- brak zagrożenia przekształceniem się gminy w sypialnię dużego miasta.

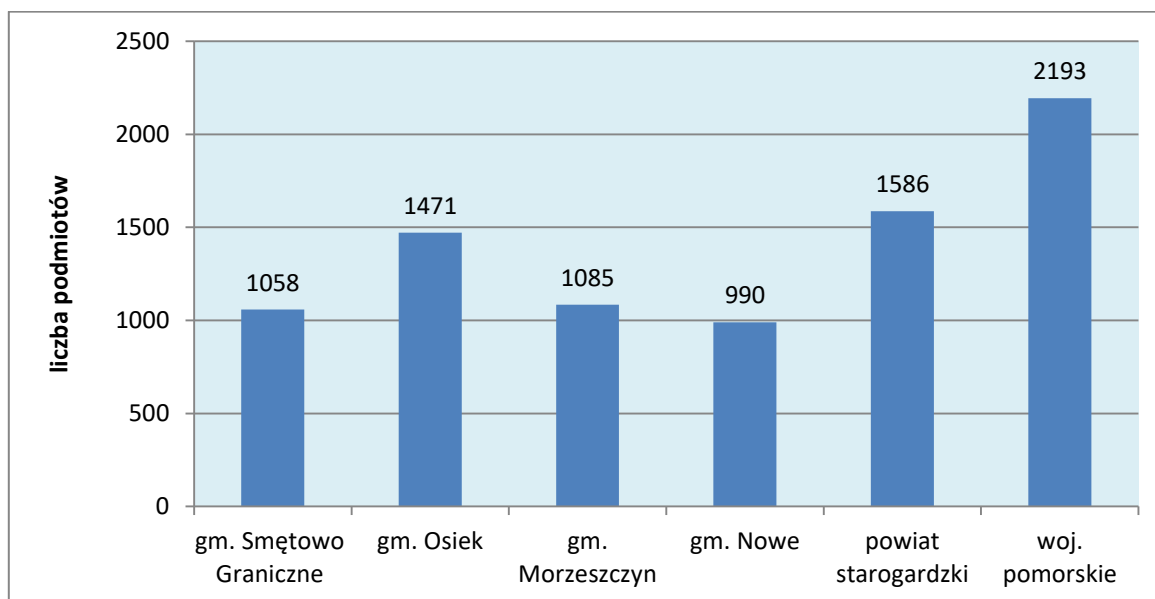
Wyzwania:

- podejmowanie działań zmierzających do powstrzymania lub spowolnienia odpływu ludności (wspieranie tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy, terenów pod budownictwo mieszkaniowe);
- dostosowanie usług społecznych do potrzeb społeczeństwa;
- działania promocyjne i kreowanie pozytywnego wizerunku gminy w celu przyciągnięcia nowych mieszkańców i inwestorów.

c) wynikające z sytuacji gospodarczej

W gminie Smętowo Graniczne w roku 2020 w rejestrze REGON zarejestrowane były 342 podmioty gospodarki narodowej, z czego 269 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tym samym roku zarejestrowano 26 nowych podmiotów, a 21 podmiotów zostało wyrejestrowanych. Na przestrzeni lat 2009-2017 najwięcej (50) podmiotów zarejestrowano w roku 2013, a najmniej (12) w roku 2011. W tym samym okresie najwięcej (37) podmiotów wykreślono z rejestru REGON w 2018 roku, najmniej (15) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2014 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w gminie Smętowo Graniczne najwięcej (13) stanowią spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Pod względem liczby zatrudnionych pracowników najwięcej (328) jest mikro-przedsiębiorstw, zatrudniających 0 - 9 pracowników. 2,3% (8) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, 34,8% (119) podmiotów jako swój rodzaj działalności deklaruowało przemysł i budownictwo, a 62,9% (215) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność. Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w gminie Smętowo Graniczne najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są *budownictwo* (27,1%), oraz *handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle* (22,7%). Mimo systematycznego wzrostu liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru REGON wskaźnik ten sytuuje gminę znacznie poniżej wskaźnika dla województwa pomorskiego i powiatu starogardzkiego, jak również poniżej wskaźnika w sąsiadujących gminach, z wyjątkiem gminy miejsko-wiejskiej Nowe. Należy jednak pamiętać, że dla wielu mieszkańców gminy podstawowym źródłem dochodu jest produkcja i sprzedaż płodów rolnych. Według danych GUS saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -494, co oznacza brak ofert na lokalnym rynku pracy. Ponadto przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gminie jest niższe niż przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w województwie i w Polsce.

Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym

Sytuacja na rynku pracy w gminie Smętowo Graniczne w latach 2017-2019 ulegała zmianom z tendencją do spadku bezrobocia, a liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędzie pracy na koniec 2019 r. spadła do 127 osób. W 2019 r. udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym stanowił 4% i był niższy, niż w porównywanym gminach. Podobnie jak w sąsiednich gminach, zdecydowaną większość bezrobotnych stanowiły kobiety.

Tabela 1. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 r. według wieku, czasu pozostawania bez pracy, wykształcenia i stażu pracy

wiek	liczba bezrobotnych		udział kobiet
	ogółem	kobiet	
18-24 lata	22	17	77,3%
25-34 lata	29	25	86,2%
35-44 lata	30	24	80,0%
45-54 lata	30	19	63,3%
55-59 lat	9	6	66,7%
60 lat i więcej	7	x	x
czas pozostawania bez pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet
	ogółem	kobiet	
do 1 miesiąca	13	6	46,2%
1-3 miesiące	38	29	76,3%
3-6 miesięcy	16	12	75,0%
6-12 miesięcy	20	13	65,0%
12-24 miesięcy	25	19	76,0%
powyżej 24 miesięcy	15	12	80,0%
wykształcenie	liczba bezrobotnych		udział kobiet
	ogółem	kobiet	
wyższe	5	5	100%
policealne i średnie zawodowe	35	31	88,6%
średnie ogólnokształcące	12	11	91,7%
zasadnicze zawodowe	34	17	50,0%
gimnazjalne i niższe	41	27	65,9%
staż pracy	liczba bezrobotnych		udział kobiet
	ogółem	kobiety	
bez stażu	17	15	88,2%
do 1 roku	42	35	83,3%
1-5 lat	27	20	74,1%
5-10 lat	14	8	57,1%
10-20 lat	15	9	60,0%
20-30 lat	10	3	30,0%
30 lat i więcej	2	1	50,0%

Na koniec 2019 r. wśród bezrobotnych w gminie największe grupy stanowiły osoby w wieku 35-44 lata, osoby z wykształceniem gimnazjalnym i niższym, osoby pozostające bez pracy od 1 do 3 miesięcy oraz osoby ze stażem pracy do 1 roku. Najmniej bezrobotnych w 2019 r. było w grupach osób w wieku powyżej 60 lat, osób pozostających bez pracy do 1 miesiąca, osób z wykształceniem wyższym oraz osób ze stażem pracy powyżej 30 lat. Największy udział kobiet w ogólnej liczbie bezrobotnych odnotowano

wśród osób z wykształceniem wyższym i średnim ogólnokształcącym, osób pozostających bez pracy powyżej 24 miesięcy, osób w wieku 25-34 lata i 35-44 lata oraz osób bez stażu pracy i ze stażem pracy do 1 roku.

W strukturze bezrobocia na terenie gminy wyróżnia się znaczny odsetek osób długotrwale bezrobotnych (49,6% ogółu bezrobotnych), osób do 30 roku życia (29% ogółu bezrobotnych), osób powyżej 50 roku życia (22,8%) oraz bezrobotnych posiadających co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia (22,8%). To ostatnie zjawisko może mieć swoje wytłumaczenie we wprowadzeniu programu socjalnego „Rodzina 500+”. W ramach wsparcia młodych matek wracających na rynek pracy w gminie utworzono pierwszy w powiecie publiczny żłobek. Na stałym poziomie ok. 9% utrzymuje się odsetek niepełnosprawnych bezrobotnych. W gminie Smętowo Graniczne bezrobocie było czwartym, biorąc pod uwagę liczbę rodzin, powodem przyznawania świadczeń pomocy społecznej. W rodzinach dotkniętych bezrobociem, szczególnie długotrwałym, często pojawiają się uzależnienia, konflikty, problemy wychowawcze i przemoc, mogące doprowadzić do rozpadu rodzin i wymagające wsparcia wyspecjalizowanych instytucji.

Wyraźny spadek bezrobocia w ostatnich latach może ulec zahamowaniu w wyniku trudnych do przewidzenia konsekwencji pandemii COVID-19. W 2020 roku liczba bezrobotnych wzrosła do 170 a udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności gminy w wieku produkcyjnym wzrósł do 5,3%. Z całą pewnością sytuacja wymaga ciągłego monitorowania i wdrażania mechanizmów łagodzących skutki kryzysu społeczno-gospodarczego zarówno na szczeblu centralnym, jak i lokalnym. Dotyczy to całej sfery działalności człowieka, w tym także sektora produkcji rolniczej, narażonego nie tylko na skutki spowolnienia gospodarczego, ale również na skutki pogłębiających się zmian klimatycznych.

Konsekwencje:

- występujące zjawisko emigracji - za edukacją i zarobkowej, przekładające się na odpływ kadr oraz szereg innych konsekwencji towarzyszących temu zjawisku;
- potencjał w zakresie rozwoju usług, w tym związanych z rolnictwem ekologicznym, dostarczaniem zdrowej żywności i promocją zdrowego stylu życia;
- ryzyko załamania gospodarczego w następstwie pandemii.

Wyzwania:

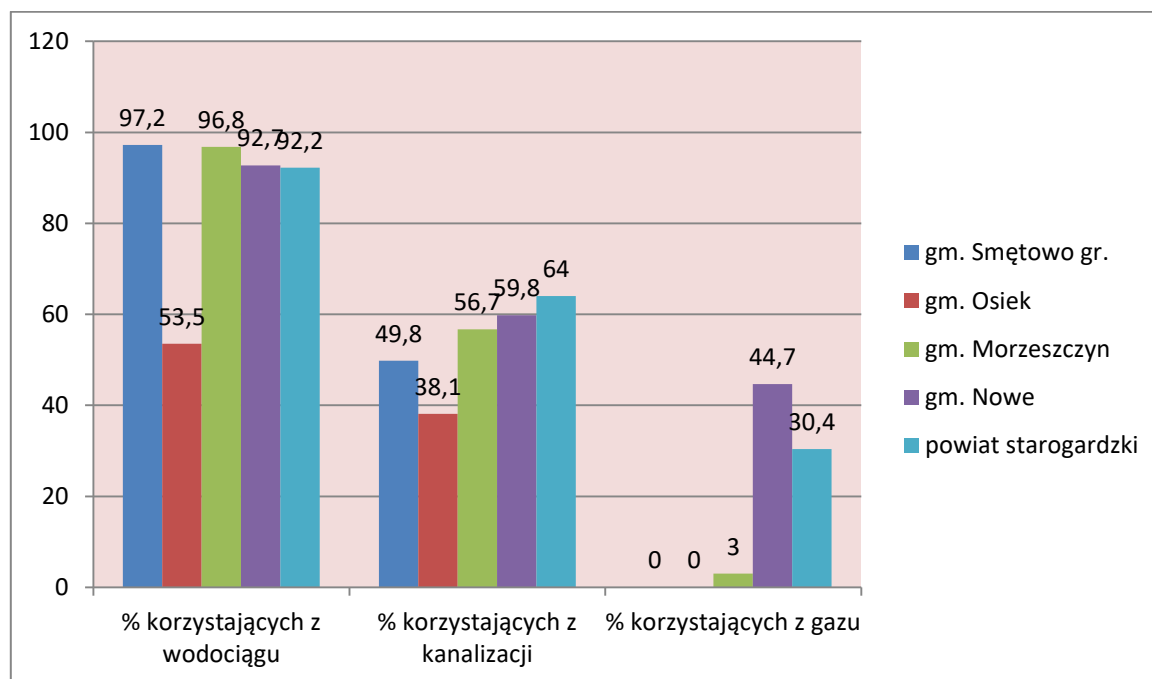
- łagodzenie skutków gospodarczych związanych z pandemią koronawirusa i wypracowanie mechanizmów reagowania na podobne wydarzenia w przyszłości;
- podniesienie poziomu atrakcyjności gminy dla inwestorów, np. poprzez tworzenie i rozwijanie Stref Aktywności Gospodarczej;
- utworzenie giełdy warzywnej i produktów rolnych;
- zwiększanie udziału miejsc pracy oferujących relatywnie wyższe wynagrodzenia od obecnej średniej dla gminy;
- zwiększenie udziału przedsiębiorstw zaliczanych do grupy małych i średnich;
- działania ograniczające wystąpienie negatywnych zjawisk społecznych w związku z pandemią koronawirusa w strukturze gospodarczej gminy;
- wsparcie procesu profesjonalizacji działania przedsiębiorstw z terenu gminy oraz promocja ich produktów i usług;

- monitorowanie i obejmowanie wsparciem lub współpraca w tym zakresie grup bezrobotnych ; wymagających najpilniejszej interwencji;
- wspieranie kobiet wracających na rynek pracy po urlopie macierzyńskim i wychowawczym.

d) wynikające ze stopnia rozwoju infrastruktury technicznej

Najistotniejszym mankamentem w zakresie rozwoju infrastruktury technicznej, jaki na obszarze gminy Smętowo Graniczne uwidoczniła analiza danych statystycznych, jest całkowity brak dostępu do sieci gazowniczej oraz niski stopień skanalizowania gminy. Dostęp mieszkańców gminy do sieci kanalizacyjnej w 2019 roku posiadało 49,8% ludności. Wynik ten znacząco odstaje od średniej wartości tego parametru notowanej w tym samym czasie dla powiatu starogardzkiego (64%) oraz województwa pomorskiego (83,7%), choć w powiecie odnotowano gminy o jeszcze niższym stopniu skanalizowania. Z kolei dostęp do wodociągu posiadało 97,2% mieszkańców, co pozwoliło na przekroczenie średnich wartości wskaźnika notowanych zarówno dla powiatu (92,2%), jak i województwa (96,5%).

Wykres 3. Korzystający z instalacji w % ogółu mieszkańców

Źródło danych: BDL GUS

Rozwój infrastruktury technicznej, zwłaszcza rozbudowa i modernizacja sieci kanalizacyjnej, wydaje się być priorytetem ze względu na podniesienie jakości życia mieszkańców i wzrost atrakcyjności osadniczej i gospodarczo-inwestycyjnej gminy. W sytuacji dużego rozproszenia zabudowy i znacznych odległości między siedliskami rozwiązaniem mogą być nowoczesne przydomowe oczyszczalnie ścieków, które powinny zastąpić zbiorniki bezodpływowe w niezadowalającym stanie technicznym.

Analiza danych wskazuje, że liczba zbiorników bezodpływowych sukcesywnie maleje, natomiast przybywa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Z kolei budowa gazociągu poprawiłaby stan powietrza poprzez ograniczenie niskiej emisji – likwidacja kotłów opalanych węglem czy drewnem jest jednak ściśle związana z dostępnością paliwa gazowego. Budowa gazociągu jest uzależniona od podmiotów zewnętrznych, a rozproszona zabudowa stawia pod znakiem zapytania rentowność takiego przedsięwzięcia - stąd konieczność działań na rzecz wymiany pieców o małej sprawności na bardziej wydajne i ekologiczne. Na terenie gminy brak korzystnych uwarunkowań dla energetyki wiatrowej.

Konsekwencje: • obniżenie jakości życia mieszkańców; • mniejsza atrakcyjność i konkurencyjność osadnicza i inwestycyjno-gospodarcza gminy Smętowo Graniczne, szczególnie w porównaniu do gmin z bardziej rozwiniętą infrastrukturą techniczną; • negatywny wpływ na jakość środowiska naturalnego – m.in. zanieczyszczenie wód powierzchniowych i podziemnych, niskie emisje;	Wyzwania: • intensyfikacja działań w zakresie rozwoju sieci infrastruktury technicznej na obszarze gminy, ze szczególnym uwzględnieniem kanalizacji oraz gazociągu; • podnoszenie jakości usług związanych z infrastrukturą techniczną i ich dostosowanie do zmieniających się warunków osadniczych oraz potrzeb gospodarczych; • analiza innych rozwiązań technicznych i modeli usług (wymiana pieców, budowa przydomowych oczyszczalni ścieków), które mogłyby zafunkcjonować na niektórych obszarach gminy w miejsce kosztownej infrastruktury sieciowej.
--	---

e) wynikające z potrzeb polityki społecznej i ochrony zdrowia

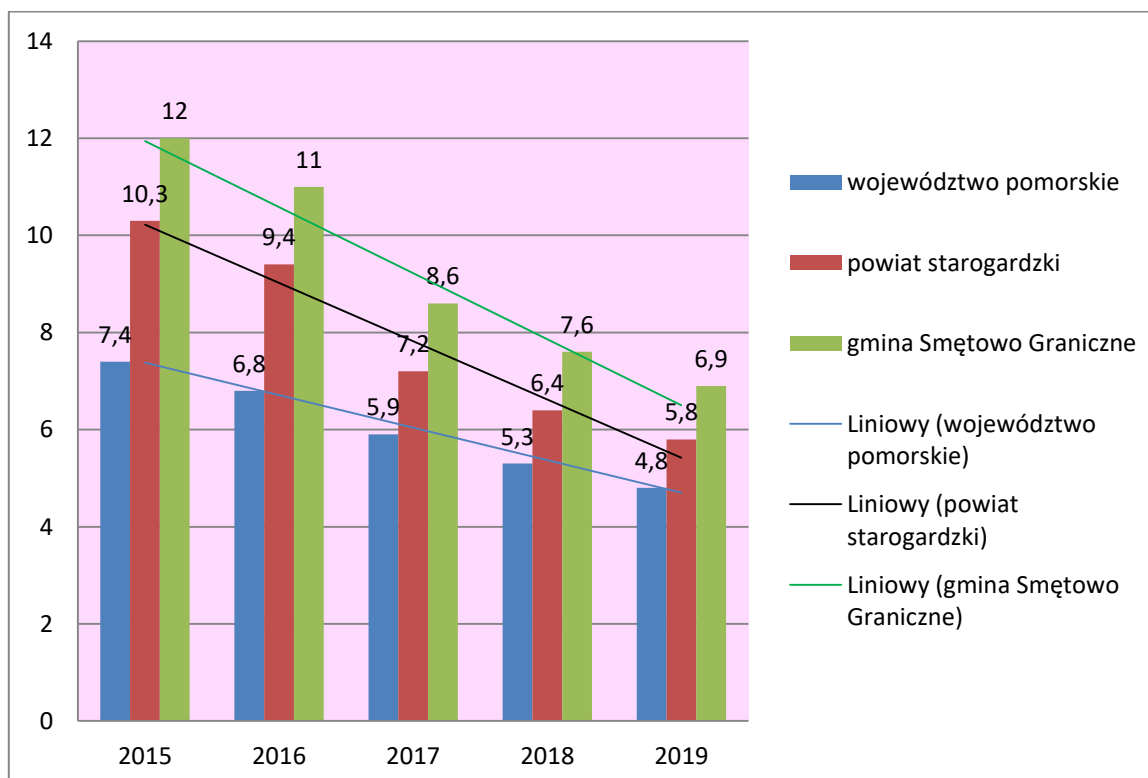
Na terenie gminy Smętowo Graniczne w 2019 r. funkcjonowały 2 niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz 2 apteki. Na jedną ogólnodostępną aptekę przypadają 2593 osoby - to znacznie mniej, niż w powiecie i w województwie, a także mniej, niż w porównywalnych gminach. Na jedną przychodnię przypada 2593 mieszkańców. To znacznie więcej, niż w sąsiedniej gminie Morzeszczyn i nieco więcej, niż w powiecie starogardzkim, ale mniej, niż w gminie Nowe. Samorząd gminny odpowiada za zapewnienie opieki zdrowotnej w podstawowym zakresie, natomiast poradnictwo i leczenie specjalistyczne podlegają samorządom wyższego szczebla. Na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy Smętowo Graniczne, poza ofertą dostępną na terenie jednostki, wpływa głównie bliskość Starogardu Gdańskiego, Tczewa, Gdańska, Kwidzyna i Grudziądza, zapewniająca szersze możliwości w zakresie korzystania ze specjalistycznych świadczeń medycznych. Na poziomie gminy należy zadbać o zapewnienie wysokich standardów podstawowej opieki zdrowotnej i zapobieganie odpływowi wysoko wykwalifikowanej kadry lekarskiej i pielęgniarskiej oraz o realizację działań profilaktycznych.

Ważnym ogniwem w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańcom gminy są ochotnicze straże pożarne. W 2020 roku na terenie gminy funkcjonowały 3 takie jednostki, w tym dwie – w Smętowie Granicznym i w Leśnej Jani – zaliczone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Na terenie gminy wskaźniki przestępczości są znacznie niższe od wartości dla powiatu starogardzkiego, województwa pomorskiego oraz od średniej dla całej Polski. Do najczęściej popełnianych czynów karalnych należały przestępstwa przeciwko rodzinie i opiece oraz przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji. W zakresie bezpieczeństwa publicznego znaczącym problemem są zagrożenia związane z natężeniem ruchu drogowego, o czym może świadczyć utrzymująca się liczba wypadków. Liczba ofiar śmiertelnych i rannych w wypadkach drogowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców przewyższa wskaźniki dla województwa i kraju.

Na przestrzeni lat 2015-2019 odsetek mieszkańców objętych wsparciem z zakresu pomocy społecznej w stosunku do całej populacji gminy spadł o 42,5%. Należy jednak zauważyć, że równie znaczące spadki nastąpiły w powiecie i w województwie, a wskaźniki w gminie Smętowo Graniczne na tle powiatu i województwa są ciągle niekorzystne. Wśród trendów ujawnionych podczas analizy danych statystycznych zwraca uwagę spory odsetek osób i rodzin, do których wsparcie kierowane jest długotrwale, tj. powyżej roku. Może to świadczyć o uzależnieniu tej części mieszkańców od wsparcia w ramach pomocy społecznej. Jednocześnie z pomocy społecznej korzystają osoby, które składają niezgodne ze stanem faktycznym oświadczenia o sytuacji materialnej i wykazują zaniżone dochody lub ich brak. Skala tego zjawiska jest trudna do oszacowania. Według statystyk Głównego Urzędu Statystycznego gmina Smętowo Graniczne znajdowała się w 2019 r. na szóstym miejscu w powiecie pod względem odsetka mieszkańców korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 4. Udział mieszkańców gminy Smętowo Graniczne korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności gminy ogółem w latach 2015-2019 [%]

Konsekwencje: • powolny choć nieunikniony wzrost zapotrzebowania na opiekę zdrowotną, w tym na usługi specjalistyczne, związany ze zmianami w strukturze demograficznej; • duży przyrost niektórych grup ludności wymagających wsparcia (osoby w wieku poprodukcyjnym, korzystający z pomocy społecznej długotrwale) pomimo obniżenia się ogólnej liczby osób objętych pomocą społeczną – konieczność zdiagnozowania zjawiska oraz wdrożenia mechanizmów pomocowych; • zmiana liczebności oraz struktury grup wymagających wsparcia w zakresie pomocy społecznej; • porównywalny, przewidywalny katalog problemów, przekładających się na konieczność udzielenia wsparcia z zakresu pomocy społecznej.	Wyzwania: • przeciwdziałanie spodziewanym na terenie całego kraju problemom związanym z funkcjonowaniem służby zdrowia na poziomie lokalnym; • zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy poprzez poprawę wyposażenia sprzętowego i podnoszenie kwalifikacji miejscowych placówek służących ratowaniu zdrowia i życia (w tym OSP); • skierowanie dodatkowego wsparcia z zakresu pomocy społecznej do grup osób tego potrzebujących; • monitorowanie i reagowanie na zmiany w zakresie liczebności i struktury ludności objętej pomocą społeczną; • dostosowanie celów i działań, wyznaczanych lokalnymi programami rozwiązywania problemów społecznych do dokumentów wyższego rzędu; • walka z negatywnymi społecznymi i zdrowotnymi skutkami pandemii, w szczególności o oddziaływaniu długofalowym.
---	--

f) wynikające ze stanu oraz potencjału środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego

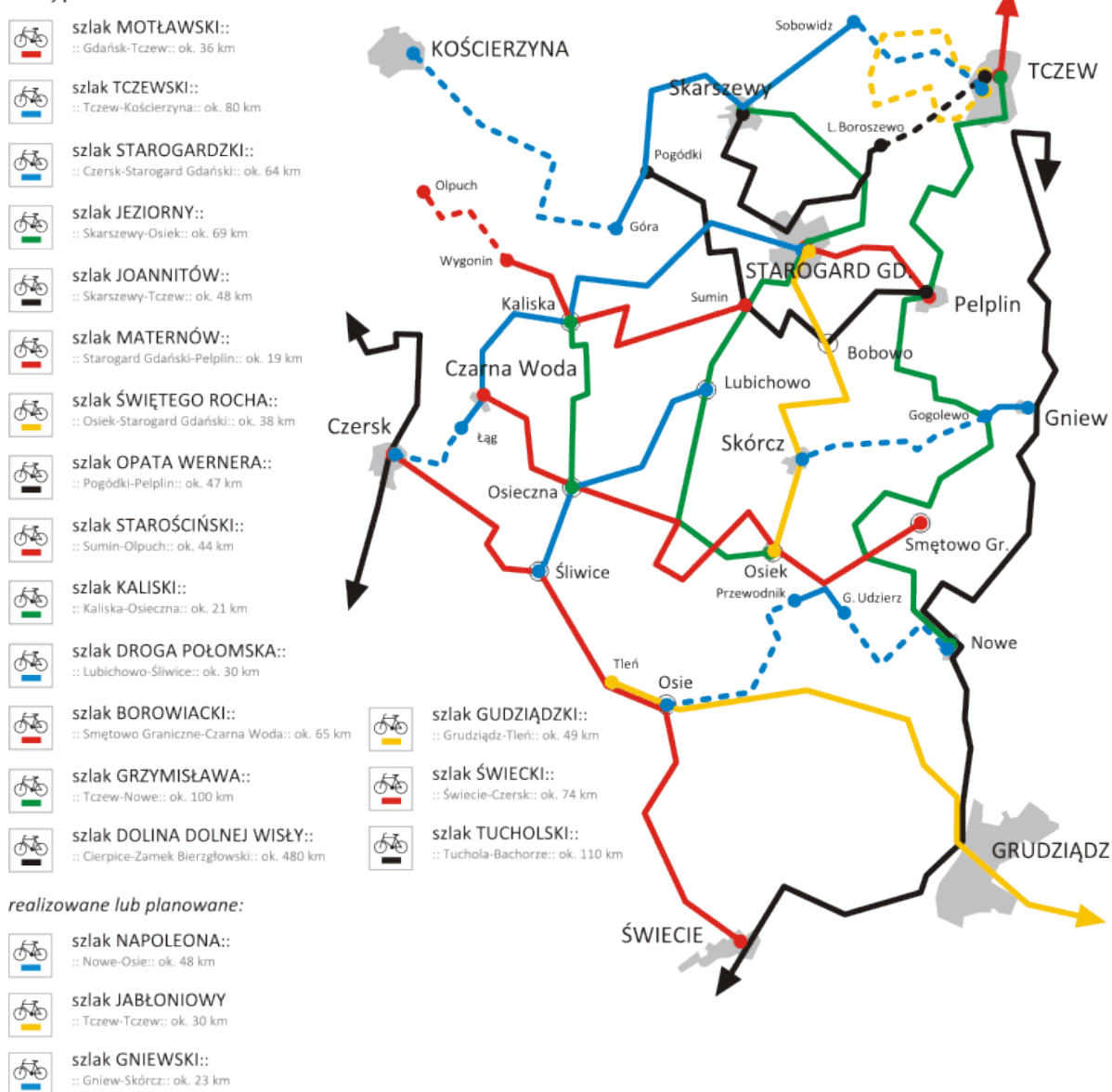
Potencjał turystyczny gminy Smętowo Graniczne można określić jako umiarkowany – zwłaszcza na tle gmin nadmorskich i kaszubskich. Walory historyczno-kulturowe zespołów ruralistycznych, piękno krajobrazu naturalnego, czystość i dobry stan środowiska naturalnego, a także zabytkowe zespoły dworsko-parkowe stanowią niewątpliwe atuty gminy, wymagają jednak przygotowania terenów dla rozwoju krótko pobytowych form wypoczynku dla turystów w rejonach rekreacyjnych (zachodnia część gminy, np. w pobliżu obszaru chronionego krajobrazu, w rejonie wsi Jania, Rynekówka). Większość charakterystycznych dawnych zabudowań gospodarczych – folwarków odrestaurowano, jedynie pałac w Kopytkowie jest w złym stanie i wymaga rewaloryzacji. Najciekawsze przykłady historii i kultury regionu na terenie gminy, to: zabytkowe zespoły dworsko-parkowe w Leśnej Jani i Starej Jani, pałace w Rynekówce i Kopytkowie, zabytki architektury sakralnej – kościół parafialny w Smętowie Granicznym, gotycki kościół parafialny w Łalkowych, kościół parafialny w Kościelnej Jani, zabytki architektury świeckiej – dworzec kolejowy wraz z zabudowaniami w Smętowie Granicznym, a także stanowiska archeologiczne. W gminie występują formy ochrony przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich, obszar Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków „Bory Tucholskie” PLB 220009 oraz pomniki przyrody. Według danych Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Gdańsku w gminie Smętowo Graniczne znajduje się 10 zatwierdzonych pomników przyrody – pojedynczych drzew

i ich grup. Na terenie gminy dominuje otwarty krajobraz rolniczy z bardzo charakterystycznymi alejami drzew.

Przez obszar gminy, wzdłuż jej najatrakcyjniejszych terenów, biegną liczne szlaki turystyczne: rowerowe (szlak zielony „Grzymisława”, szlak czerwony „Borowiacki”) oraz pieszy (szlak zielony „Ziemi Tczewskiej im. Romana Klima”). Baza noclegowa i gastronomiczna w gminie jest słabo rozwinięta. Na jej terenie funkcjonują 2 obiekty zbiorowego zakwaterowania: „Zamek Rynkówka” oferujący 15 miejsc noclegowych i Hotel „Port” w Kopytkowie dysponujący 52 miejscami.

Rysunek 5. Przebieg szlaków rowerowych na terenie powiatu starogardzkiego

istniejące:

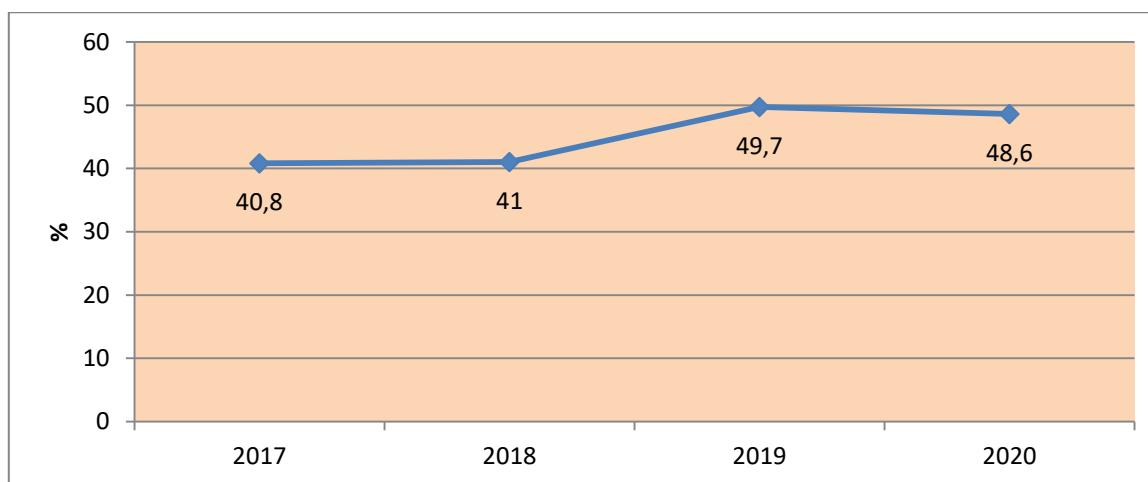

Źródło danych: www.kociewiak.pl/wiadomosci/4077,kociewskie-szlaki-rowerowe

Innym wyzwaniem stojącym przed gminą Smętowo Graniczne jest utrzymanie oraz poprawa stanu środowiska naturalnego. Na obszarze gminy występują liczne lokalne kotłownie, stanowiące źródła ciepła dla pojedynczych obiektów lub całych osiedli. Są to urządzenia w różnym stanie technicznym i o zróżnicowanej sprawności, a jako paliwo wykorzystują głównie węgiel kamienny i olej opałowy.

Źródła olejowe to najczęściej nowe piece, charakteryzujące się wysoką sprawnością rzędu 90%, natomiast źródła węglowe w większości są w złym stanie technicznym. Na terenie gminy występują również zanieczyszczenia komunikacyjne (emisja liniowa wzdłuż ciągów komunikacji samochodowej i kolejowej przebiegających przez teren gminy). Obecny stan zanieczyszczenia wód powierzchniowych na terenie gminy Smętowo Graniczne wynika przede wszystkim z braku prawidłowej gospodarki ściekowej w większości wsi i gospodarstw na terenie gminy w następstwie braku sieci kanalizacji sanitarnych, powiązanych z systemami oczyszczania i odprowadzania oczyszczonych ścieków. Gmina prowadzi selektywną zbiórkę odpadów. Wprowadzie ilość zebranych odpadów zmieszanych maleje, a ilość odpadów zebranych selektywnie rośnie, jednak w 2020 roku nie udało się osiągnąć wymaganego poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia papieru, metalu, tworzyw sztucznych i szkła. Wśród gmin należących do Związku Gmin Wierzyca w Starogardzie Gdańskim gmina Smętowo Graniczne zajmuje pod tym względem przedostatnie miejsce, co wskazuje na konieczność zintensyfikowania działań na rzecz poprawy wydolności systemu selektywnej zbiórki odpadów i podniesienia świadomości ekologicznej mieszkańców.

Wykres 5. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]

Źródło danych: Związek Gmin Wierzyca w Starogardzie Gdańskim

Konsekwencje:

- niska atrakcyjność turystyczna gminy oraz umiarkowany potencjał na zmiany w tym zakresie, skupiony przede wszystkim na walorach przyrodniczych i możliwościach dotyczących rozwoju infrastruktury rowerowej;
- możliwe kolizje pomiędzy planami inwestycyjnymi a regulacjami dotyczącymi ochrony przyrody (Dolina Wisły);
- zagrożenie dla mieszkańców związane z zanieczyszczeniem powietrza – także ze względu na brak miarodajnych, analizowanych na bieżąco pomiarów;
- wzrost kosztów gospodarowania odpadami i zagrożenia związane z nieefektywnym

Wyzwania:

- określenie, stworzenie i promowanie produktów gminy, połączone z wykorzystaniem obecności na szlakach i trasach turystycznych o znaczeniu i rozpoznawalności ponadlokalnej;
- współpraca z gminami ościennymi w zakresie tworzenia jednolitej oferty rekreacyjnej;
- tworzenie i utrzymywanie w odpowiednim stanie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej i wypoczynkowej;
- poprawa stanu środowiska naturalnego, zwłaszcza powietrza (wsparcie likwidacji prywatnych kotłów węglowych);

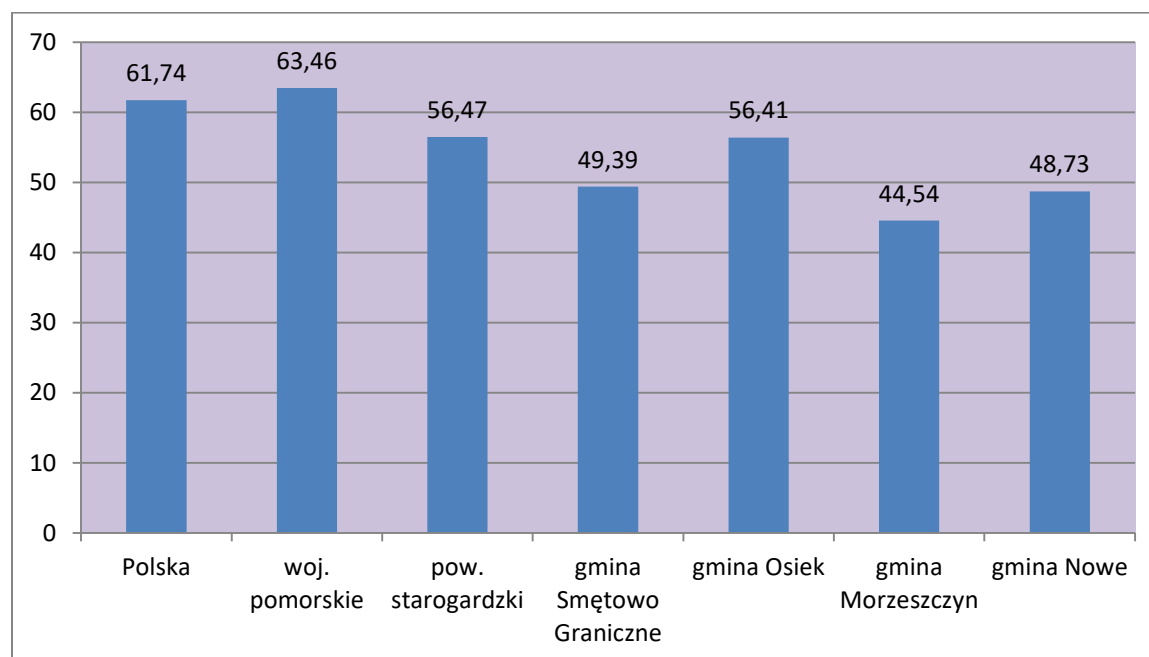
systemem odbioru i utylizacji śmieci (m.in. powstawanie dzikich wysypisk śmieci).

- podnoszenie świadomości ekologicznej wśród mieszkańców gminy wynikające z poziomu rozwoju kapitału społecznego

g) wynikających z poziomu rozwoju kapitału społecznego

Jednym ze wskaźników analizowanych pod kątem rozwoju kapitału społecznego jest frekwencja w wyborach, zarówno centralnych, jak i lokalnych. Uprawnieni do głosowania mieszkańcy gminy Smętowo Graniczne wykazują zróżnicowane zainteresowanie udziałem w wyborach. W wyborach do Parlamentu Europejskiego w 2019 roku w wyborach wzięło udział 35,07% uprawnionych do głosowania i był to wynik niższy niż w kraju i w województwie oraz jeden z najniższych w powiecie. W wyborach samorządowych w 2018 roku swój frekwencja była wyższa – swój głos oddało 50,92% wyborców i był to wynik niższy niż w kraju i w województwie, ale wyższy niż w powiecie starogardzkim. W wyborach do Sejmu i Senatu w 2019 roku udział mieszkańców gminy w głosowaniu był znacznie niższy, niż w kraju, w województwie i w powiecie. Z kolei w wyborach prezydenckich w 2020 roku frekwencja w gminie osiągnęła 60,29%. Co prawda w liczbach bezwzględnych jest to wynik stosunkowo wysoki, jednak najniższy w powiecie. Podczas ostatnich wyborów sołtysów i rad sołeckich w 2019 roku średnia frekwencja w sołectwach gminy Smętowo Graniczne wyniosła 11,6%.

Wykres 6. Wybory do Sejmu i Senatu 2019 [%]

Źródło danych: Państwowa Komisja Wyborcza

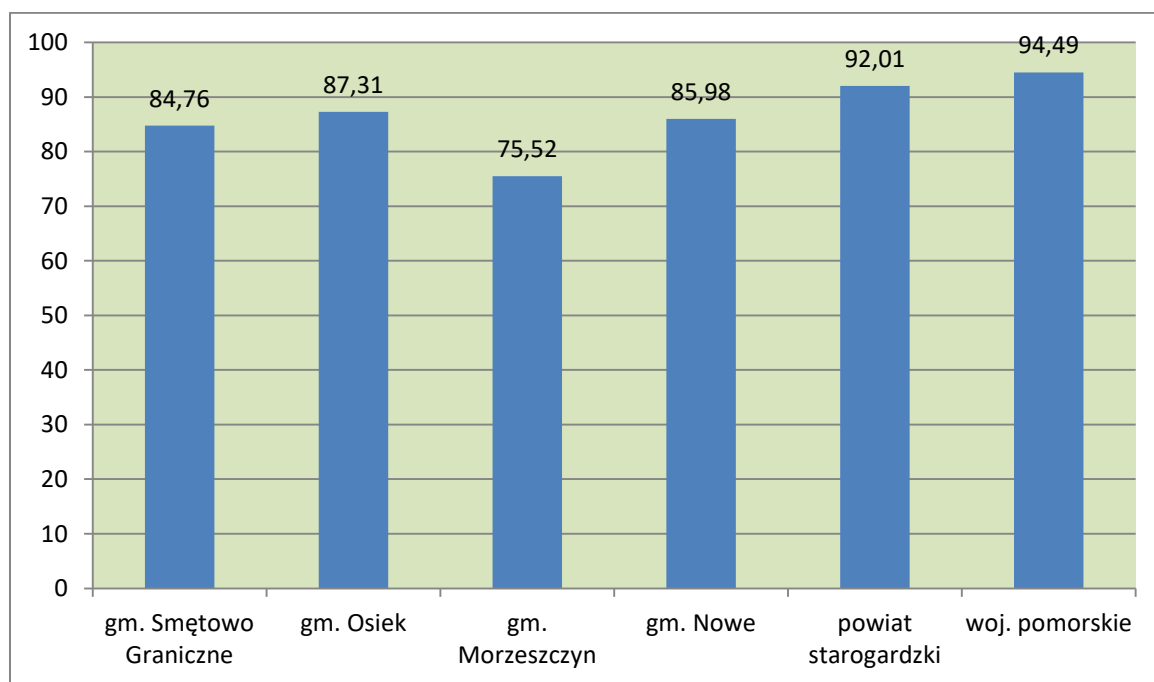
Innym badanym wskaźnikiem rozwoju kapitału ludzkiego jest działalność organizacji pozarządowych. O ile frekwencja wyborcza jest wartością mierzalną, o tyle trudno jest zmierzyć zaangażowanie mieszkańców w działalność w ramach organizacji pozarządowych i społecznych, ponieważ sama przynależność do organizacji czy ich liczba nie zawsze przekłada się na aktywność i efektywność działania. Na terenie gminy Smętowo Graniczne aktywnie działa 15 organizacji, które skupiają się na aktywizowaniu lokalnej społeczności, działaniu na rzecz osób z niepełnosprawnościami i potrzebujących wsparcia, promocji aktywności fizycznej, propagowaniu zdrowego stylu życia, rozwoju

lokalnym, kultywowaniu tradycji oraz zagospodarowywaniu czasu wolnego. Ich działalność jest wspierana finansowo z budżetu gminy. W budżecie nie wyodrębniono natomiast funduszu sołeckiego ani budżetu obywatelskiego. Nie są także realizowane zadania w ramach inicjatywy lokalnej.

W Gminie Smętowo Graniczne funkcjonują 3 szkoły podstawowe w miejscowościach: Kamionka z jednym oddziałem przedszkolnym, Kopytkowo z jednym oddziałem przedszkolnym i Smętowo Graniczne oraz 1 przedszkole w Smętowie Granicznym.

W latach 2015-2019 liczba uczniów klas I-VIII i oddziałów rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego zmniejszyła się o 22%. Jest to po części efektem reformy oświaty i likwidacji gimnazjów (ubył jeden rocznik), po części zaś spowodowane jest przyczynami demograficznymi i niskim współczynnikiem skolaryzacji. Współczynnik skolaryzacji netto w gminie Smętowo Graniczne w 2018 roku wynosił 84,26% i był znacznie niższy, niż w województwie pomorskim i w Polsce (odpowiednio 93,21% i 93,85%). Oznacza to, że blisko 16% uczniów wybiera placówkę położoną poza granicami gminy, a odczuwalną konsekwencją tego zjawiska jest niższa subwencja oświatowa dla gminy, ponieważ algorytm służący do wyliczania subwencji uwzględnia liczbę uczniów.

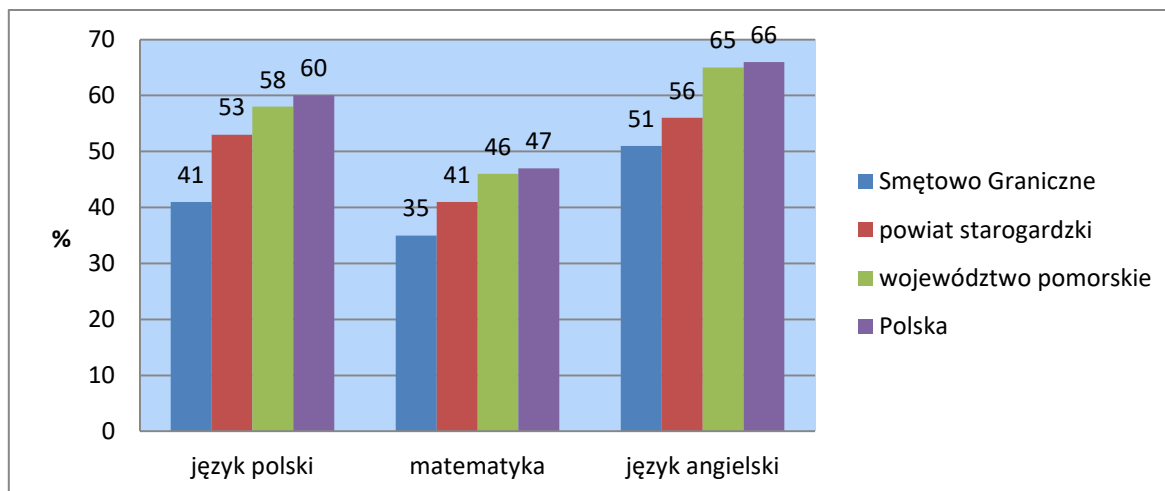
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Smętowo Graniczne w 2019 roku na tle gmin sąsiednich, powiatu i województwa [%]

Źródło danych: BDL GUS

Istotnym i mierzalnym wskaźnikiem poziomu edukacji są wyniki egzaminów zewnętrznych. Statystycznie najlepsze wyniki egzaminów osiągają uczniowie w dużych miastach, a najgorsze – uczniowie gmin wiejskich. W gminie Smętowo Graniczne wyniki egzaminów gimnazjalnych i egzaminów ósmoklasisty były zróżnicowane, trudno jednak znaleźć jakąś prawidłowość. Na przykład w 2019 roku na egzaminie ósmoklasisty uczniowie gminy osiągnęli czwarty wynik w powiecie, w 2020 – trzeci, a w 2021 – dziewiąty. Zdecydowanie niższy wynik egzaminów w 2021 roku mógł być spowodowany nauczaniem zdalnym wprowadzonym z powodu pandemii koronawirusa. Zjawisko to wymaga monitorowania, a w razie potrzeby – interwencji.

Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Smętowo Graniczne na tle powiatu, województwa i kraju w 2021 roku [%]

Źródło danych: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

Konsekwencje:

- niskie, pomimo rosnącej frekwencji, zaangażowanie mieszkańców gminy w wybory - zarówno ogólnopolskie, jak i samorządowe;
- niewielkie ryzyko zaburzenia tkanki społecznej gminy ze względu na procesy migracji wewnętrznej;
- potencjał oraz zaplecze instytucjonalne (ośrodek kultury, muzeum, Centrum Kultury Kocińskiej w miejscowości Lalkowy, Centrum Historyczno- Edukacyjne w miejscowości Frąca) w zakresie ciągłości kultywowania lokalnej tradycji;

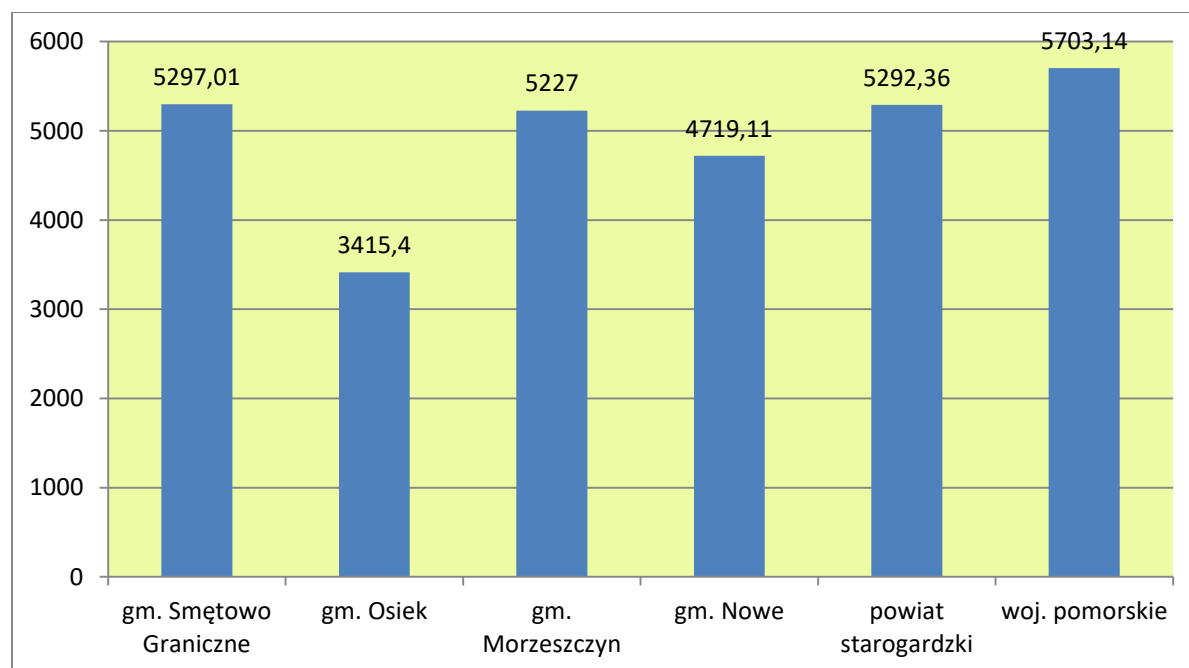
Wyzwania:

- wykorzystanie potencjału w zakresie kapitału społecznego i organizacyjnego wśród mieszkańców gminy;
- kultywowanie oraz promocja kultury i tradycji lokalnej - kontynuacja;
- diagnoza przyczyn niestabilnych wyników;
- potencjał zaangażowania społecznego i współpracy międzysektorowej;
- niska atrakcyjność miejscowych szkół podstawowych dla uczniów z terenu gminy, ryzyko ich odpływu w poszukiwaniu wyższego poziomu nauki;
- gorszy start uczniów z terenu gminy spowodowany niskim poziomem nauczania w miejscowych szkołach z egzaminów szkolnych w placówkach z terenu gminy, wdrożenie działań służących podniesieniu poziomu nauczania;
- promocja oferty edukacyjnej i utrzymanie infrastruktury przedszkoli i szkół na odpowiednim poziomie;
- wspieranie tworzenia i rozwoju oferty spędzania wolnego czasu, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży;
- optymalizacja oferty edukacyjnej z uwzględnieniem zmian i trendów demograficznych – w szczególności

h) wynikające ze stanu finansów publicznych

Suma wydatków z budżetu gminy Smętowo Graniczne wyniosła w 2020 roku 28,36 mln złotych, co daje 5489,46 złotych w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost wydatków o 40,57% w porównaniu do roku 2016. Największa część budżetu gminy Smętowo Graniczne w 2020 roku - 29.7% została przeznaczona na Dział 855 - *Rodzina*. Na Dział 801 - *Oświata i wychowanie* wydatkowano 27,1% budżetu, a na Dział 600 – *Transport publiczny* – 11,4%. Wydatki inwestycyjne stanowiły 3,4 mln złotych, czyli 12,1% wydatków ogółem. Suma dochodów do budżetu gminy Smętowo Graniczne wyniosła w 2020 roku 30,9 mln złotych, co daje 5990,99 zł w przeliczeniu na jednego mieszkańca. Oznacza to wzrost dochodów o 9.9% w porównaniu do roku 2018. Największą część dochodów wygenerował Dział 758 - *Różne rozliczenia* (32%). Duża część wpływów pochodzi z Działu 855 – *Rodzina* (26.4%) oraz z Działu 756 – *Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej* oraz wydatki związane z ich poborem (23,3%). W budżecie gminy Smętowo Graniczne wpływy z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych wynosiły 658 zł na mieszkańca (10,9%), natomiast dochód z tytułu podatków dochodowych od osób prawnych wynosił 16,23 zł na mieszkańca (0,27%).

Wykres 9. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w 2019 r. [zł]

Źródło: dane BDL GUS

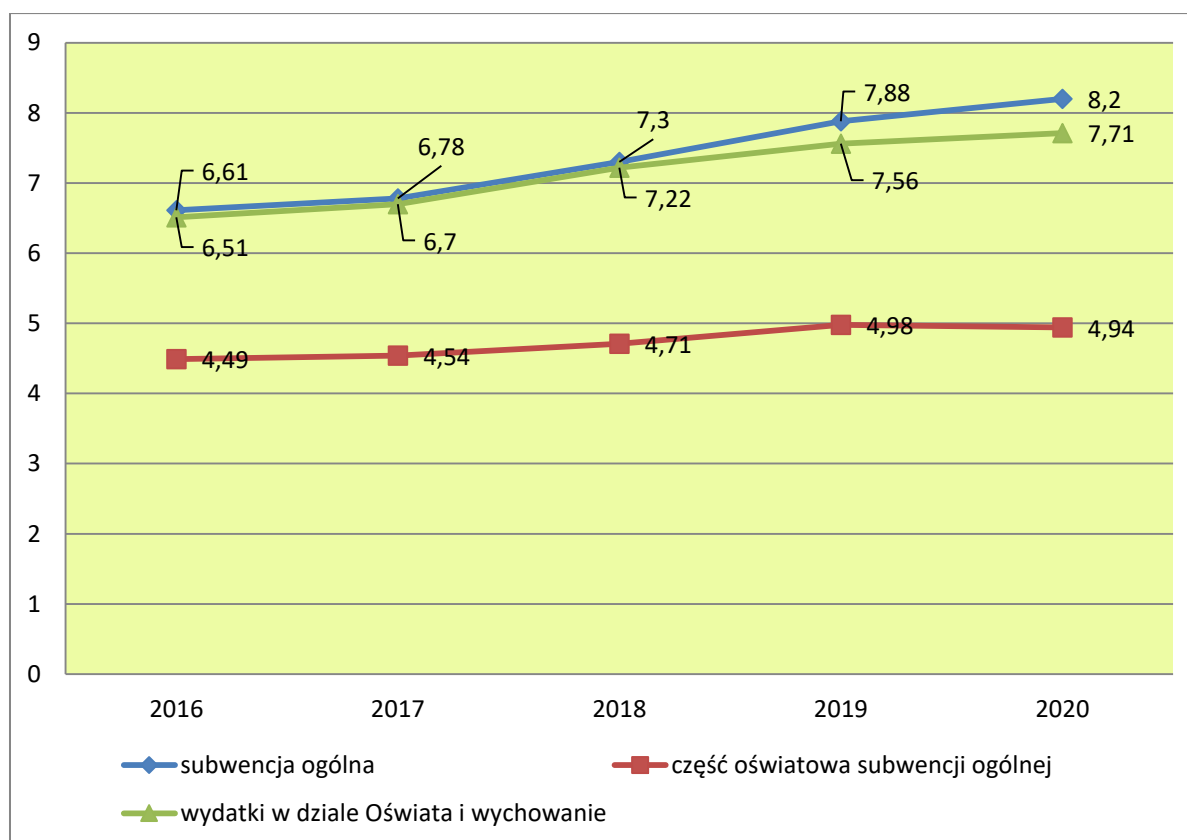
Analizowany okres 2016-2020 w przypadku gminy Smętowo Graniczne charakteryzował się wzrostem poziomu zarówno dochodów, jak i wydatków z budżetu gminy. Dochody wzrosły o 51,02% (2020 do 2016 roku), a wydatki – o 38,5%. W tym samym okresie wydatki na obsługę długu publicznego wzrosły o 71,76%. Dług publiczny na koniec 2020 r. wyniósł 9.945.000,00 zł i stanowił

32,12% wykonanych dochodów ogółem. W stosunku do roku 2019 dług zmniejszył się o 3,07%. Na koniec 2018 roku zadłużenie stanowiło 27,28% wykonanych dochodów ogółem.

Poziom dochodów na jednego mieszkańca gminy w 2020 roku wynosił 5990,99 zł i był zbliżony do dochodu na jednego mieszkańca powiatu, ale niższy od dochodu na mieszkańca województwa pomorskiego i całego kraju. W stosunku do 2016 roku dochód na mieszkańca gminy roku wzrósł o 51,86%. Wydatki na jednego mieszkańca gminy były wyższe, niż wydatki na mieszkańca powiatu i województwa i wyniosły 5484,46 zł. Oznacza to wzrost w stosunku do 2016 roku o 40,57%. wydatków budżetu gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W latach 2016-2020 gmina pozyskała 7.024.994 zł na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych i z tą kwotą znalazła się na siódmym miejscu w powiecie starogardzkim. Wydatki inwestycyjne stanowiły 12,2% wydatków ogółem i plasowały gminę na dziesiątym miejscu wśród gmin powiatu starogardzkiego.

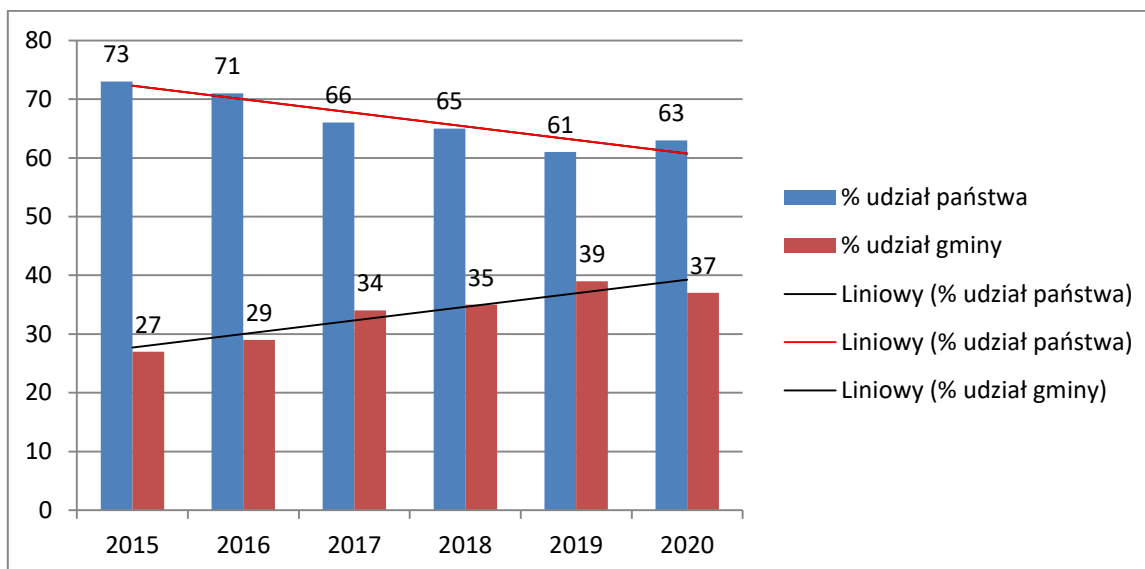
Na uwagę zasługuje wysoki udział wydatków na oświatę w wydatkach ogółem oraz tendencje związane z finansowaniem oświaty. Od roku 2015 wydatki wzrosły o ok. 26%, mimo że w tym samym czasie liczba uczniów zmalała o 22%. Zmienia się również udział środków z budżetu gminy w wydatkach na oświatę: od 2015 roku udział gminy wzrósł o 10%. Nie bez znaczenia jest również stosunkowo niski współczynnik skolaryzacji, który ma wpływ na wysokość subwencji oświatowej. Poniższe wykresy ilustrują niepokojące trendy, które wymagają monitorowania.

Wykres 10. Subwencja ogólna, część oświatowa, wydatki na oświatę [mln zł]

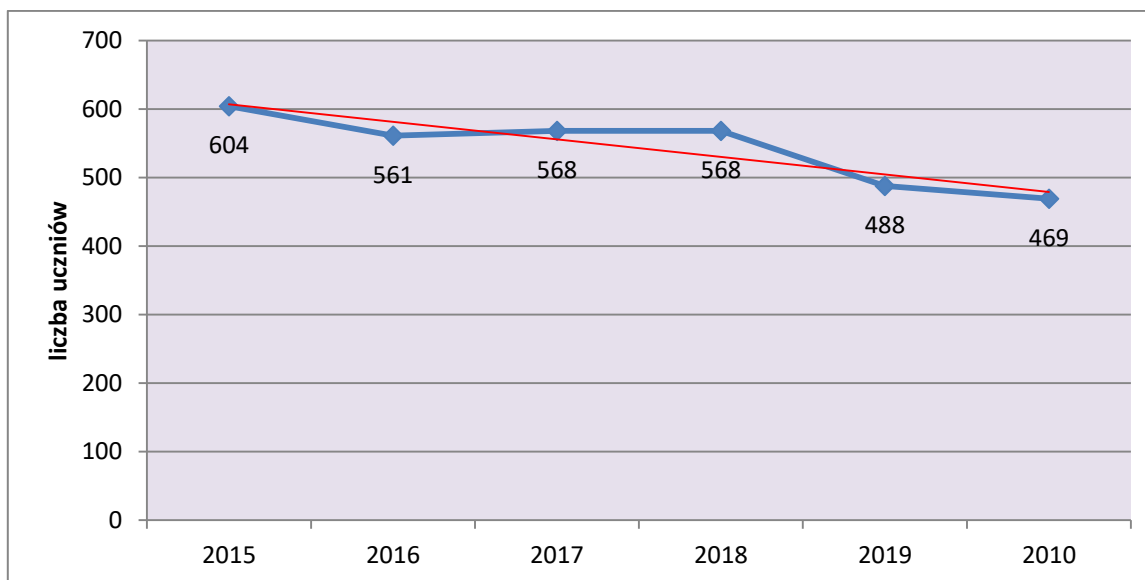
Źródło: dane BDL GUS

Wykres 11. Finansowanie oświaty w gminie Smętowo Graniczne w latach 2015-2020

Źródło danych: Raport o stanie gminy Smętowo Graniczne za 2020 rok

Wykres 12. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i oddziałach rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego w szkołach podstawowych

Źródło danych: Raport o stanie gminy Smętowo Graniczne za 2020 rok

Konsekwencje:

- stały wzrost dochodów i wydatków gminy;

Wyzwania:

- optymalizacja wydatków gminy przy jednoczesnym podniesieniu dochodów;

- skuteczność w pozyskiwaniu środków zewnętrznych;
- relatywnie wysoki poziom zadłużenia.

- utrzymanie efektywności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych w nowej perspektywie programowania UE;
- redukcja poziomu zadłużenia gminy.

Analiza strategiczna (SWOT) gminy Smętowo Graniczne

Analiza SWOT stanowi jedną z najpopularniejszych metod diagnostycznych, która służy porządkowaniu i segregacji informacji oraz stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia., a także ułatwia identyfikację problemów i określenie priorytetów rozwoju. Polega na grupowaniu czynników (w tym wypadku odnoszących się do gminnej polityki społecznej) na cztery kategorie, nazwane z j. ang.: strengths (S) – mocne strony, weaknesses (W) – słabe strony, opportunities (O) – szanse i threats (T) – zagrożenia.

Tabela 2. Analiza strategiczna SWOT gminy Smętowo Graniczne

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
UWARUNKOWANIA LOKALIZACYJNE I KOMUNIKACYJNE	
• Dobra dostępność komunikacyjna: ○ przebieg autostrady A1 przez teren gminy, węzeł w Kopytkowie, ○ droga wojewódzka 231, ○ linia kolejowa 131; • Bliskość Trójmiasta wraz z portem lotniczym i portami morskimi; • Bliskość ośrodków subregionalnych (Tczew, Starogard Gdański, Kwidzyn, Grudziądz); ○ rynek pracy, ○ rynek zbytu produktów rolnych, ○ możliwość kształcenia na poziomie ponadpodstawowym i wyższym, ○ dostęp do usług publicznych;	• Duże natężenie ruchu na autostradzie i na linii kolejowej i związane z tym niedogodności – hałas, zanieczyszczenie powietrza; • Ograniczenia w transporcie publicznym w dni wolne od nauki i dni świąteczne; • Słabe połączenia między sołectwami;
USŁUGI I KAPITAŁ SPOŁECZNY	
• Bogata historia i tradycja: ○ obiekty kultury materialnej i zabytki architektury: zespół dworsko-parkowy w Starej Jani, zespół pałacowo-parkowy w Kopytkowie, neogotycki pałac w Rynkówce, dworzec w Smętowie Granicznym, kościoły w Smętowie Granicznym, Lalkowach i Kościelnej Jani, ○ Centrum Kultury Kociewskiej w miejscowości Lalkowy jako miejsce integracji i aktywizacji społeczności lokalnej, ○ działalność Centrum Historyczno-Edukacyjne we Frący; • Oferta samorządowej instytucji kultury - Gminnego Ośrodka Kultury, Sportu i Rekreacji (GOKSiR) oraz działalność świetlic wiejskich; • Baza sportowo rekreacyjna, place zabaw;	• Niekorzystne zjawiska demograficzne: ○ ujemne saldo migracji, ○ odpływ ludzi młodych do większych aglomeracji miejskich oraz emigracja zagraniczna, ○ malejąca liczba ludności, ○ wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym; • Przeciętna atrakcyjność osadnicza gminy - niewielka liczba udzielanych zgód i pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych; • Obniżenie wyników egzaminów ósmoklasisty w 2020 roku w porównaniu do lat poprzednich; • Niski współczynnik skolaryzacji; • Wzrost wydatków na oświatę przy malejącej liczbie uczniów; • Niezadowalająca infrastruktura edukacyjna;

• Działalność kulturalna i edukacyjna Gminnej Biblioteki Publicznej w Smętowie Granicznym i jej filii w Kopytkowie; • Działalność Centrum Sportowo – Rekreacyjnego w miejscowości Kamionka oraz klubu piłkarskiego LZS Pogoń Smętowo; • Cykliczne imprezy rekreacyjno-sportowe (biegi przełajowe, turnieje piłki nożnej, turnieje ping-ponga, zlot motorowy „u Czapli”); • Zadowalający poziom bezpieczeństwa zdrowotnego; • Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego (działalność straży pożarnej i policji); • Dodatni przyrost naturalny; • Malejąca liczba osób korzystających z pomocy społecznej;	• Relatywnie niska liczba stowarzyszeń i organizacji pozarządowych; • Niewielka aktywność mieszkańców w zakresie działalności na rzecz gminy i społeczności lokalnej; • Niewystarczająca oferta zajęć sportowych i rekreacyjnych, szczególnie dla dorosłych, • Niewystarczająca baza obiektów sportowo-rekreacyjnych, nie najlepszy stan istniejących; • Duży odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej; • Brak mieszkań komunalnych;
GOSPODARKA I RYNEK PRACY	
• Atrakcyjne tereny inwestycyjne w pobliżu węzła w Kopytkowie objęte miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego; • Dobre warunki do prowadzenia działalności rolniczej (wysoka klasa gleb, tradycje rolnicze regionu); • Wzrost liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą;; • Utworzenie samorządowego żłobka, wspierającego powrót młodych matek na rynek pracy;	• Niewielki obszar gminy pokryty planami zagospodarowania przestrzennego; • Stosunkowo niski poziom rozwoju lokalnej infrastruktury kanalizacyjnej i drogowej; • Wysoki poziom bezrobocia, bierność zawodowa; • Znaczny udział osób długotrwale bezrobotnych w strukturze bezrobotnych; • Brak atrakcyjnych, dobrze płatnych miejsc pracy; • Brak inicjatyw na rzecz wspierania lokalnej przedsiębiorczości; • Wysoka podatność gleb na suszę rolniczą i hydrologiczną; • Niskie wskaźniki rozwoju przedsiębiorczości - mała liczba podmiotów, w tym nowych oraz w przeliczeniu na liczbę mieszkańców; • Niski poziom innowacyjności gospodarki lokalnej; • Niechęć młodych mieszkańców do kontynuowania tradycji rolniczej rodziców;
ŚRODOWISKO I TURYSTYKA	
• Inicjatywy proekologiczne: ○ wymiana starych pieców na bardziej ekologiczne, ○ budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejsce nieszczelnych zbiorników bezodpływowych, ○ modernizacja i rozbudowa sieci kanalizacyjnej, • Bardzo wysoki wskaźnik zwodociągowania gminy; • Atrakcyjne walory przyrodniczo-krajobrazowe; • Dobrze zachowane środowisko naturalne, przejawiające się wysoką różnorodnością biologiczną: ○ w zachodniej części gminy tereny Obszaru Chronionego Krajobrazu Bory Tucholskie, zajmujące na terenie gminy powierzchnię 1250 ha, ○ Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków „Bory Tucholskie” PLB 220009, należący do	• Brak oferty skierowanej do rowerzystów (gastronomia, punkty małych napraw, miejsca do odpoczynku itp.) – mimo przebiegu przez teren gminy szlaków rowerowych; • Problemy z czystością wód, (zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego i komunalnego); • Niski odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej; • Brak sieci gazowej; • Niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców (niskie wskaźniki selektywnej zbiórki odpadów), • Niewystarczająca infrastruktura rekreacyjna, • Niski poziom rozwoju usług turystycznych, • Okresowo wysoki poziom zanieczyszczenia powietrza (spowodowany niskimi emisjami), • Niska dostępność miejsc parkingowych,

europejskiej sieci Natura 2000 (jedno z najważniejszych w kraju ostoi lęgowych ptaków wodno-błotnych i drapieżnych) - o kompleks leśny w okolicy Jeziora Smarzewskiego, wsi Czerwińsk i Stary Bobrowiec, - o duża ilość roślinności kulturowej: stare parki z XVIII/XIX w. w Kopytkowie, Leśnej Jani i Starej Jani, aleje lipowe z XVIII w. we Frący i Leśnej Jani, aleje dębowe z XIX w. w Leśnej Jani i Starej Jani, lipy krymskie w Rynkówce; • Tereny atrakcyjne do prowadzenia turystyki rekreacyjnej, w tym trzy szlaki turystyczne: - o szlak rowerowy zielony „Grzymisława” z Tczewa do Twardej Góry, przebiegający na terenie Gminy przez miejscowości Czerwińsk, Bobrowiec, Kościelna Jania, Stara Jania, Leśna Jania, Frąca, Lalkowy, - o szlak rowerowy czerwony „Borowiacki” ze Smętowa Granicznego do Czarnej Wody, który na terenie Gminy prowadzi przez miejscowości Smętowo Graniczne, Kopytkowo, Leśna Jania oraz Leśnictwo Leśna Jania, - o szlak pieszy zielony „Ziemi Tczewskiej im. Romana Klima” z Tczewa do Rakowca, który na terenie Gminy prowadzi przez miejscowości Smętowo Graniczne i Smarzewo;	• Niewystarczająca baza noclegowa i gastronomiczna; • Niewystarczające wykorzystanie walorów przyrodniczych (tereny Natura 2000, Obszary Chronionego Krajobrazu) dla celów rekreacyjnych i promocyjnych;
ZARZĄDZANIE I FINANSE SAMORZĄDOWE	
• Wzrastające dochody gminy na 1 mieszkańca; • Wysoki udział dochodów własnych w dochodach ogółem (ok. 40% w 2020 r.); • Wysoka dynamika wzrostu budżetu gminy; • Skuteczne aplikowanie o środki unijne; • System komunikacji i promocji wewnętrznej (np. wydawany przez gminę bezpłatny miesięcznik informacyjno-publicystyczny „Gmina Smętowo Graniczne”);	• Rosnący i poziom zadłużenia (na koniec 2020 r. 9.945.000,00 zł - 32,12% wykonanych dochodów ogółem); • Brak optymalizacji wydatków na oświatę (rosnące wydatki mimo malejącej liczby uczniów i niższej oświatowej części subwencji);
SZANSE	ZAGROŻENIA
• Wzrost liczby inwestycji gospodarczych przy węźle autostradowym Kopytkowo; • Dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, w tym m.in. perspektywa finansowa Unii Europejskiej na lata 2021-2027; • Rozwój współpracy terytorialnej, międzysektorowej i międzyorganizacyjnej; • Zewnętrzne środki finansowe przeznaczone na rozwój OZE; • Moda na zdrowy i aktywny tryb życia, rekreację, turystykę jednodniową oraz weekendową; • Potencjał gminy w zakresie rozwoju turystyki rowerowej i rekreacji;	• Rosnące ryzyko wystąpienia ekstremalnych zjawisk naturalnych oraz innych sytuacji kryzysowych o większym zasięgu; • Nasilenie negatywnych procesów demograficznych (starzenie się społeczeństwa, spadek liczby urodzeń); • Biurokracja hamująca procesy rozwojowe, w tym związana z pozyskiwaniem i rozliczaniem środków zewnętrznych; • Społeczne i gospodarcze skutki pandemii COVID-19, m.in.: - o spowolnienie gospodarcze, - o spadek wpływów podatkowych dla budżetu centralnego i samorządów, - o ograniczenie inwestycji; • polityka państwa w zakresie systemu finansowania samorządów;

• Duża konkurencja sąsiednich gmin w pozyskiwaniu inwestorów;

Misja i Wizja Gminy Smętowo Graniczne

Misja stanowi syntetyczny opis sposobu postępowania w celu realizacji założonej wizji rozwoju gminy. Wskazuje ona nadrzędne zasady (wartości), jakimi gmina powinna się kierować, by zapewnić zrównoważony i trwały rozwój społeczno-gospodarczy całego obszaru.

Gmina Smętowo Graniczne inspirowuje i koordynuje działania w kierunku mobilizacji kapitału społecznego i gospodarczego. Jest zaangażowana w rozwój infrastruktury technicznej, rekreacyjnej i turystycznej przy poszanowaniu środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego w celu stworzenia warunków do wysokiej jakości życia mieszkańców.

Osiągnięcie założonych wizji i misji jest możliwe poprzez ukierunkowanie działań rozwojowych oraz skupienie się na ograniczonej liczbie priorytetowych obszarów (celów). Określając cele, wzięto pod uwagę szereg czynników, w tym przede wszystkim:

- istniejące uwarunkowania, określone w diagnozie oraz w analizie SWOT,
- priorytety rozwoju wskazane przez mieszkańców w badaniu ankietowym, Strategia Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne Smętowo Graniczne 2020,
- obowiązujące dokumenty planistyczne na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

Wizja rozwoju Gminy Smętowo Graniczne stanowi opis pożądanego stanu rzeczywistości oczekiwanego do 2030 roku. Formułuje ona stan docelowy, do którego dążyć będzie cała wspólnota gminy, w tym władze samorządowe, partnerzy publiczni i prywatni oraz sami mieszkańcy. Wskazana wizja gminy Smętowo Graniczne przewiduje stworzenie warunków do trwałego i zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego gminy z wykorzystaniem posiadanych potencjałów.

Gmina Smętowo Graniczne to atrakcyjna gospodarczo, osiedleńczo i turystycznie wspólnota mieszkańców dzięki położeniu geograficznemu, aktywności społeczności lokalnej, dbałości o środowisko naturalne, wykorzystaniu dziedzictwa kulturowego oraz kompetentnym władzom samorządowym.

Obszary, cele i kierunki działań Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 oraz oczekiwane efekty realizacji

Zmiany zachodzące w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym wymagają od samorządu opracowania zintegrowanej interwencji publicznej, stanowiącej skuteczną odpowiedź na wyzwania będące ich następstwem. Znalazło to swoje odzwierciedlenie w art. 10e. ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. 2021 poz.1372), zgodnie z którym cele strategiczne rozwoju w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym są obligatoryjnym i integralnym elementem strategii rozwoju gminy. Wymiar strategiczny interwencji opiera się na wyznaczonych celach strategicznych, odwołujących się do obligatoryjnych wymiarów stanowiących domeny planowania strategicznego. Obszary, cele i kierunki działań zostały zidentyfikowane na bazie wniosków z pogłębionej diagnozy społecznej, gospodarczej i przestrzennej gminy w kontekście przyjętej wizji rozwoju gminy w perspektywie 2030 roku

Układ obszarów interwencji i celów strategicznych

CEL 1.	WYMIAR SPOŁECZNY	Zaspokojenie potrzeb społecznych oraz budowanie wspólnoty mieszkańców
CEL 2.	WYMIAR PRZESTRZENNY	Transformacja przestrzenna i ekologiczna
CEL 3.	WYMIAR GOSPODARCZY	<i>Konkurencyjna gospodarka wykorzystująca potencjał gminy, przedsiębiorczość lokalną i wsparcie samorządu gminnego</i>

Cele strategiczne i cele operacyjne

Poziom operacyjny to rdzeń dokumentu o różnym poziomie szczegółowości, który odnosi się do konkretnych aspektów rozwoju w ramach triady: społeczeństwo – przestrzeń – gospodarka. Sumarycznie kierunki działań odpowiadają na potrzeby podstawowe, elementarne (socjalno-bytowe) oraz aspiracyjne, związane z rzeczywistością odczuwaną przez mieszkańców jakością życia i ich oczekiwaniami.

Gmina Smętowo Graniczne nie podlega intensywnym zmianom społecznym ani gospodarczym. Charakteryzuje ją w miarę stabilna sytuacja demograficzna z tendencją spadkową oraz działalność rolnicza jako dominująca dziedzina gospodarki. Wyzwaniem dla władz gminy jest powstrzymanie migracji, szczególnie ludzi młodych, wykształconych, którzy często nie chcą kontynuować rodzinnej

działalności rolniczej i wyprowadzają się poza teren gminy. W celu powstrzymania odpływu mieszkańców niezbędne będzie utrzymanie wysokiej jakości infrastruktury i usług publicznych, a także wyjście naprzeciw rosnącym oczekiwaniom i aspiracjom mieszkańców.

Tabela 3. Schemat celów Strategii Rozwoju Gminy Smętowo graniczne na lata 2021-2030

WYMIAR SPOŁECZNY (LUDZIE)	WYMIAR PRZESTRZENNY (PRZESTRZEŃ)	WYMIAR GOSPODARCZY (GOSPODARKA)
<i>CEL STRATEGICZNY 1 Zaspokajanie potrzeb społecznych oraz budowanie wspólnoty mieszkańców</i>	<i>CEL STRATEGICZNY 2 Transformacja przestrzenna i ekologiczna</i>	<i>CEL STRATEGICZNY 3 Konkurencyjna gospodarka wykorzystująca potencjał gminy, przedsiębiorczość lokalną i wsparcie samorządu gminnego</i>
Cel operacyjny 1.1 Wykorzystanie dziedzictwa i promocja gminy	Cel operacyjny 2.1. Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego gminy	Cel operacyjny 3.1. Gmina Smętowo Graniczne jako miejsce pracy
Cel operacyjny 1.2. Profesjonalizacja usług społecznych	Cel operacyjny 2.3. Dbałość o stan środowiska naturalnego	Cel operacyjny 3.2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej
Cel operacyjny 1.3. Edukacja na wysokim poziomie		Cel operacyjny 3.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej
Cel operacyjny 1.4. Prowadzenie aktywnej polityki kulturalnej		
Cel operacyjny 1.5. Aktywizacja społeczna mieszkańców		
Cel operacyjny 1.6. Infrastruktura i oferta czasu wolnego		
Cel operacyjny 1.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego		

CEL 1.

LUDZIE

ZASPOKAJANIE POTRZEB SPOŁECZNYCH ORAZ BUDOWANIE WSPÓLNOTY
MIESZKAŃCÓW

Przemiany społeczne, gospodarcze i środowiskowe generują potrzebę stworzenia spójnych polityk publicznych realizowanych przez samorząd lokalny. Potrzeby te wynikają z jednej strony z określonych w ustawach tradycyjnych zadań własnych gminy, z drugiej zaś - z potrzeby integracji i aktywizacji mieszkańców. Niezbędne jest wykreowanie konkretnych polityk publicznych: kulturalnej, senioralnej, społecznej czy edukacyjnej. Kluczowe znaczenie ma również tworzenie wspólnoty charakteryzującej się silnymi więziami społecznymi i zdolnej do angażowania się w działania na rzecz społeczności. Tego typu działania w powiązaniu z dobrymi jakościowo usługami publicznymi pozwolą na zahamowanie odpływu młodych ludzi do bardziej atrakcyjnych miejsc.

1.1. Wykorzystanie dziedzictwa i promocja gminy

Strategia postępowania: Lokalne tradycje, dziedzictwo i twórczość to jedna z podstaw budowania konkurencyjnej pozycji gminy pośród innych jednostek. Umiejętne wykorzystanie tych walorów może decydować o atrakcyjności i przewadze danej jednostki samorządu nad konkurencją. W ramach celu 1.1. władze gminy Smętowo Graniczne będą wspierać lokalną twórczość oraz dbać o pielęgnowanie tradycji społeczności Kociewia. Władze gminy będą dążyć do współpracy z organizacjami, stowarzyszeniami, kołami i zespołami podtrzymującymi tradycje regionu oraz promującymi wiedzę o historii gminy. Gmina będzie pracować na rzecz restauracji zabytków, rozbudowy infrastruktury służącej integracji i rozwojowi mieszkańców oraz pomocy finansowej, organizacyjnej i promocyjnej przy tworzeniu oferty tych miejsc. Wiodącą rolę w promocji gminy i jej dziedzictwa ze strony władz będzie pełnić Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji w Smętowie Granicznym we współpracy z Referatem Organizacyjnym Urzędu Gminy Smętowo Graniczne. Będą one rozwijać procesy współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, w tym z podmiotami prywatnymi.

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
1.1.1.	Kompleksowa promocja turystycznej i rekreacyjnej oferty gminy (m.in. produkcja filmów promocyjnych, wydarzenia o charakterze lokalnym i ponadlokalnym, udział w targach, wydanie map i informatorów, wydawnictwa, tablice informacyjne itp.).	Poprawa rozpoznawalności gminy jako atrakcyjnego miejsca spędzenia czasu wolnego Zwiększenie ruchu turystycznego	Liczba turystów i gości odwiedzających gminę Poziom dochodów gminy z działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją	Wydział Organizacyjny	Urząd Gminy Smętowo Graniczne, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji Organizacje pozarządowe, Organizacje i kluby sportowe, Media	2021-2030

1.1.2.	Upowszechnianie wśród mieszkańców edukacji kulturalnej i regionalnej oraz wiedzy o lokalnym dziedzictwie kulturowym	Wzmocnienie tożsamości lokalnej Promowanie i upowszechnienie materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturalnego gminy oraz walorów przyrodniczo-krajobrazowych we współpracy ze znawcami tematów	Liczba podmiotów zaangażowanych we współpracę przy organizacji wydarzeń i projektach edukacji kulturalnej Liczba mieszkańców biorących udział w organizowanych działaniach	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Placówki oświatowe	Organizacje pozarządowe, Twórcy i artyści, Właściciele i zarządcy zabytków	2021-2030
1.1.3.	Wsparcie finansowe i pozafinansowe stowarzyszeń i organizacji społecznych, zespołów folklorystycznych i artystycznych oraz lokalnych twórców	Wzmocnienie tożsamości lokalnej Zachowanie i promowanie niematerialnego dziedzictwa kulturalnego gminy Zwiększenie integracji społeczności lokalnej	Liczba wydarzeń organizowanych przez lokalne stowarzyszenia, organizacje i zespoły Liczba osób należących do lokalnych zespołów folklorystycznych, orkiestr, chórów i innych form kultywujących dziedzictwo kulturowe gminy	Wójt, Urząd Gminy Smętowo Graniczne	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Media	2021-2030
1.1.4.	Ochrona i opieka nad zabytkami nieruchomymi i ruchomymi, w tym podejmowanie prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytkach	Ochrona krajobrazu kulturowego gminy Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych Zwiększenie dostępności zabytków	Liczba zabytków pozostających w złym stanie technicznym Liczba odnowionych zabytków, które udostępniono do zwiedzania lub w których zorganizowano wydarzenia kulturalne	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej, Właściciele i zarządcy obiektów zabytkowych	Wojewódzki Konserwator Zabytków, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Organizacje pozarządowe, Sołtysi i rady sołeckie	2021-2030

		Zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy				
1.1.5.	Organizacja wydarzeń kulturalnych o zasięgu ponadlokalnym	Zwiększenie oferty wydarzeń skierowanej do mieszkańców oraz turystów i gości Promocja walorów kulturalnych gminy	Liczba odbywających się na terenie gminy wydarzeń kulturalnych o charakterze ponadlokalnym i ich uczestników 	Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji, Referat Organizacyjny	Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Media	2021-2030
1.2. Profesjonalizacja usług społecznych						
Strategia postępowania: Dla zapewnienia dostępności oraz wysokiej jakości usług społecznych i zdrowotnych w gminie kluczowe będzie stworzenie optymalnych warunków infrastrukturalnych i kadrowych w placówkach, które znajdują się w sferze oddziaływania samorządu, a także wzmocnienie współpracy samorządu z sektorem biznesu i organizacjami pozarządowymi. Polityka społeczna i zdrowotna gminy będzie opierała się na pogłębionej diagnozie i efektywnym wsparciu osób potrzebujących. W ramach usług związanych z ochroną zdrowia wyróżniono wsparcie dla Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Smętowie Granicznym oraz innych placówek ochrony zdrowia. Ważne będzie zapewnienie usług specjalistycznych, opiekuńczych, pielęgnacyjnych i medycznych skierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami. Niezbędne będzie intensyfikowanie akcji profilaktycznych dla mieszkańców gminy, organizowanych wspólnie z partnerami zewnętrznymi (badania, konsultacje, programy profilaktyczne itp.) Szczególną uwagę zwrócono na kompleksowe wsparcie osób i rodzin, znajdujących się w trudnej sytuacji lub borykających się z poważnymi problemami i dysfunkcjami. Gmina rozwine współpracę z lokalnymi i ponadlokalnymi organizacjami pracującymi z grupami wymagającymi szczególnego wsparcia i narażonymi na różnego rodzaju wykluczenia, w tym m.in. z osobami starszymi, młodzieżą w kryzysie, długotrwale nieaktywnymi na rynku pracy, z osobami z niepełnosprawnościami i ich rodzinami czy opiekunami. W celu zapewnienia wymiany informacji i wiedzy między jednostkami tworzone będą dogodne warunki do integracji środowiska organizacji z pracownikami GOPS, właściwych komórek Urzędu i służbami.						
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
1.2.1.	Organizowanie i wspieranie akcji oraz programów profilaktycznych, badań i konsultacji medycznych dla mieszkańców gminy	Poprawa dostępności profilaktyki i diagnostyki na terenie gminy Wzrost świadomości społecznej w zakresie zdrowia Podniesienie poziomu zdrowia publicznego	Liczba akcji i programów profilaktycznych w ciągu roku oraz liczba objętych nimi osób 	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej i inne placówki ochrony zdrowia	Narodowy Fundusz Zdrowia, Urząd Gminy Smętowo Graniczne, Organizacje pozarządowe,	2021-2030

1.2.2.	Doskonalenie infrastruktury oraz standardu obsługi w placówkach ochrony zdrowia; rozwój usług specjalistycznych, opiekuńczych, pielęgnacyjnych i medycznych skierowanych do osób starszych i z niepełnosprawnościami; likwidacja barier architektonicznych w placówkach ochrony zdrowia i innych budynkach użyteczności publicznej	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia Zwiększenie dostępności do placówek zdrowotnych i innych obiektów użyteczności publicznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach Poprawa warunków leczenia	Poziom zadowolenia mieszkańców z działalności ośrodków ochrony zdrowia Poziom zadowolenia osób z niepełnosprawnościami z dostępności obiektów użyteczności publicznej 	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej i inne placówki ochrony zdrowia, Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Narodowy Fundusz Zdrowia, PFRON	2021-2030
1.2.3.	Wsparcie rodzin w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, w tym rozwój pracy socjalnej i asystentury rodzin oraz prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w nich miejsc dla dzieci	Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie wsparcia dla rodzin mających problemy w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Liczba oraz odsetek osób/rodzin wymagających wsparcia instytucjonalnego Liczba dzieci wymagających wsparcia 	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, PCPR w Starogardzie Gdańskim	Organizacje pozarządowe, Placówki oświatowe,	2021-2030
1.2.4.	Pomoc finansowa i rzeczowa dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej	Wsparcie rodzin w szczególnie trudnej sytuacji ekonomicznej Poprawa statusu materialnego rodzin Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu	Liczba osób/rodzin wymagających wsparcia finansowego Wskaźnik osób otrzymujących wsparcie w stosunku do ogółu potrzebujących [%] 	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Organizacje charytatywne, Placówki oświatowe,	2021-2030
1.2.5.	Rozwój systemu świadczenia usług asystenckich, opiekuńczych	Wsparcie osób i rodzin znajdujących się	Liczba osób korzystających z usług asystenckich	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Urząd Gminy Smętowo Graniczne	

	i wytnieniowych, w tym tworzenie miejsc i świadczenie usług w ramach placówek zapewniających dzienną opiekę nad osobami niesamodzielnymi (np. kluby seniora).	w szczególnie trudnej sytuacji Rozwój form opieki wytnieniowej Wsparcie członków rodzin lub opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami, starszymi, samotnymi, chorym	Liczba osób/rodzin korzystających z usług opiekuńczych Liczba osób korzystających z usług opieki wytnieniowej		i gminne jednostki organizacyjne, Placówki ochrony zdrowia, Organizacje pozarządowe	2021-2030
1.2.6.	Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości społecznej i innych form przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu, w tym wspieranie różnorodnych form samopomocy oraz stosowanie fakultatywnych i obligatoryjnych klauzul społecznych.	Poprawa warunków dla zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem	Liczba prowadzonych na terenie gminy podmiotów ekonomii społecznej Liczba osób zatrudnionych w lokalnych podmiotach ekonomii społecznej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Organizacje pozarządowe	2021-2030

1.3. Edukacja na wysokim poziomie

Strategia postępowania: Najważniejszym wyzwaniem dla władz gminy w sferze oświaty w kolejnych latach będzie podwyższenie jakości i efektywności kształcenia w szkołach samorządowych. Wyniki egzaminów zewnętrznych decydują często o możliwościach kontynuacji nauki na wyższych szczeblach, stąd ambicją gminy będzie poszerzenie oferty zajęć dodatkowych w taki sposób, aby umożliwić uczniom uzupełnienie i podniesienie poziomu wiedzy i osiągnięcie lepszych wyników na egzaminach. Oferta będzie skierowana również do tych uczniów, którzy chcą pogłębiać swoje zainteresowania w zakresie wykraczającym poza program nauczania. W ramach poszerzania horyzontów młodzieży i budowania zdolności do podejmowania się odpowiedzialności za siebie i innych gmina będzie wspierać inicjatywy integrujące młodzież i aktywizujące ją na rzecz lokalnej społeczności oraz kształtujące zaradność i przedsiębiorczość. Edukacja będzie dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów, zarówno w zakresie działań rozwijających zainteresowania, uzdolnienia i kompetencje uniwersalne uczniów, jak i wspierających w przypadku pojawiających się trudności edukacyjno-wychowawczych i natury psychologicznej. Uczniowie otrzymają wsparcie bardzo dobrze wykwalifikowanej kadry nauczycieli, którzy dzięki ciągłemu doskonaleniu umiejętności i poszerzaniu wiedzy stosować będą najnowsze i najbardziej efektywne metody nauczania. Dzięki bogatej i interesującej ofercie szkół samorządowych wzrośnie wskaźnik skolaryzacji. Monitorowanie wskaźników demograficznych i wysokości nakładów na oświatę i edukację pozwoli na optymalizację sieci szkół. Monitoring dotyczy również stanu kadr nauczycielskich w zakresie rozpoznawania i zaspokajania bieżących i przyszłych potrzeb (uzupełnianie braków kadrowych, zdobywanie dodatkowych kwalifikacji, przekwalifikowanie).

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
1.3.1.	Rozwój różnych form opieki żłobkowej oraz wychowania i edukacji przedszkolnej na terenie gminy, w tym obejmujących dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi i z niepełnosprawnościami, również we współpracy z kapitałem prywatnym	Podniesienie jakości usług i poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej Ułatwienie aktywności zawodowej młodym rodzicom	Wskaźnik dzieci korzystających z opieki żłobkowej [%] Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym 	Centrum Usług Wspólnych	Placówki oświatowe, Podmioty prywatne	2021-2030
1.3.2.	Rozwój infrastruktury edukacyjnej i sportowej, wyposażenie ukierunkowane na poprawę warunków nauki, w tym dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i z niepełnosprawnościami ze szczególnym uwzględnieniem placówek o potencjale demograficznym	Poprawa warunków kształcenia w placówkach oświatowych	Poziom skolaryzacji netto 	Placówki oświatowe	Centrum Usług Wspólnych, Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	2021-2030
1.3.3.	Monitorowanie sieci szkół i przedszkoli pod kątem efektywności organizacyjno-finansowej i dostosowywania do zmian demograficznych - przeprowadzenie audytu oświaty przez zewnętrzną instytucję	Zapewnienie efektywności organizacyjno-finansowej systemu oświatowego w gminie	Wysokość dopłaty do oświaty z dochodów własnych gminy 	Centrum Usług Wspólnych	Władze samorządowe gminy, Urząd Gminy Smętowo Graniczne,	2021-2030
1.3.4.	Edukacja dostosowana do indywidualnych potrzeb uczniów oraz współczesnych wyzwań społecznych i zawodowych, w tym różnorodna oferta zajęć dodatkowych dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych (zarówno rozwijających zainteresowania i uzdolnienia, jak i wspierających w zakresie	Rozwój zróżnicowanej oferty placówek oświatowych Wzrost jakości kształcenia młodzieży	Liczba zajęć w ramach oferty dodatkowej zajęć pozalekcyjnych Wyniki egzaminu ósmoklasisty 	Placówki oświatowe	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Organizacje pozarządowe	2021-2030

	pojawiających się potrzeb i trudności); wyposażanie uczniów w kompetencje uniwersalne		Liczba uczniów objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną 			
1.3.5.	Realizacja systemowych projektów edukacyjnych w oparciu o środki zewnętrzne	Poszerzenie oferty edukacyjnej	Liczba realizowanych projektów Liczba uczniów objętych projektami 	Placówki oświatowe	Centrum Usług Wspólnych, Uczniowie, rodzice	2021-2030
1.3.6.	Rozwój poradnictwa edukacyjno-zawodowego w szkołach podstawowych	Wsparcie młodzieży w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych Zwiększenie rozeznania rodziców w kwestii kierunkowania edukacji dziecka	Liczba uczniów objętych wsparciem doradczym Poziom zadowolenia rodziców z jakości kształcenia 	Placówki oświatowe	Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim, Organizacje pozarządowe	2021-2030
1.3.7.	Współpraca z powiatem starogardzkim w zakresie dostosowania oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy i odbudowy prestiżu szkół branżowych.	Kształcenie w zakresie kwalifikacji poszukiwanych na rynku pracy Wzrost atrakcyjności absolwentów szkół zawodowych na rynku pracy	Liczba umów i/lub projektów współpracy między przedsiębiorcami i szkołami 	Wójt, Placówki oświatowe	Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim, Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim, Pracodawcy	2021-2030

1.4. Prowadzenie aktywnej polityki kulturalnej

Strategia postępowania: W ramach celu 1.4. władze gminy Smętowo Graniczne będą wspierać twórczość, inicjatywy społeczne i kulturalne mieszkańców, rozwijać ofertę kulturalną gminnych jednostek oraz inwestować w rozwój miejsc, które wzbogacają lokalne życie społeczne. Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji zapewni bogatą ofertę, w której każdy znajdzie coś interesującego dla siebie. Działalność GOSiR-u, Gminnej Biblioteki Publicznej i świetlic pobudzi aktywność mieszkańców i zjednoczy ich wokół wspólnych wydarzeń, co spowoduje powstanie silniejszych więzi społecznych. Wspólny udział w wydarzeniach i praca z organizacjami integruje mieszkańców, tworzy okazje do poznawania się mieszkańców, w konsekwencji kreuje bezpieczne, zintegrowane i współdziałające lokalne środowisko. Kluczową rolę w organizacji życia kulturalnego i

społecznego ze strony władz będzie pełnić Gminny Ośrodek Kultury, Sportu, który będzie rozwijać procesy współpracy międzysektorowej i międzyorganizacyjnej, w tym z podmiotami prywatnymi

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/partnerzy	Okres realizacji
1.4.1.	Zwiększenie atrakcyjności oraz różnorodności oferty instytucji i podmiotów działających w sferze kultury, m.in. poprzez wykorzystanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych, wykorzystanie potencjału istniejących świetlic wiejskich	Zwiększenie oferty kulturalnej i jej dostosowanie do oczekiwań mieszkańców Zwiększenie integracji społeczności lokalnej Wzrost udziału mieszkańców w kulturze	Poziom zadowolenia mieszkańców z oferty kulturalnej w gminie Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji	Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji	Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe,	2021-2030
1.4.2.	Rozwój działalności biblioteki jako tętniącego życiem obiektu jednoczącego wspólnotę lokalną i nowoczesnego centrum informacyjnego i multimedialnego	Wzmacnianie potencjału integracyjnego biblioteki publicznej	Liczba czytelników i wypożyczeń z księgozbioru, w tym w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców Liczba wydarzeń organizowanych przez GBP w ciągu roku i ich uczestników	Gminna Biblioteka Publiczna,	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej, Organizacje pozarządowe	2021-2030

1.5. Aktywizacja społeczna mieszkańców

Strategia postępowania: Działania w mikrospołecznościach, uczące świadomego obywatelskiego zaangażowania, dają w długofalowym rezultacie zmianę jakościową. Jednak tego typu zachowania nie rodzą się same – potrzebna jest edukacja, informacja i wsparcie dla ludzi i instytucji, które chcą aktywnie działać w swoich środowiskach lokalnych. Celem organizowania środowiska jest zawsze wspomaganie jego rozwoju, aktywizowanie, inspirowanie do pozytywnych zmian, przekształcanie zachowań i postaw ludzi zamieszkających w danym środowisku. Ważnym elementem jest również tworzenie warunków do właściwego rozwoju jednostek i grup należących do tej społeczności, jak również budowanie więzi. U podstaw leży przekonanie, iż przemian środowiska powinni dokonywać członkowie społeczności lokalnej, którzy bez przymusu, z własnej woli biorą w tym udział. Dlatego tak istotna jest dbałość o ich prospołeczne przygotowanie, a także o odpowiednie formułowanie celów i projektowanie działań, by się z nimi identyfikowali

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
1.5.1.	Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego poprzez wprowadzenie Budżetu Obywatelskiego Gminy Smętowo Graniczne	Zaangażowanie lokalnej społeczności w inicjowanie działań na rzecz realizacji konkretnych zadań oraz we współdecydowanie o wydatkach w ramach budżetu obywatelskiego	Liczba zgłoszonych projektów ↑ Liczba uczestników głosowania w sprawie wyboru projektów do realizacji ↑	Wójt, Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Mieszkańcy, Sołtysi, Organizacje pozarządowe	2021-2030
1.5.2.	Wyodrębnienie w budżecie gminy funduszu sołectkiego i rozwijanie w jego ramach inicjatyw w poszczególnych sołectwach; promowanie inicjatyw ukierunkowanych na rzeczywistą integrację społeczności lokalnych	Pobudzenie aktywności mieszkańców poprzez umożliwienie identyfikacji potrzeb sołectw i realizacji zadań na ich sołectw	Liczba uczestników zebrań wiejskich ↑	Wójt, Rada Gminy,	Mieszkańcy, Sołtysi, Organizacje pozarządowe	2021-2030
1.5.3.	Wzmacnianie społeczeństwa obywatelskiego poprzez działanie profrekwencyjne podczas wyborów samorządowych, parlamentarnych, prezydenckich i do PE	Wzrost zainteresowania udziałem w wyborach Zrozumienie wagi głosu każdego obywatela	Liczba mieszkańców kandydujących w wyborach samorządowych ↑ Frekwencja wyborcza ↑	Referat Organizacyjny	Mieszkańcy, Organizacje pozarządowe	2021-2030

1.6. Infrastruktura i oferta czasu wolnego

Strategia postępowania: Równoległym celem wobec wykorzystania potencjału kultury i dziedzictwa jest rozwój i promocja oferty rekreacyjnej i turystycznej. Rekreacja, a szczególnie turystyka rowerowa, łączy ze sobą ofertę turystyczną i kulturalną oraz zapewnia kontakt z dziedzictwem. Stąd wsparcie dla rozwoju turystyki rowerowej będzie jednym z ważniejszych pól działań władz w kolejnych latach. Przesłanką ku temu są walory krajobrazowe gminy oraz istniejące trasy i szlaki rowerowe. Ponadto nowe, wyodrębnione i bezpieczne ciągi pieszo-rowerowe będą stanowić istotny czynnik poprawy możliwości komunikacyjnych w gminie. Będą one planowane jako alternatywa komunikacyjna dla ruchu samochodowego, a równocześnie pozwolą na łączenie miejsc ważnych dla integracji mieszkańców i na otwarcie dostępu do najpiękniejszych krajobrazowo miejsc na terenie gminy. W przypadku rekreacji kluczową rolę odegra współpraca z organizacjami i klubami sportowymi w obszarze rozwijania i promocji ich oferty oraz edukacji i promocji aktywności fizycznej. Zachęcanie mieszkańców do ruchu ma walory zdrowotne (w tym profilaktyczne) i ekonomiczne, budzi popyt na usługi rekreacyjne i okotorekreacyjne. W celu uzupełnienia oferty usług rekreacyjnych gmina będzie się starała tworzyć dogodne warunki do rozwoju gastronomii i infrastruktury wypoczynkowej.

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
1.6.1.	Wsparcie rozwoju działalności podmiotów wzmacniających ofertę turystyki i rekreacji w gminie, szczególnie gospodarstw agroturystycznych i branży gastronomicznej	Wsparcie i promocja lokalnej wyspecjalizowanej przedsiębiorczości Zwiększenie dostępności miejsc noclegowych w gminie Wzrost dostępności i popularności bazy gastronomicznej w gminie	Liczba podmiotów gastronomicznych na otwartych portalach informacji przestrzennej (Google Maps, Open Street Map) Liczba miejsc noclegowych	Wydział Organizacyjny	Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim, Gminny Ośrodek Kultury Sportu i Rekreacji, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Sanepid, Organizacje pozarządowe	2021-2030
1.6.2.	Rozwój infrastruktury rowerowej wraz z zapleczem, tworzenie miejsc obsługi rowerzystów, integracja tras, ich oznakowanie i promocja,	Rozwój infrastruktury rowerowej wraz z zapleczem Poszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego	Liczba punktów usługowych związanych z obsługą rowerzystów Liczba miejscowości połączonych ciągami rowerowymi	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, Sąsiednie gminy, Organizacje pozarządowe	2021-2030
1.6.3.	Zagospodarowanie przestrzeni wokół oryginalnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych – parkingi, ścieżki spacerowe i edukacyjne, miniparki, miejsca odpoczynku, mała infrastruktura, węzły sanitarne, informacja	Rozwój bazy turystycznej Zwiększenie ruchu turystycznego i poprawa jakości obsługi	Liczba miejsc parkingowych przy atrakcjach turystycznych i ich obłożenie Poziom dochodów gminy z działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej, Referat Organizacyjny	Urząd Gminy Smętowo Graniczne, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Organizacje pozarządowe,	2021-2030
1.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego						
Strategia postępowania: Bezpieczeństwo jest dobrem publicznym, za które odpowiada administracja publiczna, ale także każdy mieszkaniec i podmiot funkcjonujący na terenie gminy. Kompetencje władz w sferze bezpieczeństwa dają możliwość wpływu na takie kluczowe obszary jak współpraca ze służbami i ich integracja oraz wsparcie, rozwój						

infrastruktury podnoszącej poziom bezpieczeństwa czy budzenie świadomości i edukowanie społeczności lokalnej. Doskonalenie i doposażenie służb sprawia, że rośnie poziom jakości prewencji i ratownictwa. Konieczne są także dalsze inwestycje ze strony gminy i podmiotów zewnętrznych w zakresie poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego - pieszych i rowerzystów. Pogłębianie współpracy ze służbami powinno odbywać się nie tylko na poziomie relacji kierowniczych, ale także między pracownikami komórek gminnych i np. policjantami, strażakami pracującymi w terenie. Takie podejście do współpracy umożliwia wzmocnienie przepływu informacji niezbędnych jednej i drugiej stronie do podejmowania decyzji i przeciwdziałania zagrożeniom. Władze gminy będą dążyć do aranżowania warunków, które umożliwią konsekwentną integrację środowisk odpowiedzialnych za porządek i bezpieczeństwo. Współpraca z sąsiadującymi samorządami, Starostwem Powiatowym w Starogardzie Gdańskim i instytucjami wyższych szczebli przyczyni się do wzmocnienia potencjału działań w każdym z obszarów, szczególnie w ramach systemu koordynowania działań służb i jednostek w wypadkach kryzysowych.

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
1.7.1.	Kompleksowe wsparcie Ochotniczych Straży Pożarnych – remont i rozbudowa remiz, tworzenie infrastruktury rozwijającej umiejętności oraz sprawność fizyczną strażaków, doposażenie w sprzęt gaśniczy i ratowniczy	Poprawa gotowości interwencyjnej służb pożarniczych Zwiększenie bezpieczeństwa strażaków w trakcie akcji ratowniczo-gaśniczych Poprawa bezpieczeństwa publicznego	Liczba jednostek OSP zdolnych do współpracy z jednostkami KSRG przy najtrudniejszych akcjach ratowniczych Odczuwalny przez mieszkańców poziom bezpieczeństwa publicznego Czas dojazdu służb ratowniczych na miejsce zdarzenia	Wójt, Wydział Organizacyjny	Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, OSP, PSP, Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim, Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	2021-2030
1.7.2.	Poprawa lokalnej retencji, w tym realizacja inwestycji gminnych, zmniejszających ryzyko nagłych podtopień, a w czasie suszy pozwalających na efektywne wykorzystywanie zgromadzonej wody opadowej.	Poprawa retencji Poprawa bezpieczeństwa publicznego Przeciwdziałanie skutkom suszy i podtopień	Pojemność obiektów retencji Wielkość strat w wyniku wystąpienia katastrof	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej, Referat Organizacyjny	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Małopolskiego	2021-2030
1.7.3.	Aktualizacja procedur wewnętrznych na wypadek wystąpienia różnorodnych	Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie	Liczba jednostek gminnych i oddziałów służb, których	Wójt,	Administracja państwowa,	2021-2030

	sytuacji kryzysowych, w tym epidemiologicznych	Podwyższenie poziomu organizacji współpracy służb i jednostek gminnych	procedury bezpieczeństwa na wypadek sytuacji kryzysowych zostały zaktualizowane i skoordynowane [%] 	Wydział Organizacyjny	Urząd Gminy Smętowo Graniczne i gminne jednostki organizacyjne, Służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo	
--	--	--	--	-----------------------	---	--

CEL 2.	PRZESTRZEŃ	TRANSFORMACJA PRZESTRZENNA I EKOLOGICZNA				
--------	------------	--	--	--	--	--

Gmina Smętowo Graniczne charakteryzuje się niewielką atrakcyjnością osiedleńczą, a małe pokrycie terenu gminy planami zagospodarowania przestrzennego dodatkowo ogranicza zainteresowanie potencjalnych inwestorów. Atrakcyjność gminy można zwiększyć między innymi poprzez modernizację i rozbudowę infrastruktury technicznej i społecznej. Ponadto mieszkańcy mają wzrastające oczekiwania jeśli chodzi o stan środowiska naturalnego. W wymiarze przestrzennym wymienione konsekwencje wpływają na konieczność podejmowania kosztochłonnych zadań inwestycyjnych, jednak oczekiwania mieszkańców wymagają dostosowania oferty infrastrukturalnej, usługowej oraz związanej z czasem wolnym do aspiracji wspólnoty lokalnej.

2.1. Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego gminy						
Strategia postępowania: Jednym z najważniejszych obszarów wpływającym na atrakcyjność gminy jako miejsca do życia, pracy czy spędzania czasu wolnego jest dostępność komunikacyjna gminy i bezpieczeństwo na drogach. W tym obszarze władze gminy będą kontynuować procesy inwestycyjne mające na celu usprawnienie ruchu komunikacyjnego wewnątrz gminy oraz z otoczeniem zewnętrznym. W miarę potrzeb w obszarze infrastruktury drogowej władze będą zacieśniać współpracę z sąsiednimi gminami i starostwem powiatowym. Współpraca ta będzie również towarzyszyła inwestycjom podnoszącym bezpieczeństwo na drogach oraz rozwojowi komunikacji publicznej. W tym celu władze zaangażują się w ponadlokalny proces planowania rozwoju transportu zbiorowego w kierunku większych ośrodków przy wykorzystaniu środków unijnych i krajowych. W perspektywie rozwoju połączeń komunikacji zbiorowej wymagane będzie zaplanowanie punktów przesiadkowych w sposób, który umożliwi sprawne przemieszczanie się podróżujących z jednego środka transportu do drugiego. Służyć temu będzie budowa parkingów park&ride oraz rozbudowa bezpiecznych ciągów rowerowych wzdłuż kluczowych tras komunikacyjnych w gminie.						
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
2.1.1.	Budowa, modernizacja i przebudowa dróg gminnych, w tym poprawa dostępności komunikacyjnej	Poprawa wewnętrznej dostępności komunikacyjnej	Liczba zdarzeń drogowych na terenie gminy w ciągu roku	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej,	Zarząd Dróg Powiatowych	2021-2030

	terenów przeznaczonych pod inwestycje	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym w gminie Otwarcie nowych lub wzrost atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych	Długość wybudowanej i zmodernizowanej infrastruktury drogowej Powierzchnia nowo utworzonych terenów inwestycyjnych przez podmioty prywatne bądź we współpracy z podmiotami prywatnymi		w Starogardzie Gdańskim, Inni zarządcy dróg, Gminy sąsiednie Właściciele gruntów, Inwestorzy	
2.1.2.	Budowa i modernizacja komunikacyjnych ciągów rowerowych, w tym opracowanie koncepcji i analizy wykonalności dla innej infrastruktury ułatwiającej komunikację rowerową	Rozwój infrastruktury rowerowej na terenie gminy Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i komfortu komunikacji rowerowej w gminie	Długość zbudowanych i zmodernizowanych ciągów rowerowych Liczba miejscowości połączonych ciągami rowerowymi	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy dróg, Gminy sąsiednie, Organizacje pozarządowe i nieformalne, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Organizacje i kluby sportowe, Policja	2021-2030
2.1.3.	Współpraca z samorządem powiatu starogardzkiego oraz innymi właścicielami i zarządcami dróg w zakresie poprawy standardu dróg i ciągów pieszych na terenie gminy	Poprawa bezpieczeństwa kierowców i pieszych na terenie gminy	Liczba inwestycji drogowych zrealizowanych i realizowanych we współpracy z samorządem powiatu starogardzkiego i innymi zarządcami dróg Liczba zdarzeń drogowych na terenie gminy w ciągu roku	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Zarząd Dróg Powiatowych w Starogardzie Gdańskim, Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku, Gminy sąsiednie	2021-2030

2.1.4.	Budowa i modernizacja zatok i przystanków autobusowych	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i komfortu podróżowania	Liczba przystanków komunikacji zbiorowej w gminie 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Zarząd Dróg Wojewódzkich w Gdańsku, Zarząd Dróg Powiatowych w Starogardzie Gdańskim	2021-2030
--------	--	---	--	--	---	-----------

2.2. Dbłość o stan środowiska naturalnego

Strategia postępowania: W ramach celu 2.2. władze wyróżniają działania ukierunkowane na modernizację i rozbudowę infrastruktury sieciowej i systemu gospodarki odpadami oraz szeroko pojętą poprawę jakości powietrza i kondycji środowiska w gminie. Do najważniejszych wyzwań dotyczących stanu infrastruktury technicznej należy rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenach zurbanizowanych, a poza terenami zurbanizowanymi nacisk zostanie położony na wsparcie organizacyjne i finansowe dla budowy przydomowych oczyszczalni oraz likwidacji zbiorników bezodpływowych. Nieszczelność zbiorników bezodpływowych przekłada się bezpośrednio na zanieczyszczenie wód powierzchniowych i gruntowych oraz cieków wodnych. Władze będą kontynuować monitoring i stopniową modernizację sieci wodociągowej. Oddzielnym obszarem będą działania na rzecz poprawy jakości powietrza poprzez stopniową wymianę niesprawnych źródeł zaopatrzenia w ciepło. Tak jak w poprzednich latach, kontynuowane będzie wsparcie dla inwestycji termomodernizacyjnych oraz dla OZE. W ramach dbłości o krajobraz miejscowości władze we współpracy ze społecznością będą kształtować zielen publiczną. Szczególna uwaga będzie skierowana na najważniejszy ciek wodny na terenie gminy - rzekę Jankę, która jest zagrożona ze względu na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych. Zachodnia część gminy położona jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich, stanowiących płat ekologiczny rangi krajowej. Na terenie gminy znajduje się obszar Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Bory Tucholskie PLB 220009, który posiada potencjał rekreacyjny i wypoczynkowy. Wszelkie działania środowiskowe i proekologiczne będą wymagać współpracy z mieszkańcami, z sąsiednimi samorządami, instytucjami wyższego szczebla oraz organizacjami pozarządowymi. Działaniem horyzontalnym pozostaje edukacja ekologiczna.

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
2.2.1.	Wzmacnianie świadomości ekologicznej mieszkańców (m.in. w zakresie ograniczania niskiej emisji, segregacji odpadów, zasad bezpiecznego stosowania nawozów w rolnictwie), w tym współpraca z partnerami publicznymi i pozarządowymi.	Wzrost świadomości i kształtowanie proekologicznych postaw mieszkańców Zwiększenie liczby prywatnych rozwiązań proekologicznych	Liczba zlikwidowanych pieców na paliwo stałe Liczba lokalnych organizacji działających na rzecz szeroko pojętej ekologii Odsetek odpadów zbieranych selektywnie Jakość wody w rzece Jance 	Placówki oświatowe, ODR	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, Urząd Gminy Smętowo Graniczne, Media, Organizacje pozarządowe, Rolnicy	2021-2030

2.2.2.	Wymiana oświetlenia ulicznego na energooszczędne oraz wymiana opraw	Zmniejszenie zużycia energii	Liczba wymienionych opraw Wysokość opłat za zużycie energii	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Właściciele i zarządcy dróg	2021-2030
2.2.3.	Wsparcie procesu wdrażania OZE w gospodarstwach indywidualnych oraz obiektach użyteczności publicznej	Zwiększenie wykorzystania OZE Poprawa jakości powietrza	Poziom zanieczyszczenia powietrza Wytworzona energia odnawialna ogółem	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, Mieszkańcy	2021-2030
2.2.4.	Ograniczanie niskiej emisji poprzez promocję i wsparcie wymiany źródeł grzewczych w gospodarstwach domowych na nowoczesne i ekologiczne	Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła na terenie gminy Poprawa jakości powietrza	Liczba zlikwidowanych pieców na paliwo stałe Poziom zanieczyszczenia powietrza	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, Mieszkańcy	2021-2030
2.2.5.	Promocja komunikacji rowerowej i zapewnienie odpowiednich miejsc do parkowania rowerów na terenie całej gminy	Poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji spalin komunikacyjnych	Liczba utworzonych miejsc do parkowania rowerów	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej, Referat Organizacyjny	Placówki oświatowe	2021-2030
2.2.6.	Termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Liczba obiektów użyteczności publicznej, poddanych termomodernizacji Wskaźniki straty ciepła	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego	2021-2030
2.2.7.	Wsparcie inwestycji służących gromadzeniu i wykorzystywaniu wody opadowej w gospodarstwach domowych.	Poprawa retencji, zagospodarowanie wody opadowej przez gospodarstwa domowe	Poziom zużycia wody w gminie	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego Mieszkańcy	2021-2030

2.2.9.	Kształtowanie systemu terenów zieleni publicznej w formie parków, skwerów itp.	Poprawa warunków aerosanitarnych powietrza Poprawa estetyki przestrzeni publicznych	Powierzchnia terenów zieleni publicznej 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Mieszkańcy, Organizacje pozarządowe	2021-2030
2.2.10.	Rozbudowa systemu kanalizacyjnego na obszarach zurbanizowanych w gminie oraz rozbudowa oczyszczalni ścieków	Zwiększenie dostępności usług kanalizacyjnych Zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków Zabezpieczenie wód gruntowych przed zanieczyszczeniem	Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej Liczba zlikwidowanych szamb Poziom przepustowości oczyszczalni Poziom zanieczyszczenia wód 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, Mieszkańcy	2021-2030
2.2.11.	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach o rozproszonej zabudowie	Zwiększenie dostępności usług kanalizacyjnych Zabezpieczenie wód gruntowych przed zanieczyszczeniem	Odsetek mieszkańców korzystających z usług asenizacyjnych 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	NFOŚiGW, WFOŚiGW, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, Mieszkańcy	2021-2030

CEL 3.	GOSPODARKA	KONKURENCYJNA GOSPODARKA WYKORZYSTUJĄCA POTENCJAŁ GMINY, PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ LOKALNĄ I WSPARCIE SAMORZĄDU GMINNEGO
--------	------------	--

Gospodarka to całokształt działalności gospodarczej polegającej na wytwarzaniu dóbr i świadczeniu usług zgodnie z potrzebami ludności. W ramach gospodarki funkcjonują trzy podstawowe sektory: rolnictwo, przemysł i usługi. Na terenie gminy Smętowo Graniczne nie rozwinął się przemysł, a dominującą gałęzią gospodarki jest działalność rolnicza. Rozwija się także zaspokajający podstawowe potrzeby mieszkańców gminy sektor usług oraz szeroko rozumiany sektor publiczny. Większość pracujących poza rolnictwem mieszkańców gminy dojeżdża do pracy do pobliskich ośrodków. Z punktu widzenia planowania rozwoju należy podjąć wysiłki związane z pobudzeniem gospodarczym poprzez uruchomienie strefy aktywności gospodarczej, promocję terenów inwestycyjnych w pobliżu węzła w Kopytkowie oraz adekwatnymi działaniami planistycznymi. Gmina jako miejsce pracy to ważny element również w perspektywie wzmocnienia więzi lokalnych i wzrostu komfortu życia mieszkańców.

3.1. Gmina Smętowo Graniczne jako miejsce pracy

Strategia postępowania: Głównym polem działań władz gminy w ramach celu 3.1. będzie rozwijanie strefy aktywności ekonomicznej i tworzenie nowych miejsc pracy. Większość pracujących mieszkańców gminy dojeżdża do pracy do pobliskich ośrodków, zatem wyzwaniem dla władz gminy będzie wspieranie inicjatyw zmierzających do tworzenia mikroprzedsiębiorstw zaspokajających lokalne potrzeby w zakresie usług i handlu. Ponadto władze gminy zaangażują się w działalność zmierzającą do zmniejszenia bezrobocia oraz wesprą osoby w szczególnej sytuacji na rynku pracy (osoby długotrwale bezrobotne, kobiety, osoby z niepełnosprawnościami). W tym celu władze gminy nawiążą ścisłą współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Starogardzie Gdańskim, z pracodawcami oraz z instytucjami otoczenia biznesu.

Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
3.1.1.	Współpraca z instytucjami otoczenia biznesu i instytucjami publicznymi w zakresie poszerzania oferty szkoleń, informacji i doradztwa dla osób	Poprawa warunków zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy	Liczba przedsiębiorców, którzy skorzystali z oferty instytucji otoczenia biznesu	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Fundusze Europejskie na Pomorzu, Agencja Rozwoju Pomorza,	

	chcących rozpocząć i rozwijać działalność gospodarczą	Zwiększenie kompetencji lokalnych przedsiębiorstw w zakresie korzystania z finansowego wsparcia w ramach środków unijnych	Liczba nowych podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w gminie i wielkość środków pozyskanych przez firmy		Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji, Instytucje szkoleniowe i doradcze	2021-2030
3.1.2.	Wspieranie kształcenia ustawicznego oraz zdobywania nowych kwalifikacji przez mieszkańców gminy	Wzrost aktywności edukacyjnej osób dorosłych Wzrost aktywności zawodowej wśród mieszkańców	Liczba osób dorosłych (w tym osób w szczególnej sytuacji) które skorzystały ze szkoleń i kursów Liczba osób dorosłych), które podjęły pracę dzięki udziałowi w szkoleniach i kursach Odsetek osób w wieku 25–64 lata uczących się i doszkalcących się w ludności ogółem w tej samej grupie wiekowej	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji,	Centrum Usług Wspólnych, Placówki oświatowe, Organizacje pozarządowe, Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	2021-2030
3.1.3.	Współpraca z urzędem pracy i instytucjami otoczenia biznesu w zakresie wspierania zatrudnienia i aktywizacji zawodowej osób pozostających bez pracy (zwłaszcza z grup znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy), a także powstawania mikroprzedsiębiorstw i nowych miejsc pracy.	Wzrost poziomu zatrudnienia na terenie gminy Wzrost liczby przedsiębiorstw na terenie gminy Wzrost wpływów do budżetu gminy z tytułu	Wskaźnik osób bezrobotnych z terenu gminy objętych wsparciem w ramach aktywizacji zawodowej [%] Wskaźnik objętych wsparciem mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw (w tym przedsiębiorstw spółdzielczych i	Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego, Agencja Rozwoju Pomorza, Instytucje otoczenia biznesu, Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim, Referat Inwestycji i Gospodarki	2021-2030

		udziału w podatku PIT i CIT	przedsiębiorstw ekonomii społecznej) [%] Liczba nowych podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w gminie 		Komunalnej, Organizacje pozarządowe	
3.2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej						
Strategia postępowania: Rolnictwo stanowi znaczącą gałąź gospodarki lokalnej w gminie Smętowo Graniczne. W użytkowaniu terenu dominują użytki rolne zajmujące ok. 76% powierzchni gminy. Sektor rolniczy stanowi podstawę wiejskiego charakteru gminy, a jego wsparcie będzie ważnym czynnikiem rozwoju. Gmina posiada niewielkie kompetencje w zakresie bezpośredniego wsparcia dla rolników, jednak może wiele zdziałać na rzecz otoczenia, w którym rozwija się lokalne rolnictwo. Najważniejszym działaniem władz gminy w tym obszarze będzie rozpoznanie potrzeb rolników oraz wspieranie ich działalności. W celu podnoszenia standardów upraw i hodowli wśród producentów administracja będzie dążyć do integrowania ich środowiska z podmiotami promującymi wiedzę ekspercką. Władze będą wspierać promocję ich towarów i metod produkcji. Jednym z narzędzi będą lokalne targi i targowiska organizowane w ramach lokalnych świąt i wydarzeń, stanowiące okazję do promowania produktów czy wyróżniania dobrych praktyk.						
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
3.2.1.	Wspieranie inicjatyw wykorzystujących gospodarczo potencjał rolniczy gminy – nowoczesne metody gospodarowania, przetwórstwo, magazynowanie itp.	Rozwój sektora rolniczego na terenie gminy Wzrost konkurencyjności działalności rolniczej	Poziom dochodów gminy z CIT z sekcji A wg PKD2007 (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) 	Urząd Gminy Smętowo Graniczne	Inwestorzy i lokalni przedsiębiorcy, Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,	2021-2030
3.2.2.	Wspieranie i inicjowanie łączenia się rolników w grupy producenckie, stowarzyszenia, spółdzielnie, a także wspieranie przetwórstwa i specjalizacji w rolnictwie)	Zwiększenie liczby gospodarstw produkujących ekologiczną żywność Wzrost obrotów pośród lokalnych producentów, hodowców i sprzedawców	Liczba gospodarstw ekologicznych w gminie Funkcjonujący lokalny targ dla producentów i przetwórców	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej, Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Urząd Gminy Smętowo Graniczne, Inwestorzy i lokalni przedsiębiorcy, Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,	2021-2030
3.2.3.	Promowanie przedsiębiorczości w gospodarstwach rolnych,	Wzrost przedsiębiorczości	Liczba uczestników projektów podnoszących	Ośrodek Doradztwa Rolniczego	Referat Organizacyjny, rolnicy,	

	wsparcie dla pozyskiwania środków zewnętrznych, podwyższanie kwalifikacji i doradztwo	mieszkańców obszarów wiejskich	poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszarów wiejskich Wzrost dochodów gminy z CIT z sekcji A wg PKD2007 (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) 		Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Urząd Marszałkowski Woj. Pomorskiego	2021-2030
3.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej						
Strategia postępowania: Oprócz rozwoju infrastruktury i szeroko pojętej promocji potencjałów gospodarczych gminy władze będą dbać o dobry kontakt z lokalnymi przedsiębiorcami oraz współpracować z instytucjami otoczenia biznesu na rzecz wsparcia lokalnego rynku pracy. Współpraca i integracja z przedsiębiorcami będzie się odbywać poprzez organizowanie spotkań o charakterze informacyjnym, zapraszanie lokalnych przedsiębiorców na organizowane przez władze gminy lokalne wydarzenia oraz spotkania z instytucjami otoczenia biznesu i przedstawicielami powiatowego urzędu pracy. Władze będą wspierać tworzenie w gminie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych. W miarę możliwości finansowych władze będą współpracować z właścicielami działek i inwestorami w zakresie uzbrajania działek przeznaczonych pod inwestycje (media, drogi dojazdowe, przy wykorzystaniu narzędzi np. PPP, inicjatywa lokalna).						
Kierunki działań		Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatu (oczekiwany trend)	Odpowiedzialność	Podmioty zaangażowane/ partnerzy	Okres realizacji
3.3.1.	Rozwój infrastruktury technicznej w wyznaczonych strefach aktywności gospodarczej i na innych terenach inwestycyjnych	Zwiększenie areału uzbrojonych terenów inwestycyjnych w gminie	Liczba/powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych w ofercie gminy skierowanej do inwestorów 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Inwestorzy	2021-2030
3.3.2.	Doskonalenie standardów obsługi inwestorów	Zapewnienie wsparcia dla przedsiębiorców zamierzających inwestować w gminie Poprawa jakości obsługi inwestorów/ przedsiębiorców	Liczba inwestorów/ przedsiębiorców, którzy skorzystali ze wsparcia pracowników Urzędu Gminy obsługujących inwestycje prywatne Poziom zadowolenia klientów z obsługi 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Agencja Rozwoju Pomorza	2021-2030

3.3.3.	Perspektywiczne dostosowywanie dokumentacji planowania przestrzennego do potrzeb i planów inwestycyjnych inwestorów lokalnych i zewnętrznych.	Wdrożenie planowania przestrzennego uwzględniającego cele gospodarcze Wzrost zainteresowania inwestorów obszarem gminy	% pow. objęty planem 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej,	Inwestorzy	2021-2030
3.3.4.	Wspieranie prywatnych właścicieli gruntów w tworzeniu terenów inwestycyjnych (pomoc merytoryczno-organizacyjna, scalanie gruntów).	Zwiększenie powierzchni terenów inwestycyjnych w gminie	Liczba/powierzchnia nowo utworzonych terenów inwestycyjnych przez podmioty prywatne bądź we współpracy z podmiotami prywatnymi 	Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej	Właściciele gruntów, Inwestorzy, Starostwo Powiatowe w Starogardzie Gdańskim	2021-2030
3.3.5.	Opracowanie gminnego systemu promocji gospodarczej, w tym oferty inwestycyjnej, współpraca z innymi JST.	Wzrost zainteresowania inwestorów ofertą gminy Pogłębienie współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego	Liczba ofert inwestycyjnych opracowanych razem z innymi JST Liczba inwestorów zainteresowanych ofertą 	Referat Organizacyjny	Właściciele gruntów, Inwestorzy, Inne JST	2021-2030

Inwestycje kluczowe w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych

Tabela 4. Inwestycje kluczowe

Lp.	Nazwa/krótki opis inwestycji	Lokalizacja inwestycji	Oczekiwane rezultaty planowanych działań	Wskaźniki oceny osiągnięcia rezultatów (oczekiwany trend)	Okres realizacji
Cel operacyjny 1.1. Wykorzystanie dziedzictwa i promocja gminy					
1.	Renowacje zabytkowych zespołów dworsko-parkowych i pałacowych	Leśna Jania, Stara Jania Rynkówka, Kopytkowo	Ochrona krajobrazu kulturowego gminy Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych	Liczba zabytków pozostających w złym stanie technicznym Liczba odnowionych zabytków udostępnionych do zwiedzania lub w których zorganizowano wydarzenia kulturalne 	2021-2030
2.	Renowacja obiektów sakralnych	Smętowo Graniczne, Lalkowy, Kościelna Jania	Zwiększenie dostępności zabytków dla mieszkańców, turystów i gości		2021-2030
Cel operacyjny 1.3. Edukacja na wysokim poziomie					
3.	Remonty i modernizacje obiektów szkolnych, przedszkoli i żłobków; likwidacja barier architektonicznych	Smętowo Graniczne, Kopytkowo	Podniesienie jakości usług i poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej Poprawa warunków nauki Poprawa dostępności i jakości infrastruktury edukacyjnej,	Liczba zrealizowanych inwestycji oraz liczba dzieci, które na nich skorzystały Poziom zadowolenia rodziców z bazy oświatowej Liczba budynków oświatowych, które nie zostały jeszcze	2021-2030

			w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami	dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami Liczba budynków oświatowych, które nie zostały jeszcze poddane termomodernizacji 	
Cel operacyjny 1.6. Infrastruktura i oferta czasu wolnego					
4.	Budowa świetlicy wiejskiej	Kopytkowo	Poprawa dostępności bazy kulturalnej, w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami Budowa więzi lokalnych i zwiększenie integracji Zwiększenie oferty spędzania czasu wolnego	Poziom zadowolenia mieszkańców z bazy kulturalnej na terenie gminy Liczba ofert spędzania wolnego czasu 	2021-2030
5.	Budowa hali widowiskowo-sportowej	Smętowo Graniczne	Poprawa jakości bazy kulturalnej i sportowej Poprawa dostępności do wydarzeń o charakterze kulturalnym i sportowym	Poziom zadowolenia mieszkańców z bazy kulturalnej na terenie gminy Liczba ofert spędzania wolnego czasu 	2021-2030
6.	Budowa, wyznaczanie ścieżek rowerowych	Cała gmina	Rozwój infrastruktury rowerowej na terenie gminy Poszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego	Długość ścieżek rowerowych na terenie gminy Liczba rowerzystów korzystających ze ścieżek rowerowych 	2021-2030
7.	Budowa parkingów i miejsc obsługi rowerzystów	Cała gmina	Zapewnienie miejsc parkingowych dla mieszkańców oraz turystów i gości Rozwój punktów usługowych	Liczba punktów usługowych związanych z obsługą rowerzystów (serwisów, przystanków gastronomicznych itp.)	2021-2030

			Rozwój infrastruktury i oferty rekreacyjnej	Liczba rowerzystów korzystających z parkingów i/lub miejsc obsługi	
8.	Inwestycje i modernizacje świetlic, biblioteki i obiektów kulturalnych	Cała gmina	Poprawa jakości bazy kulturalnej Poprawa dostępności bazy kulturalnej, w tym dla osób ze specjalnymi potrzebami Optymalizacja kosztów utrzymania (energia) bazy kulturalnej	Poziom zadowolenia mieszkańców z bazy kulturalnej na terenie gminy Liczba budynków w ramach bazy kulturalnej, które nie zostały jeszcze dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami Liczba budynków w ramach bazy kulturalnej, które nie zostały jeszcze poddane termomodernizacji	2021-2030
9.	Modernizacja i rozbudowa obiektów sportowych – boisk, placów rekreacyjnych, sal sportowych, siłowni wraz z infrastrukturą towarzyszącą	Smętowo Graniczne, Kopytkowo, Frąca, Kamionka, Leśna Jania, Kościelna Jania, Rynkówka, Bobrowiec, Łalkowy, Luchowo, Smarzewo	Modernizacja i rozbudowa bazy sportowej Zwiększenie i zróżnicowanie oferty sportowej na terenie gminy	Liczba nowych lub zmodernizowanych ogólnodostępnych obiektów sportowych w gminie Poziom zadowolenia mieszkańców z bazy sportowej na terenie gminy	2021-2030
Cel operacyjny 2.1. Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego gminy					
10.	Remonty i przebudowa dróg gminnych, powiatowych i wojewódzkich	Cała gmina	Poprawa wewnętrznej i zewnętrznej dostępności gminy	Liczba wypadków drogowych na terenie gminy, w tym z udziałem pieszych	2021-2030

11.	Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego	Cała gmina	Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego Poprawa warunków życia mieszkańców	Poziom zadowolenia mieszkańców z infrastruktury drogowej 	2021-2030
12.	Modernizacja dróg dojazdowych do gruntów rolnych	Cała gmina	Poprawa warunków dojazdu do pól	Poziom zadowolenia rolników z infrastruktury drogowej 	2021-2030
Cel operacyjny 2.2. Dbłość o stan środowiska naturalnego					
14.	Budowa kanalizacji sanitarnej	Smętowo Graniczne i Smętówko	Zwiększenie dostępności usług kanalizacyjnych	Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacji i/lub przydomowych oczyszczalni ścieków 	2021-2030
15.	Rozbudowa biologicznej oczyszczalni ścieków	Stara Jania	Poprawa warunków życia mieszkańców	Ocena gminy jako miejsca do życia 	2021-2030
16.	Rozbudowa biologicznej oczyszczalni ścieków	Lalkowy Leśna Jania	Ochrona i poprawa stanu środowiska	Poziom zadowolenia mieszkańców ze stanu środowiska Poziom zanieczyszczenia wód 	2021-2030
17.	Rozbudowa sieci wodociągowej wraz z przyłączami; budowa sieci wodociągowej	Leśna Jania-Frąca-Rynkówka-Lisówko Kopytkowo-Bobrowiec	Zwiększenie dostępności wody z gminnej sieci wodociągowej Poprawa warunków życia mieszkańców	Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci wodociągowej Ocena gminy jako miejsca do życia 	2021-2030
18.	Modernizacja stacji uzdatniania wody	Leśna Jania Smętowo Graniczne	Zwiększenie wydajności stacji uzdatniania wody Zwiększenie dostępności usług w zakresie dostarczania wody Poprawa jakości wody pitnej	Poziom wydajności stacji uzdatniania wody Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci wodociągowej Wskaźniki jakości wody	2021-2030

			Poprawa warunków życia mieszkańców	Ocena gminy jako miejsca do życia	
19.	Modernizacja oczyszczalni ścieków	Kopytkowo	Zwiększenie przepustowości oczyszczalni ścieków, Zapewnienie możliwości przyjęcia i oczyszczenia ścieków z nowych i planowanych odcinków kanalizacji Poprawa warunków życia mieszkańców Ochrona i poprawa stanu środowiska	Poziom przepustowości oczyszczalni Wielkość rezerwy przepustowości Poziom zanieczyszczenia wód	2021-2030
20.	Modernizacja energetyczna budynków użyteczności publicznej	Budynki oświatowe, budynki administracyjne, remizy, świetlice wiejskie	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Wskaźniki straty ciepła	2021-2030
21.	Inwestycje w odnawialne źródła energii oraz zastosowanie ekologicznych systemów ogrzewania – indywidualni mieszkańcy	Wszystkie miejscowości	Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła na terenie gminy Zwiększenie wykorzystania OZE przez mieszkańców Poprawa jakości powietrza	Liczba gospodarstw domowych, w których dokonano poprawy efektywności energetycznej budynku lub mieszkania Liczba gospodarstw domowych korzystających z nieekologicznych źródeł ciepła Poziom zanieczyszczenia powietrza	2021-2030

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Smętowo Graniczne wraz z ustaleniami i rekomendacjami w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Uwarunkowania i Prawo wodne a Strategia Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030

Zgodnie z art. 326 ustawy z dnia 20 lipca 2017 roku Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2020 roku, poz. 310 ze zm.) Strategia Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne na lata 2021-2027 uwzględnia m.in. ustalenia dokumentów planistycznych, o których mowa w art. 315 pkt 1-3 ww. ustawy, tj.:

- plany zarządzania ryzykiem powodziowym,
- plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza,
- plan przeciwdziałania skutkom suszy.

Plan Zarządzania Ryzykiem Powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (PZRP)

Nadrzędnym celem PZRP jest „ograniczenie potencjalnych negatywnych skutków powodzi dla życia i zdrowia ludzi, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz działalności gospodarczej”. Ponadto w dokumencie wskazano cele główne:

- Zahamowanie wzrostu ryzyka powodziowego;
- Obniżenie istniejącego ryzyka powodziowego;
- Poprawę systemu zarządzania ryzykiem powodziowym.

Jedynym dużym obiektem hydrograficznym na terenie gminy Smętowo Graniczne jest położone w jej północno-wschodniej części Jezioro Smarzewskie. Nie ma tu również większych cieków. Największą rzeką jest Janka, która, podobnie jak inne przepływające przez obszar gminy strumienie, stanowi ciek o niewielkim przepływie. W gminie znajdują się również liczne zgłębienia powytopiskowe, często bezodpływowe lub o utrudnionym odpływie powierzchniowym. Wody powierzchniowe zajmują łącznie 40 ha (niespełna 0,5% powierzchni gminy). Na terenie gminy nie występują obszary zagrożone powodzią, toteż w PZRP nie przewidziano żadnych działań w zakresie poprawy bezpieczeństwa powodziowego.

Plan przeciwdziałania skutkom suszy

Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) jest dokumentem, który został sporządzony na podstawie art.183–185 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz. U. z 2020 r. poz. 310, z późn.zm.). Gmina Smętowo Graniczne znajduje się w obszarze, który na mapie klas łącznego zagrożenia suszą został zaklasyfikowany jako silnie zagrożony suszą. Działania prowadzone na terenie gminy powinny umożliwić realizację celów wskazanych PPSS prowadzone na terenie gminy działania:

- zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych na obszarach dorzeczy;
- zwiększanie retencji na obszarach dorzeczy;
- edukacja i zarządzanie ryzykiem suszy;
- formalizacja i zaplanowanie finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Gmina Smętowo Graniczne znajduje się na obszarze dorzecza Wisły. W planie gospodarowania wodami, czyli jednym z podstawowych dokumentów planistycznych gospodarki wodnej, ustalane są cele środowiskowe dla poszczególnych części wód i obszarów chronionych. Jeśli jednolita część wód osiągnęła już pożądany stan, celem jest jego utrzymanie. Poniżej przedstawiono wykaz jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, zlokalizowanych w granicach administracyjnych gminy Smętowo Graniczne oraz wyznaczone dla nich cele środowiskowe wraz z oceną ryzyka nieosiągnięcia tych celów.

Tabela 5. Charakterystyka JCWP występujących na terenie gminy Smętowo Graniczne

Nazwa JCWP	Kod JCWP	Status JCWP	Stan/potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Stan ogólny
Janka do Liski z Liską	PLRW200017298869	naturalna	umiarkowany	brak oceny	zły
Struga Młyńska	PLRW20001729749	naturalna	umiarkowany	dobry	zły

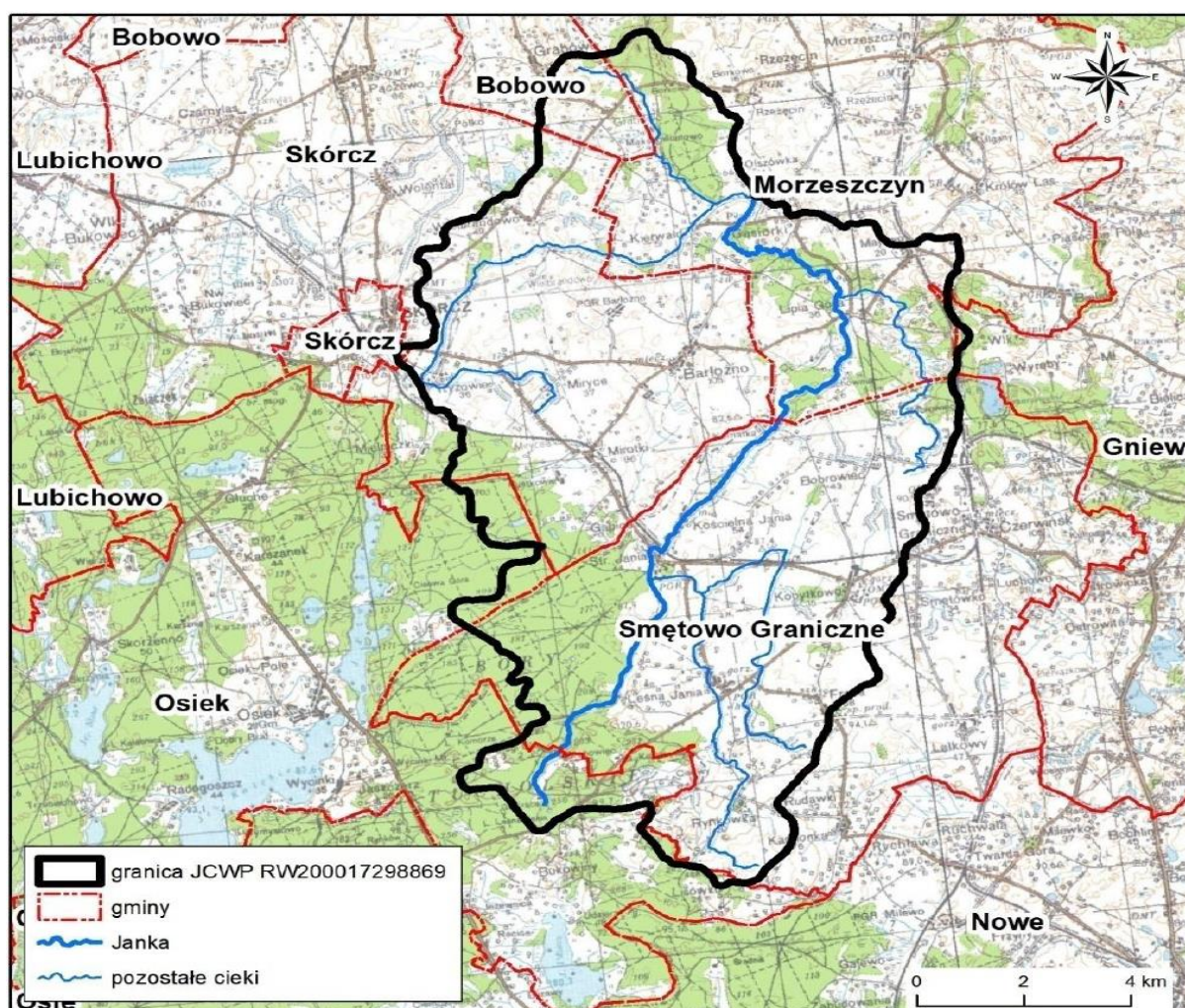
Źródło danych: Informatyczny System Ośłony Kraju. Hydroportal

JCWP Janka do Liski z Liską (PLRW200017298869) zlokalizowana jest w północnej części Polski na terenie województwa pomorskiego, częściowo w powiecie starogardzkim (gminach: Skórcz, Bobowo, Osiek, Miasto Skórcz, Smętowo Graniczne) oraz tczewskim (gminach: Gniew i Morzeszczyn). W zlewni JCWP Janka do Liski z Liską zlokalizowany jest jeden punkt monitoringowy uwzględniony w badaniach monitoringowych prowadzonych przez Państwową Inspekcję Ochrony Środowiska (punkt monitoringu: Janka – Piła (PL01S0201_3329)).

W Aktualizacji Programu Wodno-Środowiskowego Kraju dla JCWP PLRW20001798869(Janka) przewidziano następujące działania:

- budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,
- regularny wywóz nieczystości płynnych,
- realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr 6/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z dnia 17 października 2012r. – poz. 3243) - przestrzeganie zasad nawożenia,
- realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych wynikającego z rozporządzenia nr 6/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych (Dz. Urz. Woj. Pomorskiego z dnia 17 października 2012r. – poz. 3243) - przestrzeganie warunków przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami,
- realizacja programu działań mającego na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych - budowa nowych i rozbudowa istniejących zbiorników do przechowywania 1501,2 m³ naturalnych nawozów płynnych

Rysunek 6. Lokalizacja zlewni Janka do Liski z Liską

Źródło: Przeprowadzenie pogłębionej analizy presji dla wybranych zlewni w regionie wodnym Dolnej Wisły – Etap I synteza

Struga Młyńska to rzeka zanieczyszczona, w której zlewni występuje presja rolnicza. W celu ograniczenia tej presji zaplanowano takie działania, aby możliwe było osiągnięcie wskaźników zgodnych z wartościami dobrego stanu. Z uwagi jednak na czas niezbędny dla wdrożenia działań i uzyskania wymiernych efektów jako termin osiągnięcia celów środowiskowych wyznaczono 2027 rok.

W Aktualizacji Programu Wodno-Środowiskowego Kraju dla JCWP PLRW20001729749 (Struga Młyńska) przewidziano następujące działania:

- budowa nowych zbiorników bezodpływowych oraz remont istniejących,
- regularny wywóz nieczystości płynnych,
- budowa indywidualnych systemów oczyszczania ścieków,
- objęcie obszaru szczególnie narażonego na zanieczyszczenia związkami azotu ze źródeł rolniczych ustanowionego Rozporządzeniem nr 4/2015 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku programem działań, mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych.

Tabela 6. Charakterystyka JCWPd występujących na terenie gminy Smętowo Graniczne

Nazwa/numer JCWPd	Kod JCWPd	Cel środowiskowy	Ocena stanu			Ocena ryzyka nieosiągnięcia celu środowiskowego
			Stan chemiczny	Stan ilościowy	Stan ogólny	
28	PLGW200028	dobry stan chemiczny, dobry stan ilościowy	dobry	dobry	dobry	niezagrożona

Źródło danych: Informatyczny System Ośłony Kraju. Hydroportal

W Aktualizacji Programu Wodno-Środowiskowego Kraju dla JCWPd PLGW200028 przewidziano następujące działania:

Nazwa działania	Zakres
Realizacja zadań systemowych gospodarki odpadami zawartych w planach gospodarowania odpadami	Modernizacja składowiska odpadów komunalnych - Składowisko Odpadów Komunalnych – Osie miejscowość Wierzchy
Coroczne raportowanie pomiarów ilości eksploatowanych wód podziemnych przez właściciela/użytkownika ujęcia	Wykonanie rocznego raportu i badań z prowadzonych pomiarów dla każdego ujęcia w tym dla każdej jego studni z przekazaniem do organu właściwego do wydania pozwolenia

Źródło danych: Informatyczny System Ośłony Kraju. Hydroportal

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy

Wprowadzenie do modelu

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Smętowo Graniczne jest zobrazowaniem spodziewanych i zaplanowanych w strategii gminy procesów rozwoju i ich wpływu na kształtowanie się struktur przestrzennych.

Przy tworzeniu modelu uwzględniono dwa rodzaje uwarunkowań:

- zastane, w tym m.in. ukształtowanie terenu, zasoby naturalne, obszary cenne przyrodniczo, historycznie ugruntowany sposób użytkowania przestrzeni, powiązania infrastrukturalne i komunikacyjne;
- zdiagnozowane, m. in. problemy, potrzeby, potencjały rozwojowe, aspiracje.

W ramach modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Smętowo Graniczne przedstawiono różne funkcje terenów w gminie, a także obszary szczególnej koncentracji działalności inwestycyjnej i planowane zmiany w przestrzeni gminy.

Ogólne uwarunkowania modelu

Gmina Smętowo Graniczne położona jest w południowo – wschodniej części powiatu starogardzkiego. Sąsiaduje od północy z gminą Morzeszczyn, od północnego zachodu z gminą Skórcz, od północnego wschodu z gminą Gniew, od zachodu z gminą Osiek, a od południa z gminą Nowe (powiat świecki). Południowa granica gminy jest również granicą pomiędzy dwoma województwami: pomorskim i kujawsko – pomorskim. Gmina ma powierzchnię 86 km², co stanowi 6,71% powierzchni powiatu. Użytki rolne zajmują 73% powierzchni, lasy ok. 18%. W skład gminy wchodzi 11 wsi obrębowych: Bobrowiec, Czerwińsk, Frąca, Kamionka, Kopytkowo, Kościelna Jania, Lalkowy, Leśna Jania, Smętowo Graniczne, Smętówko, Rynkówka.

Na kształtowanie się układu osadniczego gminy wpływ miały szlaki komunikacyjne wschód - zachód Skórcz-Kolonia Ostrowicka oraz szlak północ-południe tzw. Cystersów (obecna droga krajowa nr 91). Obecny układ osadniczy gminy ukształtował się w długotrwałym procesie historycznym, a wsie zachowały do dziś fragmenty dawnych układów przestrzennych. Na rozwój gminy wpływ miała także kolej, z przystankiem w Smętowie. Smętowo Graniczne położone jest w niewielkiej (ok. 30 km) odległości od większych miejscowości (Skórcz, Starogard Gdański, Gniew, Kwidzyn). Przez obszar gminy przebiega autostrada A1, którą prowadzony jest ruch tranzytowy pomiędzy północą a południem kraju. Gmina Smętowo odgrywa również znaczną rolę w transporcie kolejowym na terenie województwa. Przebiega tędy linia kolejowa nr 131 o znaczeniu krajowym, łącząca Smętowo Graniczne z węzłem kolejowym w Tczewie, a dalej biegnąca w kierunku Trójmiasta i na zachód, przez Słupsk w kierunku woj. zachodniopomorskiego. Na południe linia ta prowadzi do Laskowic Pomorskich.

Gmina położona jest w dorzeczu Wisły, w zlewniach rzek: Struga Młyńska, Wierzyca, Wda oraz Mątawa. Głównym ciekim gminy Smętowo Graniczne jest Janka (dopływ Wierzyca), przepływająca przez zachodnią część gminy. Przez południowo-wschodnią część gminy przepływa Młyńska Struga uchodząca do Wisły w rejonie Jażwisk. Największym zbiornikiem wodnym w gminie jest Jezioro Smarzewskie (częściowo w gminie Gniew). Na pozostałym obszarze gminy występują jedynie niewielkie oczka wodne. Zachodnia część gminy położona jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich, stanowiących płat ekologiczny rangi krajowej. Na terenie gminy znajduje się obszar Natura 2000 - Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Bory Tucholskie PLB 220009. Według danych Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Gdańsku w gminie Smętowo Graniczne znajduje się 10 zatwierdzonych pomników przyrody – pojedynczych drzew i ich grup. Przedmiotem ochrony są również stanowiska i obiekty archeologiczne wpisane do rejestru zabytków województwa pomorskiego. Są to obiekty o znanej lokalizacji, dużych walorach poznawczych dla regionu i trwale wpisane w jego krajobraz kulturowy. Gmina położona jest na obszarze regionów historyczno-kulturowych *ziemia świecka* i *ziemia pelplińska* (północno-wschodni fragment gminy), jest to obszar o wybitnych walorach środowiska kulturowego. Ważniejsze obiekty zabytkowe to założenia dworsko-parkowe (Stara Jania, Leśna Jania, Kopytkowo, Smętowo Graniczne, Smarzewo) oraz zabytki sakralne (Kościelna Jania, Lalkowy).

Na terenie gminy funkcjonuje biologiczna oczyszczalnia ścieków w Kopytkowie, odbierająca nieczystości ze Smętowa Granicznego, Kopytkowa i Smętówka, oraz biologiczne oczyszczalnie ścieków w miejscowościach Stara Jania, Leśna Jania i Lalkowy, które odbierają nieczystości z terenów po byłych PGR. Gospodarstwa domowe niepodłączone do sieci kanalizacyjnej odprowadzają nieczystości do zbiorników bezodpływowych lub korzystają z przydomowych oczyszczalni ścieków. Na terenie gminy

brak jest sieci gazowych. Zaopatrzenie w gaz odbywa się za pomocą dystrybucji gazu butlowego. Zapotrzebowanie na ciepło realizowane jest z kotłowni lokalnych i indywidualnych źródeł ciepła, głównie na paliwo stałe. Gmina nie ma dobrych warunków naturalnych do lokowania elektrowni wodnych ani wiatrowych.

Funkcje terenów w gminie

Jako główne funkcje terenów w gminie Smętowo Graniczne wyodrębniono :

- rolnictwo wraz z rozwiniętymi funkcjami komplementarnymi i osadnictwem związanym z rolnictwem,
- funkcje mieszkaniowe (zwłaszcza dla wsi gminnej),
- funkcje gospodarcze (produkcyjne i usługowe, składowe, logistyczne itp.) związane z węzłem autostradowym w Kopytkowie,
- turystyka (głównie krajoznawcza wykorzystująca potencjał zasobów dziedzictwa kulturowego, walory krajobrazowe) i agroturystyka.

Układ osadniczy gminy został ukształtowany w długim procesie historycznym. Główne elementy sieci osadniczej to wieś Smętowo Graniczne (powyżej 1000 mieszkańców) i Kopytkowo (500-1000 mieszkańców). Wieś Smętowo Graniczne pełni rolę ośrodka gminnego, a pozostałe wsie nie odgrywają istotnej roli w strukturze osadniczej regionu. Najbardziej przekształcona jest wieś Smętowo, której rozwój zdeterminowany był przede wszystkim powstaniem i funkcjonowaniem linii kolejowej. Ze względu na uwarunkowania naturalne (bardzo dobre i dobre gleby na przeważającym obszarze gminy) w strukturze funkcjonalno-przestrzennej gminy wyraźnie odzwierciedla się główna funkcja - rolnictwo. W krajobrazie dominuje otwarty krajobraz rolniczy, z bardzo charakterystycznymi alejami drzew. Mieszkalnictwo skupione jest w dawnych wsiach, raczej w formach dość zwartych oraz w postaci rozproszonej zabudowy zagrodowej usytuowanej przy drogach. Nowe realizacje występują głównie w Smętowie, a także w dawnych ośrodkach PGR-owskich (zabudowa blokowa, wielorodzinna, o niskich standardach estetycznych). Charakterystyczne dawne zabudowania gospodarcze - folwarki są zazwyczaj mocno zdegradowane, zniszczone i często nieużytkowane. Większość usług skupia się w miejscowości gminnej, pozostałe wsie mają raczej charakter wsi elementarnych, z pojedynczymi usługami. Usługi o charakterze publicznym mieszczą się przede wszystkim w Smętowie. Polityka przestrzenna w zakresie lokalizacji nowej zabudowy i zagospodarowania w ostatnich latach była prowadzona wyłącznie na podstawie indywidualnych decyzji o warunkach zabudowy, co w znacznym stopniu ograniczyło możliwość kształtowania ładu przestrzennego, zwłaszcza w sposób kompleksowy odnoszący się np. do całej miejscowości. Pożądanym kierunkiem działalności gminy w tym zakresie byłoby sporządzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla znacznych obszarów poszczególnych wsi, szczególnie tych, które posiadają zarówno wyjątkowe wartości kulturowe, jak i potencjał rozwojowy. Lasy odgrywają istotną rolę hydrologiczną (retencja wody), klimatyczną, stabilizującą podłoże, ekologiczną i krajobrazową. Zbiorowiska leśne w gminie Smętowo Graniczne są rozmieszczone bardzo nierównomierne, głównie w zachodniej części gminy oraz na jej północnych krańcach. Na pozostałym obszarze występują niewielkie kępy drzewostanów na terenach porolnych. Z punktu widzenia projektowania nowego zagospodarowania i zainwestowania ważne są grunty niezabudowane, korzystnie położone w stosunku do sieci komunikacji i infrastruktury technicznej. Gmina nie posiada dużej ilości gruntów komunalnych wolnych od zainwestowania, lecz niektóre z nich są atrakcyjnie

położone, np. w Bobrowcu. Pozostałe tereny o dużym potencjale inwestycyjnym, zlokalizowane w pobliżu węzła Kopytkowo, stanowią prywatną własność.

W celu ustalenia zasad rozwoju przestrzennego poszczególnych części obszaru gminy w Studium uwarunkowań i rozwoju przestrzennego gminy Smętowo Graniczne ustalono podział na strefy funkcjonalno-przestrzenne. Podstawą wyodrębniania obszarów o zróżnicowanym sposobie użytkowania i kierunków zagospodarowania przestrzennego było:

- istniejące użytkowanie, zagospodarowanie i uzbrojenie terenu,
- naturalne elementy środowiska – las, łąki, zwarte areale rolne, itp.,
- główne trasy komunikacyjne, w tym także autostrada,
- predyspozycje naturalne terenu dla rozwoju nowych funkcji, zamierzenia, plany oraz możliwości przekształceń terenów otwartych.

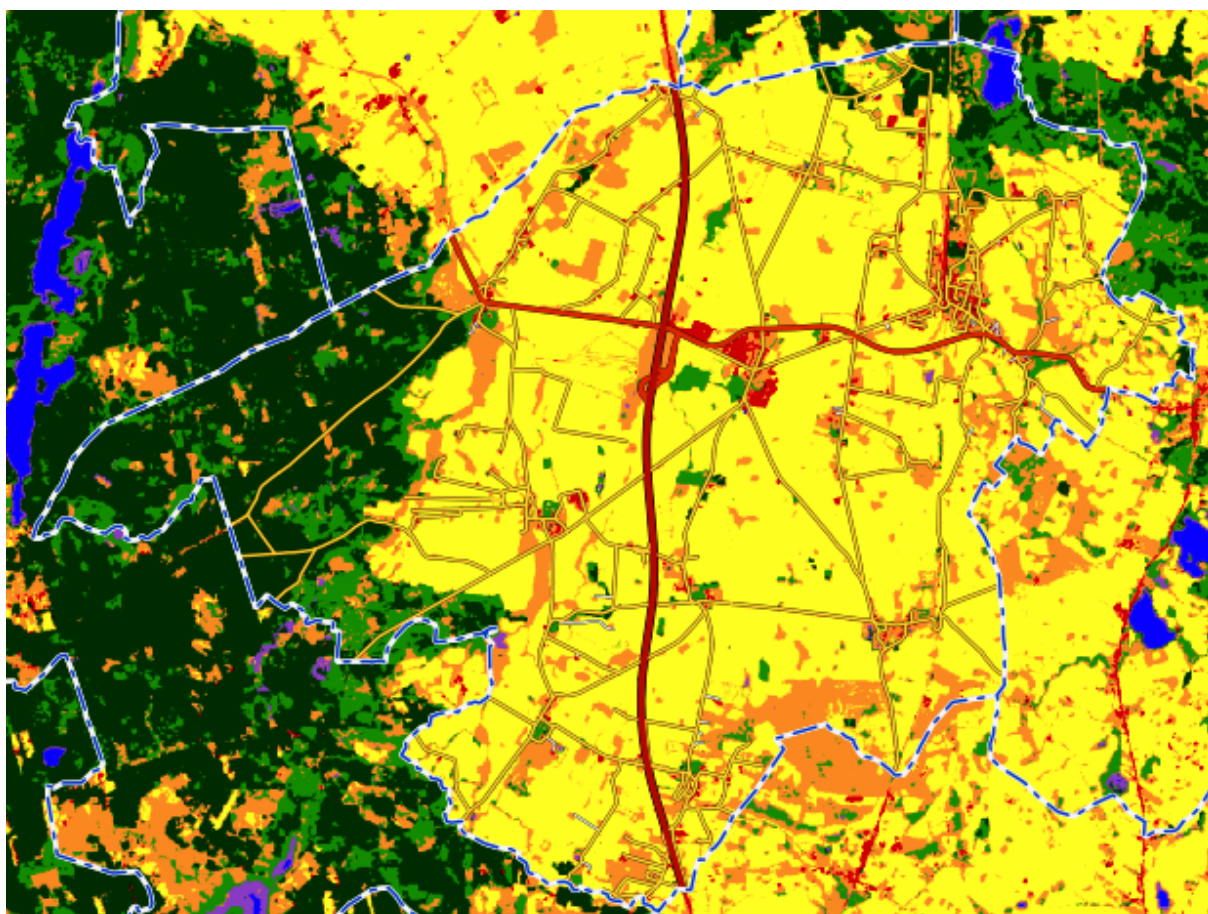
W obszarze gminy wyodrębniono następujące strefy funkcjonalno-przestrzenne:

1. Rejon zachodni – leśny, o dużych przyrodniczych walorach do ekstensywnego wykorzystania rekreacyjnego i o dużych walorach krajobrazowych, w obrębie którego występują korzystne warunki środowiska przyrodniczego dla aktywnych form turystyki i rekreacji; W rejonie tym szczególnie ważne są uwarunkowania przyrodnicze, w tym ustanowiony obszar chronionego krajobrazu oraz obszar Natura 2000;
2. Rejon północno-wschodni – predysponowany do rozwoju agroturystyki, obejmuje część gminy w okolicach wsi Smarzewo i Kulmaga wraz z terenami leśnymi i Jez. Smarzewskim; w rejonie tym szczególne znaczenie mają uwarunkowania przyrodnicze;
3. Rejon Smętowo-Czerwińsk oraz rejon Kopytkowa - strefa urbanizacji i rozwoju gospodarczego; Strefa obejmuje centralny obszar gminy, zamieszkały dotychczas przez większą część mieszkańców gminy i korzystnie położony komunikacyjnie (droga wojewódzka, linia kolejowa, węzeł autostradowy). W obszarze tej strefy występuje koncentracja obecnych i przyszłych działań inwestycyjnych, głównie tereny dla funkcji gospodarczych (Kopytkowo) oraz budownictwa mieszkaniowego jednorodzinne (Smętowo-Czerwińsk). Jest to obszar największej dostępności do sieci infrastruktury technicznej, zwłaszcza kanalizacji sanitarnej oraz o najkorzystniejszych możliwościach jej rozwoju. Ze względu na położenie w korytarzu transportowym drogi wojewódzkiej oraz z dostępnością do linii kolejowej i do węzła autostrady jest on również predysponowany do rozwoju działalności gospodarczych, w tym funkcji produkcyjnych, magazynowych, logistycznych.
4. Strefa umiarkowanego rozwoju – dla pozostałych kompleksów osadniczych poszczególnych wsi. Ze względu na dotychczas przeważający mieszkaniowy charakter tych miejscowości postuluje się kontynuację takiego samego kierunku rozwojowego. Należy dążyć do poprawy dostępności istniejących i planowanych terenów inwestycyjnych do sieci infrastruktury technicznej, zwłaszcza kanalizacji sanitarnej. W zagospodarowaniu wsi należy uwzględniać szczególnie walory kulturowe, czyniąc z nich ważną przesłankę i wskazówkę dla dalszego rozwoju.
5. Strefa ochrony walorów środowiska przyrodniczego, strefa rolno-leśna o wiodącej funkcji produkcyjnej - stanowią ją pozostałe (nieobjęte powyższymi strefami) duże kompleksy rolne o wiodącej funkcji produkcji rolniczej. W strefie tej przewiduje się ograniczenie inwestycji

budowlanych wyłącznie do związanych z rolnictwem; nie wyznacza się nowych terenów inwestycyjnych związanych z zabudową. Obowiązuje tutaj zakaz lokalizacji budynków niezwiązanych z rolnictwem. Dopuszcza się lokalizację urządzeń i obiektów infrastruktury technicznej oraz dróg dojazdowych służących istniejącej i projektowanej zabudowie, pod warunkiem ograniczenia ich ewentualnej uciążliwości dla istniejącej zabudowy

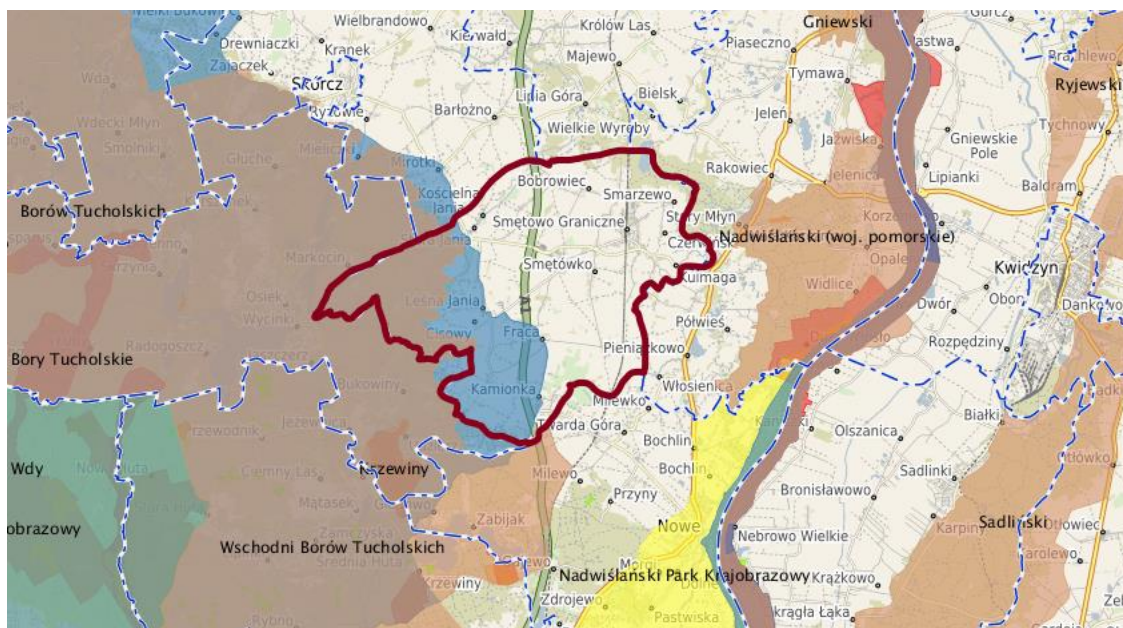
Poniższy rysunek obrazuje funkcje terenów w gminie. Wyodrębniono na nim tereny, na których przewidywany jest rozwój zabudowy według dominujących funkcji: rolnictwo wraz z rozwiniętymi funkcjami komplementarnymi i osadnictwem związanym z rolnictwem, funkcje mieszkaniowe (zwłaszcza dla wsi gminnej), funkcje gospodarcze (produkcyjne i usługowe, składowe, logistyczne itp.) związane z węzłem autostradowym w Kopytkowie, turystyka (głównie krajoznawcza wykorzystująca potencjał zasobów dziedzictwa kulturowego, walory krajobrazowe) i agroturystyka. Wykazano również sieć dróg przebiegających przez teren gminy.

Znaczną część powierzchni gminy zajmują użytki rolne - z bardzo wysokim udziałem gruntów ornych (ponad 65%) i niewielkim udziale trwałych użytków zielonych (ok. 7%). Wskaźnik bonitacji jest znacznie wyższy niż średnia w województwie. Decydują o tym głównie wysoka ocena przydatności rolniczej gleb, zwłaszcza gruntów ornych, korzystne warunki wodne gleb, dobry agroklimat, korzystna rzeźba terenu. Bardzo wysoki jest udział gleb klasy II-IV w ogólnej powierzchni gruntów ornych (ok. 90%). Największy odsetek gruntów marginalnych klas V-VI znajduje się w obrębach Rynekówka i Frąca. W zachodniej i północno-wschodniej części gminy koncentrują się lasy. Zachodnia część gminy położona jest w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich, stanowiących płat ekologiczny rangi krajowej. Stanowi on regionalny element składowy Pojezierza Południowopomorskiego rangi ponadregionalnej. Na terenie gminy znajduje się obszar Natura 2000- Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Bory Tucholskie PLB 220009. Tereny te są objęte szczególną ochroną i, podobnie jak w przypadku obszarów leśnych, możliwość wznoszenia zabudowań na tych terenach jest ograniczona. Wzdłuż dróg i wśród pól na terenie całej gminy występują liczne, nieregularne wyspy zabudowań. Tereny usługowe koncentrują się w Smętowie Granicznym i w Kopytkowie, a w centrach pozostałych miejscowości zlokalizowane są podstawowe usługi (sklepy spożywczo-przemysłowe, punkty wymiany butli gazowych). W rejonie węzła Kopytkowo dominują tereny rozwojowe dla działalności gospodarczej - produkcyjnej, magazynowej, przetwórczej itp. Ożywienie gospodarcze wokół autostrady i dojazdu do niej - drogi wojewódzkiej nr 231, przyczynić może się także do wzrostu atrakcyjności osiedleńczej miejscowości gminnej – Smętowa oraz Kopytkowa i Kościelnej Jani tj. miejscowości najkorzystniej położonych względem układu komunikacyjnego.

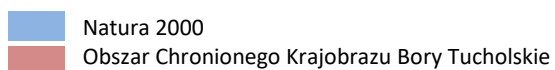

Źródło <https://smetowograniczne.e-mapa.net>

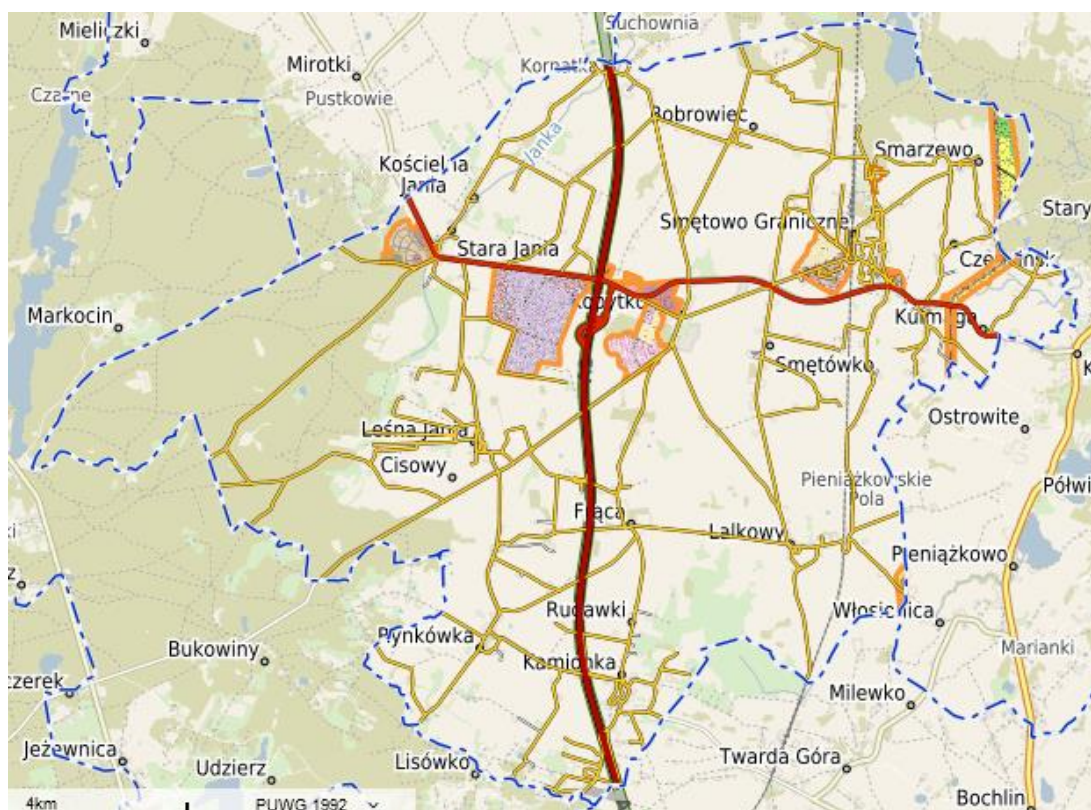
Rysunek 8. Obszary chronione w otoczeniu Gminy Smętowo Graniczne

Źródło <https://smetowograniczne.e-mapa.net>

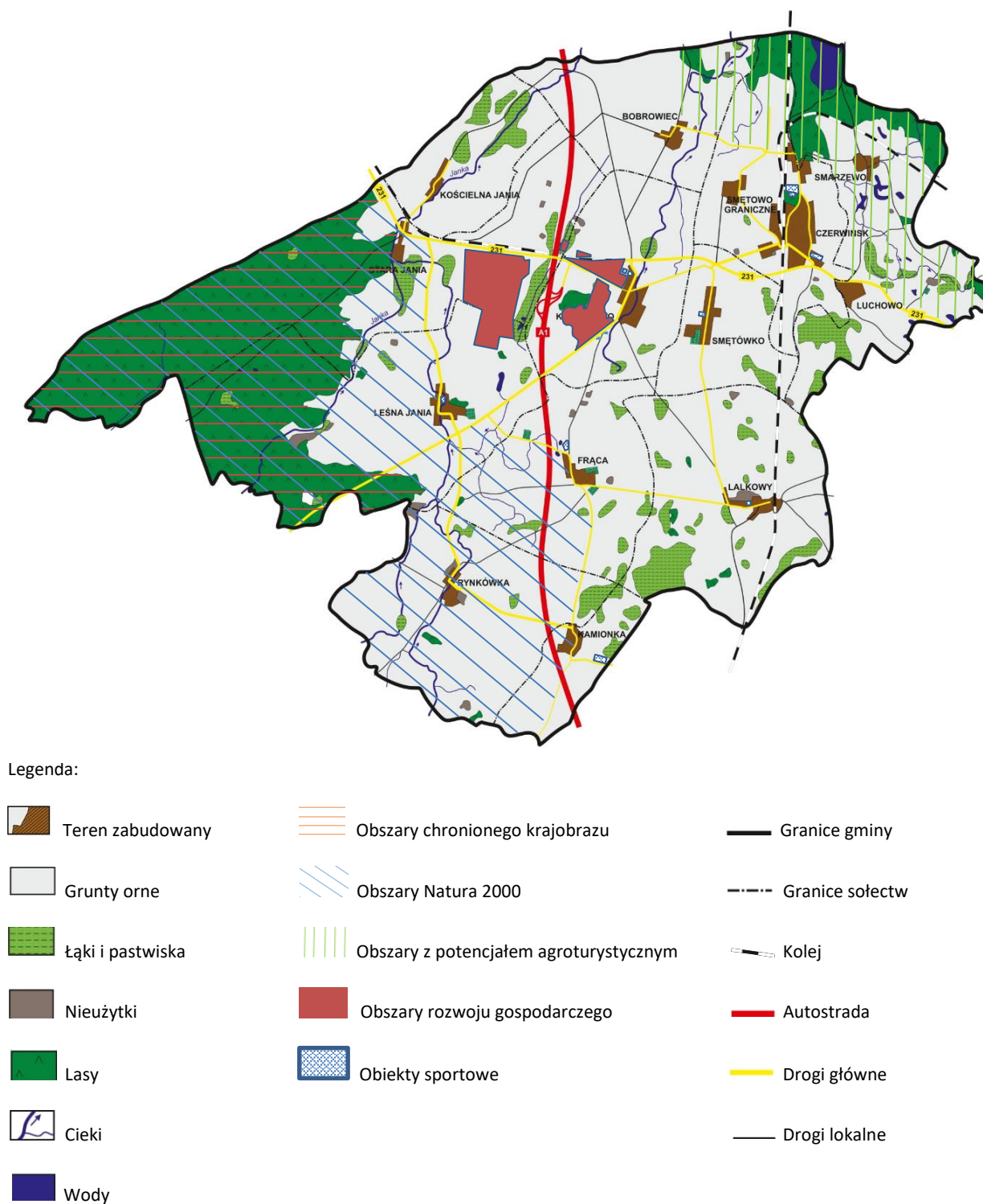

Rysunek 9. Pokrycie terenu gminy planami zagospodarowania przestrzennego

Źródło <https://smetowograniczne.e-mapa.net>

Rysunek 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Smętowo Graniczne - funkcje terenów w gminie

Źródło: opracowanie własne na podstawie materiałów z Urzędu Gminy Smętowo Graniczne

Charakterystyka wybranych obszarów i kierunków interwencji:

- Planuje się kontynuację modernizacji i rozbudowy infrastruktury sieciowej jako kluczowych inwestycji dla podnoszenia jakości życia mieszkańców i atrakcyjności osadniczej gminy oraz ochrony środowiska naturalnego. Beneficjentem realizowanych inwestycji będą zarówno wszyscy mieszkańcy bądź ich duże grupy (rozwój sieci, modernizacja stacji uzdatniania wody, rozbudowa oczyszczalni ścieków itp.), jak i pojedyncze gospodarstwa domowe (przydomowe oczyszczalnie ścieków itp.).
- Kontynuowane będą również remonty dróg i inwestycje drogowe oraz modernizacja dróg dojazdowych do terenów rolniczych. Celem tych działań jest poprawa dostępności komunikacyjnej oraz bezpieczeństwa kierowców, pieszych i innych użytkowników ruchu, jak również zwiększenie komfortu życia mieszkańców. Ponadto rozwijane będzie oświetlenie uliczne oraz wymiana opraw na energooszczędne na terenie całej gminy.
- W celu zwiększenia oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, a jednocześnie rozwoju alternatywnej formy komunikacji i poprawy jakości powietrza będą tworzone ścieżki rowerowe, punkty przesiadkowe w postaci parkingów, przy których będzie można zostawić samochód/rower, a także niezbędna baza towarzysząca. Ścieżki będą integrowane z infrastrukturą w sąsiednich samorządach.
- Planuje się rozbudowę infrastruktury rekreacyjnej i sportowej (m.in. hala widowiskowo-sportowa) w celu dywersyfikacji oferty, w tym kreowanej przez lokalne kluby, organizacje sportowe i społeczne.
- Kontynuowane będą działania w zakresie dbałości o lokalne dziedzictwo materialne: zespoły dworskie i ich otoczenie, obiekty sakralne i cmentarze, które będą stanowić również element oferty kulturalnej i rekreacyjnej oraz pełnić rolę miejsc edukacyjnych.
- Samorząd będzie kontynuować inwestycje w infrastrukturę społeczną, w tym w jej dostosowywanie do potrzeb osób ze specjalnymi potrzebami: obiekty użyteczności publicznej będą modernizowane między innymi pod kątem likwidacji barier architektonicznych. Poprawa warunków funkcjonowania i dostępności obiektów będzie wpływać na rozwój więzi społecznych i aktywizację mieszkańców.
- W ramach troski o poziom zdrowia publicznego w gminie oraz o jakość powietrza samorząd będzie podejmował wszelkie działania zmierzające do transformacji energetycznej, zarówno poprzez termomodernizację budynków użyteczności publicznej, jak i wspieranie inicjatyw związanych z wymianą nieekologicznych pieców i inwestycji w OZE.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie Smętowo Graniczne wynikają z przyjętego i opisanego wyżej modelu. Dotyczą kluczowych jednostek funkcjonalno-przestrzennych. Opis uwzględnia krótką charakterystykę każdej z nich oraz określa najważniejsze zalecenia i wskazówki dotyczące polityki przestrzennej w odniesieniu do tych jednostek.

1. Tereny o funkcjach mieszkaniowych (zwłaszcza dla wsi gminnej):

• Charakterystyka:

- Obszary mieszkaniowe z przewagą zabudowy jednorodzinnej oraz zabudowy mieszkaniowo-zagrodowej, zlokalizowane głównie w Smętowie Granicznym i w Kopytkowie oraz wzdłuż istniejących ulic w poszczególnych sołectwach gminy. Obszary z częściowo obecną funkcją usługową.

• Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Utrzymanie istniejącej struktury osadniczej z dopuszczeniem uzupełnień i przekształceń, modernizacji oraz wymiany substancji budowlanej;
- Ograniczanie rozpraszania zabudowy;
- Kreowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową a terenami otwartymi, rolnymi oraz terenami lasów;
- Kształtowanie prawidłowych relacji pomiędzy zabudową związaną z produkcją rolną a zabudową mieszkaniową;
- Porządkowanie i przekształcanie chaotycznych układów osadniczych w celu tworzenia ładu przestrzennego i funkcjonalnego, harmonijnego powiązania ich z krajobrazem naturalnym i kulturowym oraz zachowania spójnych form architektonicznych dla obiektów danej strefie lub regionie;
- Realizacja programu rozwoju inwestycji mieszkaniowo-usługowych - zgodnie z aktualnymi potrzebami i możliwościami gminy;
- Rozwój funkcji usługowych w centrum administracyjnym gminy i dążenie do kształtowania lokalnych przestrzeni usługowych i zwiększenia udziału usług w centrach wsi;
- Zwiększenie powierzchni terenów zabudowy turystyczno-rekreacyjnej, w tym rekreacji indywidualnej i agroturystyki (łącznie z obiektami i urządzeniami służącymi obsłudze ruchu turystycznego);
- Ochrona materialnych elementów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu gminy;
- Powiększanie zasobów bazy noclegowej, np. przekształcanie obiektów mieszkaniowych w mieszkaniowo-pensjonatowe oraz rozwój gospodarstw agroturystycznych na bazie istniejących siedlisk zagrodowych, pod warunkiem pełnego uzbrojenia działek w urządzenia infrastruktury technicznej i komunikacji;
- Dążenie do tworzenia i utrzymania rezerw terenowych dla różnego rodzaju usług;
- Realizacja infrastruktury technicznej, społecznej, systemów zieleni urządzonej i komunikacji, w tym ścieżek rowerowych, ciągów pieszo-rowerowych i miejsc parkingowych w kluczowych lokalizacjach;
- Przeciwdziałanie degradacji środowiska osadniczego poprzez unikanie przypadkowych lokalizacji oraz ograniczanie wpływu urządzeń technicznych i produkcyjnych degradujących warunki mieszkaniowe;

- Prowadzenie gospodarki wodno-ściekowej przy zachowaniu zasad ochrony środowiska - dążenie do zaspokojenia potrzeb ludności poprzez wodociągi zbiorowe; rozbudowa kanalizacji sanitarnej, a w zabudowie rozproszonej stosowanie przydomowych oczyszczalni ścieków.

2. Tereny o funkcjach gospodarczych (produkcyjnych i usługowych, składowych, logistycznych itp.) związanych z węzłem autostradowym w Kopytkowie:

• Charakterystyka:

- Tereny zarezerwowane pod działki inwestycyjne

• Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Tworzenie układu kompozycyjno-komunikacyjnego zapewniającego dobrą dostępność terenów i ich obsługę;
- Uzbrojenie działek w infrastrukturę komunikacyjną oraz techniczną, w tym infrastrukturę sanitarną jako warunek realizacji zabudowy i nakaz odprowadzania ścieków poprzez infrastrukturę kanalizacji sanitarnej;
- Ograniczenie negatywnego wpływu terenów aktywności gospodarczej na sąsiadującą zabudowę mieszkaniową, środowisko naturalne i krajobraz, w tym możliwość funkcjonowania obiektów pod określonymi w studium warunkami (np. organizacja sprawnego systemu utylizacji ścieków i usuwania odpadów, stosowanie urządzeń podczyszczających, szczelne zabezpieczenia podłoża infrastruktury magazynowo-składowej, pasy zieleni ochronnej).
- Wszelkie działania inwestycyjne w strefie związane z utrzymaniem, modernizacją, przebudową, rozbudową oraz zmianą sposobu użytkowania istniejącej zabudowy i urządzeń z nią związanych muszą spełniać wymagania ochrony środowiska i krajobrazu;

3. Turystyka (głównie krajoznawcza wykorzystująca potencjał zasobów dziedzictwa kulturowego, walory krajobrazowe) i agroturystyka:

• Charakterystyka:

- Obszary zieleni kluczowe dla systemu przyrodniczego, położone przede wszystkim w zachodniej i północno-wschodniej części gminy, pełniące role: ekosystemową, biologiczną, krajobrazową, rekreacyjno-społeczną i turystyczną oraz infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i wypoczynkowa.

• Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Przeciwdziałanie degradacji środowiska leśnego w celu zapewnienia harmonijnego rozwoju życia mieszkańców gminy oraz prowadzenie inwestycji z uwzględnieniem ochrony lasów przed dewastacją i ekspansją osadnictwa;
- Szczególna ochrona terenów leśnych o charakterze wodochronnym i glebochronnym;
- Bezwzględna ochrona istniejących na obszarach leśnych koncentracji przyrodniczych o randze stanowisk dokumentacyjnych przyrody nieożywionej oraz użytków ekologicznych.
- Przekształcanie terenów zieleni leśnej zagrożonych ekspansją osadnictwa w parki leśne;
- Prowadzenie gospodarki leśnej zgodnie z obowiązującymi przepisami o lasach;

- Powiększanie obszarów leśnych poprzez dolesianie i zalesianie gruntów rolniczo nieprzydatnych;
- Porządkowanie istniejących i tworzenie nowych zespołów zieleni urządzonej;
- Wykorzystanie obszarów leśnych oraz ich najbliższego sąsiedztwa dla realizacji programów z zakresu rekreacji (turystyki i sportu) oraz ochrony zdrowia poprzez wprowadzanie elementów zabudowy związanych z rekreacją (np. szlaki turystyczne, schroniska młodzieżowe, miejsca biwakowe i zadaszenia, pola namiotowe);
- Wykorzystanie terenów nieużytkowanych, obszarów zieleni nieurządzonej występujących w centrach miejscowości do tworzenia atrakcyjnych terenów rekreacyjnych i zieleni urządzonej, integrujących społeczności lokalne i podnoszących jakość przestrzeni publicznych.

4. Obszary ustanowionych form ochrony przyrody:

- Charakterystyka:

- Dwa tereny objęte szczególną formą ochrony przyrody: Obszar Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich i Obszar Natura 2000 specjalnej ochrony ptaków „Bory Tucholskie” PLB 220009 obejmujący kompleks leśny Borów Tucholskich z nieleśnymi enklawami.

- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Podstawowe przedmioty ochrony na tych obszarach stanowią walory przyrodnicze (ekosystemy) i krajobrazowe, a także historyczne i kulturowe;
- Zabrania się podejmowania działań pozostających w sprzeczności z celami ochrony obszarów, negatywnie oddziałujących na kondycję tych gatunków, a także pogarszających integralność tych obszarów lub powiązań z obszarami kluczowymi dla żyjących na nim ekosystemów.

5. Tereny rolnicze wraz z rozwiniętymi funkcjami komplementarnymi i osadnictwem związanym z rolnictwem:

- Charakterystyka:

- Grunty orne, łąki, pastwiska, sady, zabudowa zagrodowa oraz związane z nimi obiekty usługowe i gospodarcze.

- Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej:

- Utrzymanie istniejącej struktury osadniczej z dopuszczeniem uzupełnień i przekształceń w kierunku zagęszczania obszarów zabudowy, wymiany substancji budowlanej oraz odtwarzania siedlisk osadniczych - z wyjątkiem sytuacji szczególnych.
- Rozwój systemów osadnictwa w dostosowaniu do lokalnych uwarunkowań przy pełnej ochronie wartościowych kompleksów rolnych, przyrodniczych, lokalnego krajobrazu oraz tradycji kulturowej.
- Przeciwdziałanie degradacji środowiska rolnego poprzez ograniczanie stosowania środków chemicznych, preferowanie nawozów naturalnych oraz biologicznych metod walki ze szkodnikami upraw rolnych, ochrona gruntów rolnych o wysokich klasach bonitacyjnych oraz realizacja planu ochrony gruntów rolnych przed erozją gleb i zalesień gruntów najsłabszych,

nieużytków i gruntów rolniczo nieprzydatnych, zakaz lokalizacji obiektów oraz urządzeń degradujących w szerszym zasięgu środowisko w zakresie zdolności produkcyjno-rolniczej.

- Realizacja zbiorowych oraz indywidualnych systemów zaopatrzenia w wodę, odprowadzania i oczyszczania ścieków, likwidacja dzikich wysypisk śmieci, system gromadzenia, segregacji i usuwania odpadów zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- Przeciwdziałanie rozdrobnieniu areálu rolnego na rzecz sprzyjania tendencjom powiększania gospodarstw;
- Ograniczanie uciążliwości obiektów o charakterze produkcyjno-przetwórczym do terenu posesji;
- Lokalizowanie ośrodków produkcyjnych i infrastruktury technicznej (w tym odnawialnych źródeł energii) na terenach ściśle określonych w studium, poza obszarami ochrony Natura 2000 oraz kompleksami gleb klas I-III), z zachowaniem bezpiecznej strefy ochronnej od zabudowy mieszkaniowej oraz związanej z wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży.

Obszary strategicznej interwencji

Obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa wraz z zakresem planowanych działań

Przejawem polityki rozwoju ukierunkowanej terytorialnie są obszary strategicznej interwencji. Zgodnie z definicją ustawową *obszar strategicznej interwencji (OSI) to określony w strategii rozwoju obszar zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych, luboszczególnychwarunkach społecznych, gospodarczych czy przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne albo w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, czy też rozwiązania regulacyjne*. Na poziomie krajowym wyznaczono dwa główne typy terytoriów stanowiących OSI: *obszary zagrożone trwałą marginalizacją oraz miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze*. Obszary te wspierane będą z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów. **Gmina Smętowo Graniczne nie wpisuje się w żaden ze wskazanych na poziomie krajowym obszar interwencji.**

Podstawowe dokumenty prowadzenia polityki rozwoju województwa pomorskiego to *Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030* i *Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Pomorskiego 2030*. *Strategia* wyznacza cele rozwoju społeczno-gospodarczego regionu w ścisłym powiązaniu z *PZPWP 2030*, który określa jego politykę przestrzenną oraz stanowi podstawę uwzględnienia wymiaru terytorialnego w realizacji polityki rozwoju województwa. *Strategia* wskazuje trzy cele strategiczne, mające charakter ogólny i określające pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym, które zostały zoperacjonalizowane przez 12 celów operacyjnych. Samorząd województwa pomorskiego wskazał w swojej strategii, poza OSI określonymi na szczeblu krajowym, katalog OSI regionalnych:

- 1) regionalny system obszarów chronionych i powiązań ekologicznych, na który składają się prawne formy ochrony przyrody oraz korytarze ekologiczne o znaczeniu ponadregionalnym, regionalnym i subregionalnym, pozwalające zapewnić odpowiednie warunki dla zachowania i odtwarzania bioróżnorodności;
- 2) zhierarchizowana policentryczna sieć ośrodków osadniczych (miejskich), w tym ich obszarów funkcjonalnych (miejskich wraz z obszarami wiejskimi w strefach bezpośredniego oddziaływania miast), którą tworzą:
 - a) ośrodek ponadregionalny Trójmiasto (Gdańsk, Gdynia i Sopot), który wraz z gminami otaczającymi tworzy miejski obszar funkcjonalny ośrodka wojewódzkiego (MOF OW); w jego skład wchodzi także ważne ośrodki miejskie: Tczew i Wejherowo istotne dla obsługi mieszkańców otaczających obszarów, wykraczających poza zasięg powiatów, jednocześnie rozwijające funkcje komplementarne w stosunku do oferty Trójmiasta (w tym funkcje metropolitalne); MOF OW jest zasadniczym elementem strukturalnym Obszaru Metropolitalnego Gdańsk - Gdynia - Sopot;
 - b) ośrodek regionalny Słupsk, jako główny biegun rozwoju północno-zachodniej części województwa, wykazujący oddziaływanie na sąsiadujące powiaty (zwłaszcza słupski i bytowski oraz sławieński w sąsiednim województwie zachodniopomorskim), tworzący z Ustką układ bipolarny – MOF Słupsk-Ustka;

- c) potencjalny ośrodek regionalny Chojnice, zwiększający szanse do sukcesywnego wzrostu swego znaczenia, m.in. poprzez rozwój efektywnej współpracy w układzie z sąsiadującym Człuchowem, o nieco mniejszej dynamice rozwoju, który oddziałuje przede wszystkim na powiaty chojnicki i człuchowski, a także na powiaty północno-zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, północnej części województwa wielkopolskiego oraz wschodniej części w województwie zachodniopomorskim; układ ten tworzy MOF Chojnice-Człuchów;
 - d) pozostałe ośrodki subregionalne wzmacniające strukturę policentryczną:
 - Bytów wraz z MOF Bytowa,
 - Kościerzyna wraz z MOF Kościerzyny,
 - Kwidzyn wraz z MOF Kwidzyna,
 - Lębork wraz z MOF Lęborka,
 - Malbork tworzący wraz ze Sztumem MOF Malbork-Sztum,
 - Starogard Gdański wraz z MOF Starogardu Gdańskiego;
 - e) pozostałe ośrodki o znaczeniu ponadgminnym i lokalnym, w tym ośrodki gminne na obszarach wiejskich równoważące rozwój;
- 3) ponadregionalne pasma rozwojowe, których potencjał związany jest w szczególności z przebiegiem infrastruktury sieci TEN-T i TEN-E, w których rozwój zachodzić będzie węzłowo, w tym:
- a) nadwiślańsko-zatokowe pasmo rozwojowe, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego nadwiślańsko-zatokowego i obejmujące: autostradę A1 (Gdańsk - Toruń), drogę nr 91 (Gdańsk - Toruń), linie kolejowe nr 9 (Gdynia Główna - Tczew), nr 131 (Tczew - Bydgoszcz Główna), nr 207 (Malbork – Kwidzyn - Grudziądz), rzekę Wisłę oraz systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej oraz gazu i produktów naftowych, będące obszarem rozwoju pomorskiego hubu paliwowo-energetycznego oraz transportowo-logistycznego; w perspektywie roku 2030 (w rejonie Choczewo - Żarnowiec) może uzyskać nowe uwarunkowania rozwojowe w wyniku decyzji o lokalizacji i budowie elektrowni jądrowej i związanymi z nią licznymi przekształceniami przestrzennymi;
 - b) północne pasmo rozwojowe, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego północnego i obejmujące: drogi nr 6 (Gdańsk - Szczecin), nr 7 (Gdańsk - Warszawa), linie kolejowe nr 9 (Gdynia Główna - Warszawa Wschodnia) i nr 202 (Gdańsk Główny - Stargard) oraz drogę wodną Szarpawy i systemy krajowej sieci przesyłowej elektroenergetycznej oraz gazociąg wysokiego ciśnienia prowadzący z terminalu regazyfikacyjnego w Świnoujściu, będące obszarem rozwoju aktywności gospodarczej związanej z logistyką, przetwórstwem rolno-spożywczym oraz produkcją i serwisem urządzeń OZE, zwłaszcza morskiej energetyki wiatrowej w portach morskich (np. Ustka, Łeba, Władysławowo);
 - c) południowe pasmo rozwojowe, związane z przebiegiem infrastruktury korytarza infrastrukturalnego południowego i obejmujące: drogę nr 22 (Elbląg – Malbork – Tczew - Starogard Gdański – Chojnice – Człuchów - Wałcz) i linii kolejowej nr 204 (Elbląg - Malbork), nr 203 (Tczew - Chojnice) oraz nr 210 (Chojnice – Człuchów - Szczecinek), będące obszarem rozwoju aktywności gospodarczej związanej obecnie z przetwórstwem rolno-spożywczym oraz przemysłem drzewno-meblarskim;
 - d) kaszubskie pasmo rozwojowe związane z przebiegiem infrastruktury regionalnego korytarza transportowego, obejmującego elementy układu drogowo-kolejowego Łeba – Lębork - Kościerzyna-Chojnice;

- e) środkowo-pojezierne pasmo rozwojowe związane z przebiegiem infrastruktury regionalnego korytarza transportowego obejmującego elementy układu drogowo-kolejowego w relacjach Gdynia – Żukowo – Kościerzyna – Bytów – Miastko - Biały Bór - Szczecinek;
- 4) strefy wielofunkcyjne – przede wszystkim obejmujące obszary wiejskie i małe miasta, które z uwagi na specyfikę położenia geograficznego oraz relacje funkcjonalno-przestrzenne są obszarami funkcjonalnymi o zróżnicowanych uwarunkowaniach rozwojowych, odmiennych potencjałach i specyficznych barierach; należą do nich obszary:
- a) szczególnego zjawiska w skali makroregionalnej: Strefa Przybrzeżna, Żuławy,
 - b) o szczególnych walorach przyrodniczo-kulturowych i krajobrazowych: Światowy Rezerwat Biosfery Bory Tucholskie, Kaszubski Park Krajobrazowy wraz z otuliną Kółko Raduńskie,
 - c) o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług: Środkowe Pomorze, Wschodnie Powiśle.

Ze względu na przebiegającą przez teren gminy autostradę A1 (Gdańsk-Toruń) i linię kolejową 131 (Tczew-Bydgoszcz Główna) gmina Smętowo Graniczne wpisuje się w nadwiślańsko-zatokowe pasmo rozwojowe, którego potencjał związany jest z przebiegiem infrastruktury TEN-T I TEN-E. Dla tego pasma rozwojowego przewidziano interwencję kluczową:

- rozwój infrastruktury transportu zbiorowego (liniowej i węzłowej),
- wzmacnianie zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do zmiennych warunków rynkowych i technologicznych,
- kompleksowa oferta wsparcia dla inwestorów (nowych i obecnych w regionie),
- rozwój kształcenia ustawicznego dostosowanego do potrzeb regionalnej gospodarki (w szczególności ISP oraz branż kluczowych dla gospodarki regionu),
- poprawa jakości, kompleksowości i dostępności oferty czasu wolnego, w tym turystycznej, sportowej i kulturalnej dla mieszkańców i turystów.

Strategia Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030 wskazuje trzy cele strategiczne, mające charakter ogólny i określające pożądane stany docelowe w ujęciu problemowym, które zostały zoperacjonalizowane przez 12 celów operacyjnych.

1. TRWAŁE BEZPIECZEŃSTWO	2. OTWARTA WSPÓLNOTA REGIONALNA	3. ODPORNA GOSPODARKA
1.1 Bezpieczeństwo środowiskowe	2.1. Fundamenty edukacji	3.1. Pozycja konkurencyjna
1.2. Bezpieczeństwo energetyczne	2.2. Wrażliwość społeczna	3.2. Rynek pracy
1.3. Bezpieczeństwo zdrowotne	2.3. Kapitał społeczny	3.3. Oferta turystyczna i czasu wolnego
1.4. Bezpieczeństwo cyfrowe	2.4. Mobilność	3.4. Integracja z globalnym systemem transportowym

Dla każdego z celów strategicznych określono pożądane kierunki zmian, które w ujęciu praktycznym powinny się przełożyć na konkretne działania.

Cel strategiczny 1. TRWAŁE BEZPIECZEŃSTWO

Pożądany kierunek zmian:

- Poprawa stanu środowiska oraz środowiskowych warunków życia;

- Wzrost odporności regionu na skutki zmian klimatu;
- Zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych oraz zanieczyszczeń powietrza w szczególności z tzw. niskiej emisji;
- Wzrost potencjału produkcji energii, ze szczególnym uwzględnieniem czystych i odnawialnych źródeł energii;
- Wzrost współodpowiedzialności za zdrowie i środowisko;
- Zmniejszenie deficytu kadr medycznych i okołomedycznych;
- Poprawa stanu zdrowia mieszkańców;
- Poprawa jakości i dostępności do świadczeń, w tym z wykorzystaniem narzędzi e-zdrowia;
- Ograniczenie wykluczenia cyfrowego i poprawa cyberbezpieczeństwa;
- Poprawa jakości i dostępności do usług o wysokim poziomie dojrzałości świadczonych zdalnie.

Cel strategiczny 2. OTWARTA WSPÓLNOTA REGIONALNA

Pożądaný kierunek zmian:

- Większy udział dzieci w edukacji przedszkolnej;
- Zapewnienie wysokiej jakości edukacji we wszystkich typach szkół, szczególnie w zakresie nabywania kompetencji kluczowych oraz wsparcia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi;
- Dostosowywanie kształcenia w szkołach zawodowych do potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie zainteresowania podejmowaniem nauki w takich placówkach;
- Poprawa dostępności do wysokiej jakości usług świadczonych w społeczności lokalnej;
- Wzrost aktywności zawodowej i społecznej, zwłaszcza osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- Wzrost poziomu integracji i otwartości w stosunku do imigrantów;
- Wzmocnienie instytucjonalne NGO i PES;
- Wzrost efektywności i utworzenie trwałego mechanizmu współpracy międzysektorowej, w szczególności NGO, PES, JST i przedsiębiorców, z uwzględnieniem stałego podnoszenia kompetencji dotyczących współpracy oraz inwestowania w infrastrukturę społeczną;
- Wzmocnienie regionalnej wspólnoty kulturowej i obywatelskiej oraz różnorodności kulturowej;
- Zapewnienie przyjaznej przestrzeni publicznej służącej rozwojowi kapitału społecznego;
- Wykorzystanie nowych technologii i innowacji w rozwoju społecznym regionu;
- Poprawa dostępności transportowej, w szczególności ograniczenie wykluczenia transportowego oraz ograniczenie negatywnego oddziaływania transportu na środowisko;
- Wzrost bezpieczeństwa komunikacyjnego.

Cel strategiczny 3. ODPORNA GOSPODARKA

Pożądaný kierunek zmian:

- Wzrost zdolności adaptacyjnych przedsiębiorstw do zmian, wzrost produktywności, efektywne wykorzystanie zasobów oraz lepsze wykorzystanie potencjałów związanych z nowymi trendami;
- Wzrost aktywności B+R i innowacyjnej w regionie;
- Wzmocnienie współpracy międzysektorowej, szczególnie sektora naukowo-badawczego, publicznego i biznesu;
- Rozwój kompleksowej oferty usług dla biznesu oraz oferty dla nowych i obecnych w regionie inwestorów;

- Wzrost aktywności eksportowej oraz współpracy międzynarodowej pomorskich przedsiębiorstw;
- Wzrost międzynarodowej rozpoznawalności regionu, w tym produktów i przedsiębiorstw;
- Rozwój oferty kształcenia ustawicznego i rozwój kompetencji kadr gospodarki regionu;
- Zapewnienie zasobów pracy w branżach deficytowych oraz zatrzymanie i pozyskiwanie talentów;
- Większy udział dzieci w zorganizowanych formach opieki do 3. roku życia;
- Rozszerzenie oferty czasu wolnego oraz rozwój kompleksowej całorocznej oferty turystycznej, sportowej i kulturalnej;
- Pełne włączenie regionu w europejskie sieci transportowe, skutkujące wzrostem wolumenu obrotów ładunkowych oraz odprawionych pasażerów.

Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 z wytycznymi i założeniami zawartymi w dokumentach wyższego rzędu

Zgodnie z art. 10f. 2. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378) o samorządzie gminnym „Projekt strategii rozwoju gminy opracowuje wójt oraz przedkłada go zarządowi województwa w celu wydania opinii dotyczącej sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie określonych w strategii rozwoju województwa”. Niniejszy dokument został przygotowany w zgodzie z ustaleniami zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych na poziomie krajowym i regionalnym z uwzględnieniem dokumentów lokalnych. Kluczowe dokumenty wykorzystane przy opracowywaniu strategii to:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) – przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. aktualizacja średniookresowej strategii rozwoju kraju;
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 - podstawowy dokument strategiczny polityki regionalnej państwa;
- Strategia rozwoju województwa pomorskiego 2030 – Pomorskie 2030;
- Plan zagospodarowania przestrzennego województwa pomorskiego 2030;
- Strategia rozwoju powiatu starogardzkiego na lata 2021-2027;
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Smętowo Graniczne.

Tabela 7. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 z celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030

	STRATEGIA ROZWOJU GMINY SMĘTOWO GRANICZNE NA LATA 2021-2030
--	---

STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO 2030		Cel strategiczny 1. LUDZIE. Zaspokajanie potrzeb społecznych oraz budowanie wspólnoty							Cel strategiczny 2. PRZESTRZEŃ. Transformacja przestrzenna i ekologiczna	Cel strategiczny 3. GOSPODARKA. Konkurencyjna gospodarka wykorzystująca			
CELE STRATEGICZNE	Cele operacyjne	Cele operacyjne							Cele operacyjne	Cele operacyjne			
		Wykorzystanie dziedzictwa i promocja gminy	Profesjonalizacja usług społecznych	Edukacja na wysokim poziomie	Prowadzenie aktywnej polityki kulturalnej	Aktywizacja społeczna mieszkańców	Infrastruktura i oferta czasu wolnego	Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego gminy	Dbałość o stan środowiska naturalnego	Gmina Smętowo Graniczne jako miejsce pracy	Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja	Rozwój przedsiębiorczości lokalnej
Cel strategiczny 1. Trwałe bezpieczeństwo	Bezpieczeństwo środowiskowe												
	Bezpieczeństwo energetyczne												
	Bezpieczeństwo zdrowotne												
	Bezpieczeństwo cyfrowe												
Cel strategiczny 2. Otwarta społeczność regionalna	Fundamenty edukacji												
	Wrażliwość społeczna												
	Kapitał społeczny												

Cel strategiczny 3. Odporna gospodarka	Mobilność												
	Pozycja konkurencyjna												
	Rynek pracy												
	Oferta turystyczna i czasu wolnego												
	Integracja z globalnym systemem transportowym												

Źródło: opracowanie własne

Sformułowane i przyjęte w Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne cele strategiczne, cele operacyjne i kierunki działań są również zbieżne z celami zawartymi w innych dokumentach wyższego rzędu:

- ze *Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju* w zakresie celu Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony.
- z *Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030* w zakresie celów:
 - Cel 1. Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym; 1.5 Rozwój infrastruktury wspierającej dostarczanie usług publicznych i podnoszącej atrakcyjność inwestycyjną obszarów,
 - Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych; 2.1 Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego; 2.2 Wspieranie przedsiębiorczości na szczeblu regionalnym i lokalnym.

System realizacji Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030

System wdrażania

Institutionalna struktura systemu realizacji strategii

Institutionalną strukturę systemu realizacji Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne na lata 2022-2030 tworzą:

- Wójt Gminy Smętowo Graniczne,
- Rada Gminy Smętowo Graniczne,
- Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej Urzędu Gminy w Smętowie Granicznym, pełniący rolę centrum koordynacyjnego,
- inne stanowiska/komórki/referaty Urzędu Gminy w Smętowie Granicznym oraz gminne jednostki organizacyjne,
- wykonawcy i partnerzy realizacyjni określani w strategii.

Za wdrażanie strategii, podobnie jak i innych dokumentów o charakterze strategicznym i długofalowym, odpowiada Wójt Gminy Smętowo Graniczne. Jego odpowiedzialność należy rozumieć poprzez strategiczną rolę organu wykonawczego samorządu gminnego w stymulowaniu i koordynacji działań podejmowanych przez różnorodne podmioty i środowiska, jak również w mobilizowaniu oraz integrowaniu zasobów pozostających w ich dyspozycji – na rzecz realizacji celów i kierunków działań określonych w strategii. Ważna rola przypada również Radzie Gminy Smętowo Graniczne, reprezentującej różnorodne środowiska lokalne. Będzie ona wsparciem merytorycznym dla centrum koordynacyjnego, a do jej zadań należy w szczególności proponowanie nowych kierunków działań i rozwiązań realizacyjnych, bazujących na opiniach przedstawicieli społeczności lokalnych z poszczególnych części gminy, podejmowanie uchwał w zakresie aktualizacji dokumentu, przede wszystkim na podstawie wniosków z monitoringu i ewaluacji. Kluczowym elementem powyższej struktury jest Referat Inwestycji i Gospodarki Komunalnej Urzędu Gminy w Smętowie Granicznym, pełniący rolę centrum koordynacyjnego. Jest to podmiot, który z jednej strony prowadzi sprawozdawczość na potrzeby monitoringu i ewaluacji, przygotowując podsumowania i raporty dla Wójta Gminy Smętowo Graniczne, a z drugiej stanowi „węzeł koordynacyjno-informacyjny” dla wykonawców i partnerów realizacyjnych. Niezbędna jest współpraca innych stanowisk/komórek/referatów Urzędu Gminy w Smętowie Granicznym oraz gminnych jednostek organizacyjnych ze wskazanym centrum koordynacyjnym. Strategia uwzględnia ponadto zadania wykraczające poza bezpośrednie kompetencje gminy, stąd potrzeba włączenia w system realizacji i współpracy partnerów, jak: administracja rządowa, inne jednostki samorządu terytorialnego, przedstawiciele biznesu, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, mieszkańców, partnerów zagranicznych. Tym samym efektywność realizacji celów wyodrębnionych w strategii w dużej mierze będzie zależeć od koordynowania i monitorowania tego procesu. Dlatego też do zadań Referatu Inwestycji i Gospodarki Komunalnej Urzędu Gminy w Smętowie Granicznym, jako centrum koordynacyjnego, należy będzie w szczególności:

- realizacja przypisanych mu zadań i projektów,
- koordynacja współpracy oraz ciągłe pozyskiwanie nowych partnerów do realizacji zadań zapisanych w strategii,
- kreowanie i przyjmowanie propozycji nowych zadań od partnerów realizacyjnych i odbiorców działań strategii,

- monitorowanie i ewaluacja procesu realizacji zadań określonych w strategii, przygotowywanie sprawozdań, koordynacja procesu jej aktualizacji,
- poszukiwanie wraz z innymi podmiotami zaangażowanymi pozabudżetowych źródeł finansowania realizacji zadań i projektów,
- zapewnienie działań w zakresie informacji i promocji strategii.

Mechanizmy i instrumenty realizacji strategii

Projekty i zadania w ramach Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 ze względu na ich różnorodny charakter będą realizowane w różnych okresach czasowych: od akcji jednorazowych, krótkotrwałych, poprzez działania realizowane w ciągu kilku tygodni, miesięcy, aż do zadań ciągłych.

Strategia Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 będzie wdrażana przy wykorzystaniu zróżnicowanych instrumentów, m.in.:

- finansowych – coroczne uchwały budżetowe Rady Gminy Smętowo Graniczne, wieloletnia prognoza finansowa oraz inne dokumenty finansowe, określające krótko- i długofalowe kierunki koncentracji środków finansowych, a także projekty realizowane przy wykorzystaniu funduszy zewnętrznych, głównie europejskich, otwarte konkursy ofert i inne formy współpracy finansowej z organizacjami pozarządowymi,
- prawnych – uchwały Rady Gminy Smętowo Graniczne, zarządzenia Wójta Gminy Smętowo Graniczne, regulacje w postaci aktów prawa miejscowego, decyzje administracyjne itp.,
- wdrożeniowych – gminne strategie sektorowe/branżowe itp., uszczegóławiające strategie postępowania w ramach konkretnych obszarów rozwojowych, określone w szczególności w rozdziale dotyczącym wytycznych do sporządzania dokumentów wykonawczych,
- planowania przestrzennego - miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, procedury zapewniające udział mieszkańców w planowaniu przestrzennym itp.,
- organizacyjno-zarządczych i koordynacyjnych – aktualizacje regulaminów, statutów i procedur, tworzenie zespołów zadaniowych i projektowych, powoływanie dedykowanych ciał o charakterze opiniotawczo-doradczym, zawiązywanie partnerstw itp.,
- kadrowych – praca i zaangażowanie władz samorządowych, kadry kierowniczej i pracowników wydziałów oraz jednostek gminnych, koordynatorów programów i projektów, w tym realizowanych z funduszy europejskich, liderów lokalnych, a także system doskonalenia kadr, wymiany doświadczeń i poznawania dobrych praktyk itp.,
- kontrolnych - aktualizacja ewidencji i rejestrów, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego, kontrola jakości itp.
- społecznych – działania edukacyjne, informacyjne i promocyjne, konsultacje wewnętrzne, konsultacje społeczne, strona internetowa gminy i jednostek gminnych, profile w mediach społecznościowych, media lokalne i ponadlokalne, system informacji przestrzennej gminy itp.

Poziom społeczny

Poziom społeczny dotyczy upowszechniania zapisów Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne na do roku 2030 wśród społeczności lokalnej oraz pozyskiwania partnerów (lokalnych i zewnętrznych) dla

realizacji zaplanowanych działań. Głównym adresatem zapisów dokumentu są mieszkańcy gminy, a w szczególności:

- radni, pracownicy Urzędu Gminy w Smętowie Granicznym gminnych jednostek organizacyjnych,
- posłowie i senatorowie reprezentujący w parlamencie region oraz radni sejmiku wojewódzkiego, związani z regionem,
- przedsiębiorcy, przedstawiciele sektora gospodarczego, instytucje otoczenia biznesu, instytucje szkoleniowe z regionu,
- wyższe uczelnie z terenu regionu,
- sektor finansowy – banki, instytucje pożyczkowe i kredytowe,
- podmioty turystyczne,
- Powiatowy Urząd Pracy w Starogardzie Gdańskim i inne instytucje rynku pracy,
- organizacje pozarządowe z terenu gminy, placówki edukacyjne.

Ważnym adresatem Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 jest również otoczenie jednostki, szczególnie:

- sąsiednie gminy,
- powiat starogardzki,
- zarząd województwa pomorskiego,
- wojewoda pomorski,
- administracja rządowa,
- organizacje samorządu gospodarczego o ponadlokalnym zasięgu,
- organizacje pozarządowe o ponadlokalnym zasięgu,
- potencjalni inwestorzy zainteresowani inwestycjami w gminie,
- zagraniczni partnerzy samorządowi gminy Smętowo Graniczne.

Upowszechnienie zapisów strategii ma na celu:

- poinformowanie o zakończeniu prac nad opracowaniem strategii,
- objaśnienie dalszych etapów procesu zintegrowanego planowania rozwoju w gminie – realizacja zapisów strategii, zaproszenie do współpracy, tworzenie partnerstw,
- prezentację lokalnego potencjału społecznego, gospodarczego, środowiskowego, przestrzennego gminy, priorytetów i kierunków rozwoju w najbliższych latach (obszary strategiczne i cele strategiczne i operacyjne, kierunki interwencji),
- objaśnienie roli funduszy strukturalnych Unii Europejskiej w finansowaniu rozwoju lokalnego i sposobu ich pozyskiwania poprzez przygotowanie projektów wynikających ze strategii,
- zachęcenie do współrealizacji Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 z jednostkami samorządowymi a także do jej stałego monitorowania i aktualizacji, zgodnie ze zmieniającymi się potrzebami i nowymi wyzwaniami.

W celu upowszechnienia treści strategii rekomenduje się przeprowadzić proponowane działania:

- opracowanie krótkiego materiału (broшуry informacyjnej) przybliżającego treść Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne na lata do roku 2030,
- umieszczenie go do pobrania w wersji elektronicznej na stronie internetowej gminy i w Biuletynie Informacji Publicznej (BIP),
- przekazanie pełnej i/lub skróconej wersji strategii wskazanym interesariuszom lokalnym i ponadlokalnym,
- udzielanie przez władze samorządowe gminy wywiadów dla prasy lokalnej i regionalnej na temat zakończenia prac nad Strategią Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 oraz rozpoczęcia procesu jej wdrażania i poszukiwania partnerów.

Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Tabela 8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Obszar tematyczny	Rodzaj dokumentu	Dokument gminny	Uchwała	Wytyczne wynikające z działań planu operacyjnego
PLANOWANIE I ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Smętowo Graniczne	Ostatnia aktualizacja - Uchwała Nr X/57/2015 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 22 lipca 2015 r. w sprawie: uchwalenia zmiany Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Smętowo Graniczne	Uchwałą nr XVI/99/2000 przyjęto Studium, które następnie aktualizowano w 2010 i w 2015 roku. Aktualizacja z 2015 roku uwzględniła wszystkie uchwalone przed jej przyjęciem miejscowe plany. Wytyczne - aktualizacja Studium uwzględniająca zmienione uwarunkowania społeczne, ekonomiczne i inne, które posłużyły do opracowania dokumentu, wprowadzająca do Studium zmian wynikających z planów miejscowych uchwalonych po 2015 roku, uwzględniająca założenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ustaleń i rekomendacji dla polityki przestrzennej w gminie.
	Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego	Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Kopytkowo, gmina Smętowo Graniczne Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Stara Jania oraz Leśna Jania, gmina Smętowo Graniczne Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Smętowo Graniczne, gmina Smętowo Graniczne Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Kopytkowo, gmina Smętowo Graniczne Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla lokalizacji	Uchwała Nr XI/87/2012 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 3 lutego 2012 Uchwała Nr XIV/109/2012 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 27 czerwca 2012 r. Uchwała Nr VIII/45/2015 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 22 kwietnia 2012 r. Uchwała Nr IX/52/2015 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 24 czerwca 2015 r. Uchwała Nr XVII/111/2016 Rady Gminy Smętowo	Aktualizacja obowiązujących planów jako konsekwencja aktualizacji studium i/lub na nowo zidentyfikowanych terenach służących działaniom prowadzącym do zwiększenia i wykorzystania potencjału gospodarczego i rekreacyjnego, atrakcyjności osadniczej gminy oraz rozbudowy jej infrastruktury społecznej i komunalnej. Aktualizacja uwzględniająca założenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy oraz ustaleń i rekomendacji dla polityki przestrzennej w gminie. Objęcie gminy miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego – w szczególności terenów urbanizujących się, ważnych z perspektywy ochrony interesu lokalnej społeczności, wykorzystania potencjałów gminy oraz ochrony przyrody i krajobrazu.

		inwestycji celu publicznego, jaką jest dwutorowa napowietrzna linia elektroenergetyczna 400 kV Grudziądz - Pelplin - Gdańsk Przyjaźń Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Smętowo Graniczne, gmina Smętowo Graniczne Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Kopytkowo, gmina Smętowo Graniczne Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Smętowo Graniczne, gmina Smętowo Graniczne Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla fragmentu wsi Smętowo Graniczne, gmina Smętowo Graniczne	Graniczne z dnia 13 kwietnia 2016 r. Uchwała Nr XXV/175/2017 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 20 marca 2017 r. Uchwała Nr XXXVIII/260/2018 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 14 sierpnia 2018 r. Uchwała Nr XXVI/181/2021 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 3 marca 2021 roku Uchwała Nr XXVI/181/2021 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 3 marca 2021 roku	
ENERGETYKA	Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe	brak	brak	Art. 19 ustawy Prawo energetyczne nakłada na organ wykonawczy gminy obowiązek sporządzenia projektu założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwo gazowe co najmniej na 15 lat i jego aktualizacji co najmniej raz na 3 lata.
GOSPODARKA KOMUNALNA	Wieloletnie plany gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy	Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy Smętowo Graniczne na lata 2021 – 2025	Uchwała nr XXIV/161/2020 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 22 grudnia 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami Strategii.
	Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych	Wieloletniego plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych na lata 2021 – 2023	Uchwała nr XXVI/182/2021 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 24 marca 2021 roku	Plan aktualny, zgodny z zapisami Strategii.

Ochrona i opieka nad zabytkami oraz zarządzanie dziedzictwem	Gminny program opieki nad zabytkami	Program Opieki nad Zabytkami gminy Smętowo Graniczne na lata 2016-2019	UCHWAŁA NR XV/93/2016 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 17 lutego 2016 r.	Aktualizacja Programu, uwzględniająca stopień realizacji zamierzeń i wytyczająca kierunki pod kątem celów zawartych w Strategii, w szczególności w ramach celu operacyjnego 1.1. <i>Wykorzystanie dziedzictwa i promocja gminy.</i>
OCHRONA ŚRODOWISKA I ADAPTACJA DO ZMIAN KLIMATU	Gminny program ochrony środowiska	Aktualizacja programu ochrony środowiska dla Gminy Smętowo Graniczne na lata 2016-2019 z perspektywą na lata 2020-2023	Uchwała Nr XXIV/163/2017 z dnia 14.02.2017 r.	Opracowanie raportu z realizacji programu, jego aktualizacja lub opracowanie nowego dokumentu z uwzględnieniem treści zawartych w strategii, w szczególności w ramach celu operacyjnego 2.2. <i>Dbłość o stan środowiska naturalnego.</i>
	Plan gospodarki niskoemisyjnej	brak	brak	Opracowanie dokumentu z uwzględnieniem treści zawartych w strategii, w szczególności w ramach celu operacyjnego 2.2. <i>Dbłość o stan środowiska naturalnego.</i> Dokument stanowi instrument pozyskiwania środków zewnętrznych m.in. na działania w zakresie termomodernizacji budynków, rozwoju transportu publicznego i ścieżek rowerowych czy wdrażania OZE.
	Program usuwania azbestu	Program usuwania wyrobów zawierających azbest dla Gminy Smętowo Graniczne na lata 2019-2032	Uchwała Nr XII/77/2019 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 13 listopada 2019 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający
	Program małej retencji	Brak	Brak	Ewentualne opracowanie w celu prewencyjnym – w związku z postępującymi zmianami klimatu i powtarzającą się suszą rolniczą. Działania związane z realizacją programu są finansowane w ramach środków zewnętrznych. Strategia uwzględnia retencję w ramach celów operacyjnych: 2.2. <i>Dbłość o stan środowiska naturalnego</i> i 1.7. <i>Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego.</i>
TRANSPORT	Strategia rozwoju elektromobilności	Brak	Brak	Ewentualne opracowanie w związku z postępującymi trendami rozwoju rynku elektromobilności, dostępnością środków publicznych na rozwój niskoemisyjnej komunikacji indywidualnej i zbiorowej, deficytami transportu publicznego w gminie oraz uwzględnieniem zadania jego uzupełniania w ramach celu operacyjnego 2.1. <i>Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego na terenie gminy</i> oraz 2.2 <i>Dbłość o stan środowiska naturalnego</i>
	Plany rozwoju sieci drogowej wraz planami	Brak	Brak	Zgodnie z art. 20 ustawy o drogach publicznych do zarządcy drogi należy w szczególności opracowywanie planów rozwoju sieci

	finansowania w zakresie dróg gminnych			drogowej oraz projektów planów finansowania budowy, przebudowy, remontu, utrzymania i ochrony dróg oraz drogowych obiektów inżynierskich.
POLITYKA SPOŁECZNA	Gminna strategia rozwiązywania problemów społecznych	Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Smętowo Graniczne na lata 2021-2026	Uchwała Nr XXIV/164/2020 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 22 grudnia 2020 r.	Dokument aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.
	Gminny program rewitalizacji	brak	brak	Opracowanie programu ze względu na występowanie obszarów wymagających rewitalizacji.
	Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie	Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021– 2025	Uchwała Nr XXIII/154/2020 Rady Smętowo Graniczne z dnia 17 listopada 2020 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający.
	Gminny program wspierania rodziny	Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019-2021	Uchwała NR VIII/22/2018 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 18 grudnia 2018 r.	Program aktualny, zgodny z zapisami strategii i je uszczegóławiający
	Gminny program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz Gminny program przeciwdziałania narkomanii	Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Smętowo Graniczne na rok 2021	Uchwała Nr XIII/92/2019 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 22 grudnia 2020 r.	Program przyjmowany corocznie. Dokument powinien być spójny ze strategią i ją uszczegóławiać, głównie w odniesieniu do działań w ramach celu operacyjnego 1.2. <i>Profesjonalizacja usług społecznych</i>
ROZWÓJ LOKALNY	Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. Ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie	Roczny program współpracy z organizacjami pozarządowymi na rok 2021	Uchwała Nr XXIII/155/2020 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 17 listopada 2020 r.	Program przyjmowany corocznie. Rekomenduje się opracowanie programu wieloletniej współpracy z organizacjami pozarządowymi. Obszary współpracy finansowej i niefinansowej powinny uwzględniać szczególnie te pola, które strategia uznaje za kluczowe oraz gdzie samorząd nie ma możliwości pełnego zaspokojenia potrzeb społecznych lub gdzie aktywność organizacji może istotnie podnieść poziom usług społecznych dostarczanych społeczności lokalnej (np. w ramach polityki społecznej). Program wieloletni pozwala na wdrożenie umów wieloletnich z organizacjami, zapewniając im długofalowe ramy działania i niezbędne finansowanie.
	Programy odnowy miejscowości	Planu Odnowy miejscowości Smętówko na lata 2011-2018	UCHWAŁA NR VIII/53/2011 RADY GMINY SMĘTOWO GRANICZNE z dnia 30 sierpnia 2011	Wszystkie plany zdezaktualizowane. Ocena realizacji planów oraz ewentualna aktualizacja w oparciu o bilans realizacji i prac pozostających do wykonania, w tym zadań wynikających z celów operacyjnych składających się na wykorzystanie potencjału turystycznego i rekreacyjnego gminy oraz wzmocnienia oferty

		Planu Odnowy miejscowości Frąca na lata 2011-2018	UCHWAŁA NR VIII/54/2011 RADY GMINY SMĘTOWO GRANICZNE z dnia 30 sierpnia 2011 roku	kulturalnej – cele operacyjne: 1.1. <i>Wykorzystanie dziedzictwa i promocja gminy</i> , 1.5. <i>Aktywizacja społeczna mieszkańców</i> , 1.6. <i>Infrastruktura i oferta czasu wolnego</i>
		Planu Odnowy miejscowości Kopytkowo	UCHWAŁA Nr XXXIV/233/10 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 29 kwietnia 2010 roku	
		zmiany Planu Odnowy miejscowości Smętowo Graniczne na lata 2009-2016	UCHWAŁA Nr XXXV/245/2010 RADY GMINY SMĘTOWO GRANICZNE z dnia 29 czerwca 2010 roku	
		zmiany Planu Odnowy miejscowości Stara Jania na lata 2010-2017	Uchwała nr XXXVII/264/2010 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 14 października 2010 roku	
		zatwierdzenia zmiany Planu Odnowy miejscowości Łalkowy na lata 2009-2016	Uchwała nr XXXVII/266/2010 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 14 października 2010 roku	
		zatwierdzenia zmiany Planu Odnowy miejscowości Smętowo Graniczne na lata 2009-2016	Uchwała nr XXXVII/265/2010 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 14 października 2010 roku	
OŚWIATA	Plan sieci publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez gminę	Plan sieci publicznych szkół podstawowych oraz określenie granic obwodów publicznych szkół podstawowych prowadzonych przez Gminę Smętowo Graniczne	Uchwała nr VII/46/2019 Rady Gminy Smętowo Graniczne z dnia 24 kwietnia 2019 r.	Ze względu na zakończone postępowanie sądowo-administracyjne i zamiar wprowadzenia w życie uchwał nr XVI/105/2020 i XVI/106/2020 dotyczących organizacji szkół w Kopytkowie i w Kamionce należy zaktualizować uchwałę nr VII.46/2019 w zakresie granic obwodów.
ZARZĄDZANIE KRYZYSOWE	Gminny plan zarządzania kryzysowego	brak	W opracowaniu	Opracowany dokument powinien m.in. uwzględnić doświadczenia wynikające z zarządzania kryzysem w czasie pandemii COVID-19.

FINANSE PUBLICZNE	Wieloletnia prognoza finansowa	Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Smętowo Graniczne na lata 2021–2036 ze zm.	UCHWAŁA NR XXIV/156/2020 RADY GMINY SMĘTOWO GRANICZNE z dnia 22 grudnia 2020 r.	Dokument aktualny, zgodny z zapisami strategii. Aktualizacja zgodnie z potrzebami
----------------------	--------------------------------	---	--	---

Źródło: opracowanie własne

Monitoring, ewaluacja i aktualizacja dokumentu

Monitoring to proces regularnego zbierania i analizowania informacji, dotyczących wdrażania Strategii i prowadzony w trakcie jej realizacji.

Monitoring informuje, czy wdrażanie Strategii przebiega zgodnie z planem oraz alarmuje, gdy występują jakieś zakłócenia. Dzięki niemu można:

- podjąć działania zaradcze,
- skorygować plany,
- zminimalizować skutki nieprzewidzianych zdarzeń.

Monitoringiem w przypadku gminy Smętowo Graniczne zajmować się będzie zespół pracowników Urzędu Gminy na podstawie własnych danych i informacji, statystyk wewnątrzgminnych, statystyki publicznej (w szczególności generowanej przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych), a także statystyk realizatorów i partnerów realizacyjnych. Sprawozdawczość z realizacji strategii będzie realizowana w oparciu o analizę wskaźnikową (i fakultatywnie opis postępów w zakresie realizacji kierunków działań) w ramach raportu rocznego o stanie gminy.

W przypadku identyfikacji poważnych problemów w realizacji któregoś z projektów Koordynator Zespołu będzie zgłaszał ten fakt Wójtowi w celu omówienia zaistniałej sytuacji i podjęcia środków zaradczych. Po to, aby dokument Strategii pełnił faktyczną rolę podstawowego narzędzia zarządzania Gminą, powinien on być zaopatrzony we wskaźniki pozwalające śledzić, czy realizowane zadania realnie przyczyniają się do osiągnięcia pożądanego stanu rozwoju, zapisanego w wizji Gminy.

Tabela 9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

OBSZAR STRATEGICZNY 1. LUDZIE					
Cel strategiczny 1. Zaspokajanie potrzeb społecznych oraz budowanie wspólnoty mieszkańców					
Cele operacyjne	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
Cel operacyjny 1.1. Wykorzystanie dziedzictwa i promocja gminy	Poprawa rozpoznawalności gminy jako atrakcyjnego miejsca spędzenia czasu wolnego	Liczba turystów i gości odwiedzających gminę			
	Zwiększenie ruchu turystycznego	Poziom dochodów gminy z działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją			
	Zachowanie i promowanie niematerialnego dziedzictwa kulturalnego gminy	Liczba osób należących do lokalnych zespołów folklorystycznych, orkiestr, chórów i innych form kultywujących dziedzictwo kulturowe gminy			

	Wzmocnienie tożsamości lokalnej	Liczba podmiotów zaangażowanych we współpracę przy organizacji wydarzeń i projektach edukacji kulturalnej			
	Ochrona krajobrazu kulturowego gminy	Liczba zabytków pozostających w złym stanie technicznym			
	Poprawa stanu technicznego obiektów zabytkowych Zwiększenie dostępności zabytków, zwiększenie atrakcyjności turystycznej gminy	Liczba odnowionych zabytków, które udostępniono do zwiedzania lub w których zorganizowano wydarzenia kulturalne			
Cel operacyjny 1.2. Profesjonalizacja usług społecznych	Poprawa dostępności profilaktyki i diagnostyki na terenie gminy	Liczba akcji i programów profilaktycznych w ciągu roku oraz liczba objętych nimi osób			
	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury ochrony zdrowia	Poziom zadowolenia mieszkańców z działalności ośrodków ochrony zdrowia			
	Zwiększenie dostępności do placówek zdrowotnych i innych obiektów użyteczności publicznej, w tym dla osób o specjalnych potrzebach	Poziom zadowolenia osób z niepełnosprawnościami z dostępności obiektów użyteczności publicznej			
	Zidentyfikowanie potrzeb w zakresie wsparcia dla rodzin mających problemy w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych	Liczba oraz odsetek osób/rodzin wymagających wsparcia instytucjonalnego			
	Wsparcie rodzin w szczególnie trudnej sytuacji ekonomicznej Poprawa statusu materialnego	Liczba osób/rodzin wymagających wsparcia finansowego Wskaźnik osób otrzymujących wsparcie w stosunku do ogółu potrzebujących [%] Liczba osób/rodzin korzystających z usług opiekuńczych Liczba osób korzystających z usług opieki wytchnieniowej			

	Poprawa warunków dla zakładania i prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej	Liczba prowadzonych na terenie gminy podmiotów ekonomii społecznej			
	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem	Liczba osób zatrudnionych w lokalnych podmiotach ekonomii społecznej			
Cel operacyjny 1.3. Edukacja na wysokim poziomie	Podniesienie jakości usług i poprawa dostępności opieki żłobkowej i edukacji przedszkolnej	Wskaźnik dzieci korzystających z opieki żłobkowej [%]			
	Ułatwienie aktywności zawodowej młodym rodzicom	Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym			
	Poprawa warunków kształcenia w placówkach oświatowych	Poziom skolaryzacji netto			
	Zapewnienie efektywności organizacyjno-finansowej systemu oświatowego w gminie	Wysokość dopłaty do oświaty z dochodów własnych gminy			
	Rozwój zróżnicowanej oferty placówek oświatowych	Liczba zajęć w ramach oferty dodatkowej zajęć pozalekcyjnych			
	Wzrost jakości kształcenia młodzieży	Wyniki egzaminu ósmoklasisty			
	Poszerzenie oferty edukacyjnej	Liczba realizowanych projektów Liczba uczniów objętych projektami			
	Wsparcie młodzieży w procesie podejmowania decyzji edukacyjno-zawodowych	Liczba uczniów objętych wsparciem doradczym			
Cel operacyjny 1.4. Prowadzenie aktywnej polityki kulturalnej	Wzrost udziału mieszkańców w kulturze	Liczba uczestników wydarzeń organizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury, Sportu i Rekreacji			
	Wzmacnianie potencjału integracyjnego biblioteki publicznej	Liczba czytelników i wypożyczeń z księgozbioru, w tym w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców Liczba wydarzeń organizowanych przez			

		GBP w ciągu roku i ich uczestników			
Cel operacyjny 1.5. Aktywizacja społeczna mieszkańców	Zaangażowanie lokalnej społeczności w inicjowanie działań na rzecz realizacji konkretnych zadań oraz we współdecydowanie o wydatkach w ramach budżetu obywatelskiego	Liczba zgłoszonych projektów Liczba uczestników głosowania w sprawie wyboru projektów do realizacji			
	Pobudzenie aktywności mieszkańców poprzez umożliwienie identyfikacji potrzeb sołectw i realizacji zadań na ich sołectw	Liczba uczestników zebrań wiejskich			
	Wzrost zainteresowania udziałem w wyborach	Frekwencja wyborcza			
Cel operacyjny 1.6. Infrastruktura i oferta czasu wolnego	Wzrost dostępności i popularności bazy gastronomicznej w gminie	Liczba podmiotów gastronomicznych na otwartych portalach informacji przestrzennej (Google Maps, Open Street Map)			
	Zwiększenie dostępności miejsc noclegowych w gminie	Liczba miejsc noclegowych			
	Rozwój infrastruktury rowerowej wraz z zapleczem	Liczba punktów usługowych związanych z obsługą rowerzystów			
	Poszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego	Liczba miejscowości połączonych ciągami rowerowymi			
	Rozwój bazy turystycznej	Liczba miejsc parkingowych przy atrakcjach turystycznych i ich obłożenie			
	Zwiększenie ruchu turystycznego i poprawa jakości obsługi	Poziom dochodów gminy z działalności związanej z kulturą, rozrywką i rekreacją Liczba miejsc noclegowych			
Cel operacyjny 1.7. Wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Poprawa gotowości interwencyjnej służb pożarniczych	Liczba jednostek OSP zdolnych do współpracy z jednostkami KSRG przy najtrudniejszych akcjach ratowniczych			

	Poprawa bezpieczeństwa publicznego w gminie	Liczba jednostek gminnych i oddziałów służb, których procedury bezpieczeństwa na wypadek sytuacji kryzysowych zostały zaktualizowane i skoordynowane [%]			
OBSZAR STRATEGICZNY 2. PRZESTRZEŃ					
Cel strategiczny 2. Transformacja przestrzenna i ekologiczna					
Cele operacyjne	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
Cel operacyjny 2.1. Rozbudowa i modernizacja układu komunikacyjnego gminy	Otwarcie nowych lub wzrost atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych	Powierzchnia nowo utworzonych terenów inwestycyjnych przez podmioty prywatne bądź we współpracy z podmiotami prywatnymi			
	Rozwój infrastruktury rowerowej na terenie gminy	Długość zbudowanych i zmodernizowanych ciągów rowerowych			
	Poprawa bezpieczeństwa kierowców i pieszych na terenie gminy	Liczba zdarzeń drogowych na terenie gminy w ciągu roku			
Cel operacyjny 2.2. Dbłość o stan środowiska naturalnego	Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła na terenie gminy	Liczba zlikwidowanych pieców na paliwo stałe			
	Zmniejszenie zużycia energii	Liczba wymienionych oprav w oświetleniu dróg			
	Zwiększenie wykorzystania OZE	Wytworzona energia odnawialna ogółem			
	Poprawa jakości powietrza	Poziom zanieczyszczenia powietrza			
	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej	Liczba obiektów użyteczności publicznej, poddanych termomodernizacji			
	Poprawa retencji, zagospodarowanie wody opadowej przez gospodarstwa domowe	Poziom zużycia wody w gminie			
	Zwiększenie dostępności usług kanalizacyjnych	Odsetek mieszkańców posiadających dostęp do sieci kanalizacji sanitarnej Liczba zlikwidowanych szamb			
	Poprawa warunków aerosanitarnych powietrza	Powierzchnia terenów zieleni publicznej			

	Zabezpieczenie wód gruntowych przed zanieczyszczeniem	Odsetek mieszkańców korzystających z usług asenizacyjnych			
OBSZAR STRATEGICZNY 3. GOSPODARKA					
Cel strategiczny 3. Konkurencyjna gospodarka wykorzystująca potencjał gminy, przedsiębiorczość lokalną i wsparcie samorządu gminnego					
Cele operacyjne	Rezultaty	Wskaźnik rezultatu	Źródło pozyskiwania informacji	Wartość bazowa wskaźnika	Wartość docelowa wskaźnika
Cel operacyjny 3.1. Gmina Smętowo Graniczne jako miejsce pracy	Poprawa warunków zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej na terenie gminy	Liczba przedsiębiorców, którzy skorzystali z oferty instytucji otoczenia biznesu			
	Zwiększenie kompetencji lokalnych przedsiębiorstw w zakresie korzystania z finansowego wsparcia w ramach środków unijnych	Liczba nowych podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w gminie i wielkość środków pozyskanych przez firmy			
	Wzrost aktywności edukacyjnej osób dorosłych	Liczba osób dorosłych (w tym osób w szczególnej sytuacji) które skorzystały ze szkoleń i kursów			
	Wzrost aktywności zawodowej wśród mieszkańców	Liczba osób dorosłych), które podjęły pracę dzięki udziałowi w szkoleniach i kursach			
	Wzrost poziomu zatrudnienia na terenie gminy	Wskaźnik osób bezrobotnych z terenu gminy objętych wsparciem w ramach aktywizacji zawodowej [%]			
	Wzrost liczby przedsiębiorstw na terenie gminy	Liczba nowych podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1 tys. mieszkańców w gminie			
Cel operacyjny 3.2. Zwiększenie konkurencyjności gospodarstw rolnych i dywersyfikacja działalności rolniczej	Rozwój sektora rolniczego na terenie gminy	Poziom dochodów gminy z CIT z sekcji A wg PKD2007 (Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo)			
	Zwiększenie liczby gospodarstw produkujących ekologiczną żywność	Liczba gospodarstw ekologicznych w gminie			

	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców obszarów wiejskich	Liczba uczestników projektów podnoszących poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców obszarów wiejskich			
Cel operacyjny 3.3. Rozwój przedsiębiorczości lokalnej	Zwiększenie areалу uzbrojonych terenów inwestycyjnych w gminie	Liczba/powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych w ofercie gminy skierowanej do inwestorów			
	Zapewnienie wsparcia dla przedsiębiorców zamierzających inwestować w gminie	Liczba inwestorów/ przedsiębiorców, którzy skorzystali ze wsparcia pracowników Urzędu Gminy obsługujących inwestycje prywatne			
	Wdrożenie planowania przestrzennego uwzględniającego cele gospodarcze	% pow. objęty planem			
	Wzrost zainteresowania inwestorów ofertą gminy	Liczba ofert inwestycyjnych opracowanych razem z innymi JST			

Źródło: opracowanie własne

Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii

Ocena ex post to spojrzenie na realizację Strategii z punktu widzenia osiągnięcia założonych rezultatów. Ocena powinna być prowadzona przez cały okres wdrażania Strategii, a konsekwencją negatywnej oceny może być:

- zakończenie danego zadania wcześniej,
- zmiana celów,
- zmiana sposobów realizacji.

Z kolei ocena końcowa nie wpływa na strategię w trakcie jej realizacji, ale może skutkować nowymi projektami w nowej Strategii. Służy ona zbieraniu doświadczeń i wyciąganiu wniosków na przyszłość.

W trakcie dokonywania oceny należy odpowiedzieć na poniższe pytania:

- Czy zadania zostały zrealizowane zgodnie z planem i budżetem?
- Czy osiągnęliśmy założone rezultaty?
- Czy efekty są satysfakcjonujące dla beneficjentów?
- Czy realizacja Strategii doprowadziła do osiągnięcia założonych celów strategicznych?
- Czy zmiany wywołane realizacją Strategii mają charakter długotrwały?

Pozytywna odpowiedź na tak sformułowane pytania potwierdza słuszność celów założonych w Strategii oraz adekwatność przyjętych kierunków działań. W przypadku negatywnych odpowiedzi należy zastanowić się nad przyczynami niepowodzeń i wyciągnąć wnioski na przyszłość w celu uniknięcia błędów i zwiększenia skuteczności działań.

Aktualizacja zapisów Strategii

Zapisane w Strategii zadania powinny być okresowo przeglądane i stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych korygowane bądź uzupełniane. Równocześnie do dokumentu Strategii mogą być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości uzyskania finansowania lub zgłaszanych potrzeb.

Przesłankami aktualizacji dokumentu Strategii mogą być:

- dezaktualizacja części zapisów z powodu znacznego upływu czasu,
- istotne zmiany w otoczeniu Gminy, które znacząco wpływają na możliwość realizacji działań (np. nowa perspektywa finansowa, kryzys gospodarczy, zmiana przepisów),
- początek nowej kadencji samorządu.

Najbardziej na początku każdej kolejnej kadencji Rady Gminy Smętowo Graniczne powinien być dokonany gruntowny przegląd Strategii i jej aktualizacja wraz z przesunięciem okresu programowania. Ewentualne korekty bądź uzupełnienia powinny być dokonywane stosownie do zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych. Do dokumentu Strategii powinny być wprowadzane nowe projekty, wynikające z pojawiających się możliwości (na przykład pozyskanie dodatkowych środków), bądź identyfikowanych potrzeb.

Rolę koordynatora procesu aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne będą pełnić wyznaczeni pracownicy Urzędu Gminy którzy będą zbierać propozycje zmian od szefów poszczególnych komórek organizacyjnych Urzędu Gminy, przewodniczących komisji Rady Gminy oraz szefów gminnych jednostek organizacyjnych, a następnie przedstawiać je Wójtowi.

Ramy finansowe i potencjalne źródła finansowania

Na etapie przygotowania Strategii Rozwoju Gminy nie jest możliwe precyzyjne określenie programów operacyjnych oraz kwot dofinansowania projektów, z których jednostka samorządu terytorialnego będzie mogła skorzystać, ponieważ sektorowe programy rozwoju oraz pakiety regulacji prawnych są w fazie przygotowania do nowej perspektywy finansowej na lata 2021 – 2027. Z całą pewnością jednak realizacja wszystkich celów i zadań określonych w Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne wymaga nakładów finansowych przekraczających możliwości budżetu gminy, dlatego niezbędne jest poszukiwanie zewnętrznych źródeł finansowania. Należy starannie monitorować pojawiające się możliwości, różnego rodzaju krajowe i międzynarodowe programy związane z nową perspektywą finansową funduszy europejskich, a następnie aplikować o wsparcie. Gmina Smętowo Graniczne posiada duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków zewnętrznych na własny rozwój.

Środki zapewniające realizację zadań zapisanych w poszczególnych celach strategicznych będą pochodzić między innymi z programów pomocowych UE, z programów rządowych, z budżetu państwa, z budżetu gminy, ze środków zaangażowanych przez krajowych i zagranicznych inwestorów prywatnych, krajowych i zagranicznych organizacji pozarządowych, instytucji finansowych i funduszy inwestycyjnych. Planuje się aplikowanie o środki zewnętrzne pochodzące z:

- Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego,
- Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2021-2027,
- Funduszu Dróg Samorządowych,
- Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko,
- Funduszu przeciwdziałania COVID-19 dla jednostek samorządu terytorialnego,
- Środków Ministerstwa Sportu.

Przy tworzeniu ram finansowych należy wziąć pod uwagę:

- analizę dochodów i w wydatków gminy,
- analizę możliwości inwestycyjnych i płynności inwestycyjnych i płynności inwestycyjnych i płynności inwestycyjnych i płynności finansowej Gminy,
- analizę zadłużenia Gminy,
- analizę aktywności i skuteczności Gminy w pozyskiwaniu pozabudżetowych źródeł finansowania działań,
- zapisy wieloletniej prognozy finansowej Gminy.

Podstawę do określenia ram finansowych działań strategicznych stanowić będzie uchwała budżetowa gminy oraz wieloletnia prognoza finansowa. Gmina będzie utrzymywać nadwyżkę operacyjną w sposób niezagrażający dyscyplinie finansów publicznych i umożliwiającą spłatę wcześniej zaciągniętych zobowiązań. Pozostałe środki oraz dochody majątkowe będą przeznaczane na realizację zaplanowanych inwestycji. Długookresowe cele strategiczne określone będą w wieloletniej prognozie

finansowej. W przypadku korzystania ze zwrotnych źródeł finansowania kształt wskaźnika obsługi zadłużenia określonego w art. 243 ustawy o finansach publicznych w każdym roku prognozy powinien uwzględniać obsługę dodatkowych zobowiązań gminy.

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Lokalizacja gminy Smętowo Graniczne w powiecie starogardzkim	4
Rysunek 2. Gmina Smętowo Graniczne na tle województwa z oznaczeniem powiatu i gmin uwzgl. W porównaniach oraz kluczowych ośrodków miejskich	5
Rysunek 3. Schemat połączeń drogowych na obszarze gminy Smętowo Graniczne	6
Rysunek 4. Liczba gospodarstw domowych w podziale na sołectwa (jedna kratka = 10 gospodarstw)	8
Rysunek 5. Przebieg szlaków rowerowych na terenie powiatu starogardzkiego	17
Rysunek 6. Lokalizacja zlewni Janka do Liski z Liską	59
Rysunek 7. Mapa pokrycia terenu gminy na podstawie danych Polskiej Agencji Kosmicznej	65
Rysunek 8. Obszary chronione w otoczeniu Gminy Smętowo Graniczne	66
Rysunek 9. Pokrycie terenu gminy planami zagospodarowania przestrzennego	66
Rysunek 10. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy Smętowo Graniczne – funkcje terenów w gminie	67

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Prognoza ludności gminy Smętowo Graniczne do roku 2030	9
Wykres 2. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON na 10 tys. ludności w wieku prod.	10
Wykres 3. Korzystający z instalacji w % ogółu mieszkańców	13
Wykres 4. Udział mieszkańców gminy Smętowo Graniczne korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności gminy ogółem w latach 2015-2019 [%]	15
Wykres 5. Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów [%]	18
Wykres 6. Wybory do Sejmu i Senatu 2019 [%]	19
Wykres 7. Współczynnik skolaryzacji brutto w gminie Smętowo Graniczne w 2019 roku na tle gmin sąsiednich, powiatu i województwa [%]	20
Wykres 8. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w gminie Smętowo Graniczne na tle powiatu, województwa i kraju w 2021 roku [%]	21
Wykres 9. Dochody ogółem na 1 mieszkańca w 2019 r. [zł]	22
Wykres 10. Subwencja ogólna, część oświatowa, wydatki na oświatę [mln zł]	23
Wykres 11. Finansowanie oświaty w gminie Smętowo Graniczne w latach 2015-2020	24
Wykres 12. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i oddziałach rocznego obowiązkowego przygotowania przedszkolnego w szkołach podstawowych	24

SPIS TABEL

Tabela 1. Bezrobotni w gminie na koniec 2019 r. według wieku, czasu pozostawania bez pracy, wykształcenia i stażu pracy	11
Tabela 2. Analiza strategiczna SWOT gminy Smętowo Graniczne	25
Tabela 3. Schemat celów Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne na lata 2021-2030	29
Tabela 4. Inwestycje kluczowe	52

Tabela 5. Charakterystyka JCWP występujących na terenie gminy Smętowo Graniczne	58
Tabela 6. Charakterystyka JCWPd występujących na terenie gminy Smętowo Graniczne	59
Tabela 7. Zgodność Strategii Rozwoju Gminy Smętowo Graniczne do roku 2030 z celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Pomorskiego 2030	79
Tabela 8. Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	85
Tabela 9. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	92